

Barn og unges identitetskonstruksjon på sosiale medier

Hvordan konstruerer barn og unge egen identitet og hvordan håndterer de personvern i denne sammenheng?

Seher Tariq Ahmed

Masteroppgave ved institutt for pedagogikk

UNIVERSITETET I OSLO

Høst 2015

Copyright Forfatter: Seher Tariq Ahmed

År 2015

Tittel: Barn og unges identitet på sosiale medier

Forfatter: Seher Tariq Ahmed

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

SAMMENDRAG AV MASTEROPPGAVEN I PEDAGOGIKK

TITTEL: BARN OG UNGES IDENTIET PÅ SOSIALE
MEDIER

AV: SEHER TARIQ AHMED

EKSAMEN:

MASTEROPPGAVE I ALLMENN PEDAGOGIKK

SEMESTER:

HØST 2015

STIKKORD:

BARN 9-16ÅR

SOSIALE MEDIER- FACEBOOK OG BLOGG

IDENTITET

PERSONVERN

MOBBING

Sammendrag

I følge Medietilsynet og Trygg (2014), har ungdommenes bruk av sosiale medier økt veldig de siste årene. I denne oppgaven vil jeg se på hvordan barn og unge konstrueres sin egen identitet og håndtering av personvernet i den sammenheng. Hvordan velger de å presentere seg på sosiale medier? Er barn og unge klar over hva de legger ut på nettet, hva det kan brukes til og hvilke konsekvenser det kan føre til? Nesten alle vet at sosiale medier i dag har på en eller annen måte å si noe for identitetsdannelse ikke kun hos barn, men nesten for alle.

I dag består barn og unges selvpresentasjon på sosiale medier i form av profil. Gjennom denne profilen fremstiller de seg selv ved å legge ut bilder, video, musikk og kanskje litt tekst. Alle dialoger som skjer på sosiale medier er også med på å fremme deres selvpresentasjon og andre får et inntrykk av hvem de er. Inntrykket de legger igjen hos andre gjennom sosiale medier, kan også medføre til negative hendelser som for eksempel mobbing. Mobbing er noe som nesten skjer over alt i dag. Før var det ansikt- ansikt, men i dag har den også spredt seg på sosiale medier. Mobbing gjennom sosiale medier gjør det veldig enkelt for mobbere, fordi de er usynlige de gjemmer seg bak skjermen. Er det bestevenn eller ukjent som mobber er ikke så lett å svare på i dag.

Jeg skal i min avhandling skrive om barn og unges identitetskonstruksjon gjennom sosiale medier. I siste delen av avhandlingen min vil jeg sette teori opp mot tre case som handler om mobbing.

Forord

Endelig har dagen kommet! Arbeidet med masteroppgave har vært en utfordrende, spennende og lærerikt prosess. Spennende fordi jeg har fått muligheten til å skrive om noe som jeg brenner for og som har ført til masse ny kunnskap som jeg kan ta med videre. Utfordrende fordi det har til tider vært veldig vanskelig, flere ganger fått skrivesperre som fikk meg til å gi opp, men takk til mine studievenner som fikk meg til å stå på og ha troen på meg selv!

Jeg vil si takk til alle som har hjulpet meg med masteroppgaven. Første takk til min veileder Per Hetland for at han tok seg tid til å hjelpe meg, gi gode råd, tilbakemeldingen og inspirasjon under arbeidets gang.

En særlig takk til mine studievenner som ikke lot meg gi opp. De har stilt opp for meg, kommet med ideer, delt erfaringer og tanker rundt emnet.

Og til slutt takk til familien min som har vært tålmodige, støttende og forståelsesfulle når jeg manglet troen på meg selv! Mor som alltid sa at jeg "aldri skal gi opp så lett, det finnes alltid en utvei for alt!".

Oslo, 2015

Seher Tariq Ahmed

Innholdsfortegnelse

Contents

1.0 INNLEDNING	10
1.1 Problemstilling.....	11
1.2 Oppgavens struktur	12
1.2.1 Studiens avgrensning.....	13
1.3 Begrepsforklaring	13
1.3.1 Internett	13
1.3.2 Sosiale medier	14
1.3.3 Kommunikasjon.....	15
1.3.5 Barn og ungdom	17
1.3.6 Sosialisering	17
1.3.7 Identitet.....	17
1.3.8 Selvrepresentasjon vs. selvpresentasjon.....	18
1.3.9 Selvet	18
1.3.10 Rollekonflikt.....	19
1.3.11 Personvern	19
1.3.12 Nettmobbing	19
2.0 METODEVALG.....	21
2.1 Forskningsmetode	21
2.1.1 Kvalitativ dokumentanalyse og litteraturstudie	22
2.2 Kvantitativ analyse av Medietilsynets rapporter	23
2.2.1 Datainnsamling.....	23
2.2.2 Om undersøkelsen.....	24
2.3 Litteratur.....	26
2.4 Casehistorie	26
2.4.1 "Barndommen som forsvant"	27
2.4.2 "Det vonde digitale"	27
2.4.3 "Mye verre å bli mobbet på nett "	28
3.0 HISTORISK BAKTEPPE.....	30
3.1 Barn og unges identitetsutvikling i møte med sosiale medier	31
3.2 Barn og unges forhold til personvern.....	31

3.2.1 "Privat 2.0: Person- og forbrukervern i den nye medievirkelighet"	32
3.2.2 Lover	33
3.3 "En digital barndom"	35
3.3.1 Ungdoms digitale hverdag	36
3.4 Hør på meg- Ungdomsundersøkelse i Stavanger 2013	36
3.5 Trygg bruk undersøkelse- barn og digitale medier	37
3.5.1 Bruk av internett	38
3.6 Barn- og ungdomsorganisasjonen i Oslo	38
4.0 TEORI	39
4.1 Barn og unges mediehverdag	39
4.2 Sosialisering har mye å si for individets identitetsutvikling	39
4.3 Barn og unges identitetskonstruksjon	41
4.4 Å presentere seg på sosiale medier	45
4.5 Roller eller skiftende identitet?	47
4.6 Dannelse av selvet	50
4.7 Erving Goffmanns rolleteori	51
4.7.1 Inntryksmanipulering "Impression management"	53
4.7.2 Joshua Meyrowitz relatert til Goffman	55
4.8 Vilkår for bruk av sosiale medier	56
4.8.1 Personvern og sikkerhet	56
4.8.2 Moderne medieteknologi en trussel?	59
4.8.3 Nettmobbing via sosiale medier	60
5.0 DIGITAL SELVPRESENTASJON	62
5.1 Skille mellom digital og ansikt- til ansikt kommunikasjon	63
5.2 Hvordan presenterer barn unge seg selv på facebook og blogg?	66
5.2.1 Profilbildet = førsteinntrykk?	68
5.3 Sosiale medier og identitet	69
5.3.1 Front- og back stage i sosiale medier	74
5.4 Hva er privat og hva er offentlig?	76
5.4.1 Personlig informasjon som valuta	79
5.5 «Du er stygg og fortjener bare å dø»	81
5.5.1 Mobbing gjennom sosiale medier	83
5.6 Hva kan gjøres for å forebygge digital mobbing?	88
Gode råd mot nettmobbing fra elevene:	90

Hva kan klassen gjøre?.....	90
Hva kan skolene/elevråd gjøre?.....	90
Hva kan foreldre gjøre?	90
Hva kan kommunen/politikerne gjøre?	91
6.0 AVSLUTNING.....	92
6.1 Erfaring med studiene	93
7.0 KILDER.....	95
7.1 Bilder hentet fra	101
8.0 MODELLER	102

1.0 INNLEDNING

I dag er det «å være på nett» blitt en del av hverdagen vår. Hverdagslivene våre er preget av et høyteknologisk samfunn som inkluderer mobil, kamera, TV og datamaskin. I følge Østerud og Skogseth (2008) snakker disse teknologiformene samme digitale språk, som gjør det mulig og koble sammen nettverk.

Den nye digitale teknologien har ført til store endringer i samfunnet vårt de siste 20årene. Internett har blitt en del av hverdagen for alle som vokser opp i vestlige samfunn, både i forbindelse med skole, fritid og jobb (Norris, 2001). Internett blir brukt til alt fra å finne gamle venner som gikk på barneskole, til å kjøpe matvarer som vi ikke får tak i Norge eller skaffe informasjon om noe eller noen og mye mer. Kort sagt er nesten alt tilgjengelig på internett, og barn og unge er aktive brukere (Lende, 2012).

Barn og unge bruker sosiale medier for å utvide horisonten. Om de bruker sosiale medier til og utforske og teste nye grenser eller bli kjent med nye mennesker via facebook gir sosiale medier i dag tilgang til en verden de kanskje ikke ville ha kjent til. Dette er med på å påvirke hvordan de ser verden, hvem de er og hvem de blir til slutt (UngOrg, 2014).

Å være med familien og venner er fremdeles en aktivitet som skårer høyest når det kommer til hva barn og unge gjør i fritiden. Resultatene som Medietilsynet og Trygg (2014) har kommet fram til viser at de yngste tilbringer mer tid med familien enn de eldste gjør (Se figur 1). Resultatene viser også kjønnsforskjeller, jenter tilbringer noe mer tid sammen med familie enn det gutter gjør. Etter familien kommer bruken av PC, internett og mobil (Medietilsynet, 2012). Den nylige rapporten fra Medietilsynet 2014 sier at, i dag har nesten alle barn tilgang til et eller annen medium uansett kjønn og alder. Nesten alle barn i alderen 9-16år har tilgang til TV (98%), enten på eget rom eller på fellesrom. Videre står det at nesten alle barn har også tilgang til PC/Mac (95%), men noe færre har tilgang til spillkonsoll (86%) eller nettbrett (82%) (Se figur 2). Tidsbruken på internett øker ettersom at barn blir eldre. Rapporten fra Medietilsynet og Trygg (2014) viser bruken av internett, fra et snitt på 100 minutter en vanlig dag for barn mellom 9-11år, til 171 minutter for barn mellom 12-14år og som i en alder mellom 15-16år øker til 217 minutter (Se figur 1).

Livingstone og Haddon (2009) sier at barn og unge får utrolig mange muligheter og goder ved å bruke internett. Disse mulighetene og godene deler de inn i fire grupper, utdanning og digital kompetanse, deltakelse og samfunnsengasjement, kreativitet og selvstendig uttrykk, og identitet og sosial tilknytning.

Jeg skal i min masteroppgave se hvordan barn forhold seg til personvern, og om det har noe innflytelse på hvordan barn og unge konstruerer sin egen identitet? For å kunne svare på problemstillingen har jeg valgt å knytte undersøkelsene som Medietilsynet (2012); Medietilsynet og Trygg (2010, 2014) har gjort opp gjennom årene med tre case hentet fra Retriever, «Barndommen som forsvant» og «Det vonde digitale» og «Mye verre å bli mobbet på nett». Deretter vil jeg bygge det opp mot hva litteraturen og tidligere forskning sier.

1.1 Problemstilling

I følge Carlsson, Erstad, Hagen, og Aarsand (2010) er medier en av de største sosiale institusjonene som finnes i dag. I dag er medier en stor del av hverdagen vår. Vi i Norge er preget av god økonomi, som gjør det mulig for oss å anvende nye medieteknologi raskere enn mange andre land. Familier med barn er de som skaffer seg nye medier først og eier flest medieteknologi. Denne utviklingen får mange til å stille om hvor digitalt barndommen er? (Endestad, Brandtzæg, Heim, Torgersen, & Kaare, 2004). Hagen og Wold (2009) ser på dagen barn og unge som mediegenerasjonen, mens Kolbjørnsen (2009) betrakte barndommen som "den mediekompetente" og "digitalt barndom". Disse begrepene kan si mye om hvor digitalt barndommen oppfattes som i dag.

Norske barn vokser opp med tilgang til internett i dag enten gjennom PC/nettbrett, mobiletelefoner eller TV. Det moderne barnet i dag kommuniserer med venner gjennom internett, de sender bilder, de skriver meldinger, laster ned musikk/film/spill, kort sagt de gjør nesten alt gjennom internett. Tilgjengeligheten av nye medier får meg til å lure på om alt det digitale preger barn og unges liv? (Endestad et al., 2004). Er det dermed sant at de konstruerer sin egen identitet gjennom sosiale medier? Hva bruker barn og unge internett til? Er det slik at gutter spiller spill og jenter chatter? Er jenter mer opptatt av å blogge og gutter legge ut selv lagde videoer på YouTube?

Jeg skal i denne oppgaven finne ut om hvordan barn og unge ivaretar sin egen identitet og hvordan internett er med på og konstruere barn og unges identitet. Hovedproblemstillingen som jeg skal jobbe ut ifra lyder som følgende:

Hvordan konstruerer barn og unge egen identitet og hvordan håndterer de personvern i denne sammenheng?

Jeg vil vinkle avhandlingen min mot mobbing og har dermed en underproblemstilling som lyder som følgende:

- *Hva kan gjøres for å forebygge digital mobbing?*

For å kunne klare å besvare på problemstillingen min, er jeg nødt til å se på barn og unges bruk av ulike sosiale nettjenester som for eksempel facebook, twitter og lignende.

1.2 Oppgavens struktur

Strukturen på oppgaven min er som følgende: for å utdype min problemstilling vil jeg starte med og redegjøre begreper som jeg kommer til å bruke i oppgaven

I kapittel 2 vil jeg ta for meg metodekapittel, og redegjort for fremgangsmåten. Under dette kapitlet vil jeg presentere tre case som er til hjelp for å se den virkelige mediehverdagen til barn og unge i dag.

I kapittel 3 vil jeg presentere tidligere forskning gjort rundt temaet jeg skriver om. Her vil jeg gå inn i tidligere rapporter gjort av Medietilsynet (2012); Medietilsynet og Trygg (2010, 2014), ungdomsundersøkelsen "Hør på meg" av Hartberg og Hegna (2013), "En digital Barndom" spørreundersøkelse gjort av Endestad et al. (2004) og SINTEFS rapport om "Person- og forbruksvernet i den nye medievirkeligheten".

I kapittel 4 vil jeg ta for meg teori som støtter opp mot problemstillingen min. Jeg vil starte kapitlet med å skrive litt om barn og unges mediehverdag og hvordan de utvikler sin identitet. I dette kapitlet vil jeg presentere Goffman (1959, 1981) to kjente begrep *front- & back stage* og Meyrowitz (1985) *middelstage*. Jeg vil kun presentere dem i dette kapitlet og koble dem opp mot min problemstilling i neste kapittel.

Kapittel 5 er en diskusjon og analyse kapittel. Her vil jeg sette sammen teori opp mot mine case.

I det siste kapittelet vil jeg avslutte med å svare på min problemstilling og erfaringer rundt masteroppgave prosessen.

1.2.1 Studiens avgrensning

Mediebruk er noe som inngår i mange ulike sosiale sammenhenger, både i fritiden, med familien, skole, venner og i arbeidslivet.

Media er et begrep som omfatter alt fra aviser, TV, video, radio, telefon, data, internett og mye mer. I de rike delene av verden ble internett allment tilgjengelig i begynnelsen av 90-tallet, som i senere tid ble sett på som revolusjon (Vebjørn, 2003). *"Med den såkalte verdensveven, World Wide Web, blir den "gamle" medieteknologien etter hvert integrert i ett medium"* (Vebjørn, 2003, s. 42). Før kunne TV, radio og telefon atskilles, men i dag blir medier smeltet sammen til ett (Vebjørn, 2003). Ettersom at medier dekker så mye og blir smeltet sammen, vil jeg kun se på sosiale medier som facebook og blogg.

Jeg har avgrenset oppgaven til kun å omhandle barn mellom 9-16 år i Norge, og hvordan de medialiserer sin egen identitet. Barn og unges oppvekst skjer under ulike omstendigheter, som både forandrer seg og varierer fra sted til sted (Krange & Øia, 2005). Gjennom disse ulike forholdene utvikler barn og unge sin egen identitet (Østerud & Skogseth, 2008). Dermed vil fokuset mitt ligge på identitetsdannelse gjennom sosiale medier som facebook og blogg.

1.3 Begrepsforklaring

Jeg vil i dette kapittelet gjøre rede for begreper jeg kommer til å benytte meg i denne oppgaven.

1.3.1 Internett

Hva er internett? Det er et nettverk av nettverk. Med det mener jeg at internett ikke kun består av et nettverk, men mange forskjellige nett i mange land som er knyttet opp til hverandre (Watson & Hill, 2003). Når alle maskiner er koblet til hverandre i nettverk kan datamaskiner kommunisere med hverandre og utveksle informasjon (Lang, 2012). Alle datamaskiner har sin egen identitet, altså en IP-adresse¹. Denne IP-adressen gjør det mulig for en datamaskin som

¹"IP- adresse er en tallkode som identifiserer den oppkoblingssesjonen som ble brukt til å fremsette en ytring på Internett. Internett-tjenesteleverandører logger hvilke abonnenter som disponerer hvilke IP-adresser til ulike tider, slik at ved å koble IP-adressen og tidspunktet for ytringen med en slik logg kan man finne frem til den abonnenten som ytringen skriver seg fra" (Hannemyr, 2009)

er koblet til internett å finne en annen datamaskin på internett (Hannemyr, 2009; Nettvett, 2011). Gjennom internett kan vi få tilgang til ulike sosiale medier som for eksempel facebook, twitter, e-post, blogg og mye mer.

1.3.2 Sosiale medier

I SINTEF rapporten *Privat 2.0: Person- og forbrukervern i den nye medievirkeligheten* hevder Brandtzæg og Lüders (2009) at det ikke er lett å definere sosiale medier. De skriver i rapporten at sosiale medier inkluderer både ulike nettjenester og bruk som gjør det vanskelig å definere begrepet. De prøver likevel å definere begrepet "*...medier som muliggjør brukerskap innhold, samskapning og innholdsdeling i sosiale nettverk*" (Brandtzæg & Lüders, 2009, s. 14). For begge handler sosiale medier om interaksjon mellom mennesker på nett (Lang, 2012). En annen som definerer sosiale medier er Harnang (2014), som skriver at sosiale medier er medier (kanaler eller plattformer). Disse kanalene og plattformene får hjelp av internett eller web baserte teknologi til for å åpne interaksjoner mellom to eller flere mennesker, altså oss brukere (Harnang, 2014). Sosiale medier er en form for "online sted" der vi som brukere lager en profil. En profil er en nettside der vi som bruker legger ut litt personlig informasjon, som for eksempel navn, alder, jobb, hvor du bor og kanskje et bilde. Med denne profilen vi har laget bygger vi opp et personlig nettverk som gjør at vi blir kjent med andre nye brukere rundt om i verden (Fuld, 2009). Hannemyr (2009) kaller det for *deltakerskap, rike medier*. Med det mener han at medier i dag ikke kjenner til noe form for begrensninger når det kommer til sjanger og format.

Andre deler begrepet sosiale medier for å forstå hva begrepet innebærer. Haugseth (2013) deler begrepet inn i to ord, begge stammer fra latinsk ordstamme. Sosiale kommer fra *socius*, som betyr forbundsfelle. Ordet sosialt blir i dag brukt i mange dagligdagse sammenheng, og betegner alt som angår samfunnet generelt. "*Mens «medier» begrepsmessig kan vise til både kommunikasjonsteknologier (Blu-ray, DVD og TV) og organisasjoner (Aftenposten, og NRK), brukes oftest om enten fenomener eller applikasjoner (som facebook) når vi snakker om sosiale medier*" (Haugseth, 2013, s. 46).

Kaplan og Haenlein (2010) skriver om seks typer av sosiale medier: den første typen er *samarbeidsprosjekter* (for eksempel wikipedia, Delicious), *innholdssamfunn* (for eksempel YouTube, Flickr, slideshare og fler), *sosiale nettverksider* (som facebook, twitter, MySpace og fler), *virtuell spilleverden* (World of Warcraft), *virtuell sosiale verden* (for eksempel second

life)² og den siste type er *blogg* (Kaplan & Haenlein, 2010, s. 60-62). Av disse sosiale mediene kommer fokuset mitt å være på blogg og sosiale nettverksider som facebook, twitter og fler.

1.3.2.1 Facebook

“Facebook mission is to giving people the power to share and make the world more open and connected” (Facebook, 2004). Facebook er en sosial nettverkside på internett, der alle brukere kan opprette sin egen profil og dele bilder, videoer, statusoppdateringer med sine nærmeste. Dermed kan bygging av eget sosialt nettverk starte, ved at brukeren blir venn med mennesker de kjenner fra før av eller nye mennesker (Mathisen, Clerwall, & Karlsson, 2010). *”Millions of people use Facebook everyday to keep up with friends, upload an unlimited number of photos, share links and videos, and learn more about the people they meet”* (Facebook, 2004).

1.3.2.2 Blogg

Blogg (weblog) kan ses på som en digital dagbok som kan deles med et større publikum. I dag finner vi ulike blogger som presenterer ulike temaer. Det kan være alt fra detaljer av menneskers hverdagslige liv, tanker, følelser, mote, matlaging, filmkritikk og mye mer. Mesch og Talmud (2010) skriver at blogg er med på å bygge identitet hos bloggere og er med på å skape rom for nye former for samhandling.

1.3.3 Kommunikasjon

”Å kommunisere betyr å sette begreper på det man ønsker å uttrykke, og å uttrykke seg slikt at andre forstår hva man mener. Det dreier seg også om å utvikle evnen til å forstå hva andre sier; ikke bare betydningen av andres ord, men hva de prøver å uttrykke” (Frønes, 2007, s. 114)

Kommunikasjon kommer fra latinske ordet *communicare* som betyr å gjøre noe felles (Vebjörg, 2003). Kommunikasjon er noe som foregår på mange forskjellige måter, enten enveis-, toveis-, personlig-, gruppe- og massekommunikasjon. For at kommunikasjon skal

² Second life, er grunnlagt av et selskapet Linden Research Inc. Alt som er mulig i det virkelige liv (som for eksempel å snakke med andre, gå tur, nyte varmen og bygge hus) blir mulig også i den virtuelle sosiale verden. Bruker starter med å lage et avatar/ figur, som vil representere dem i den virtuelle sosiale verden. Han/ hun kan utforme virtuelle klær, sko og møbler som de senere kan selge videre til andre i bytte for Linden Dollars (virtuelle valuta, L\$). Pengene de tjener kan veksles i virkelige amerikanske dollar, les mer på http://no.wikipedia.org/wiki/Second_Life

skje er det tre faktorer som må være tilstede, altså en *sender* som sender sitt *budskap* til *mottaker*. Disse tre faktorene er grunnlaget for kommunikasjonsmodellen (Rolfsnes, 2013; Vebjørn, 2003).

Det er i medieverden massekommunikasjon skjer. I denne sammenheng betyr ordet masse, mengder med mennesker som er ukjente for hverandre. For noen år siden skjedde kommunikasjon kun enveis, en person leste opp nyheter (nyhetsanker) og mottakere kunne bare sitte og høre. Som tidligere nevnt har medier vært gjennom en stor endring, som har ført til at kommunikasjon gjennom sosiale medier skjer toveis. I dag leser mannen opp nyheten, og vi kan i ettertid kommentere på det han sa via sosiale medier som facebook. Det er ikke bare medieverden som har vært gjennom stor endring, men også kommunikasjonsmodellen. I dag finnes det mange ulike varianter av kommunikasjonsmodellen (Rolfsnes, 2013). En av dem er kommunikasjonsmodellen til Harold Lasswell. Modellen ble utviklet etter 1.verdenskrig, når menneskene ble opptatt av massemedienes påvirkningskraft, tiden er også kjent som «De allmektige mediene» (Sander, 2014). Lasswell stiller fem spørsmål som handler om å forstå kommunikasjonsprosessen som skjer i massemedia.

***Who(sender) says what (budskap) to whom (mottaker) in which channel/medium (kanal)
whit what effekt (tilbakemelding)***

Modellen til Lasswell kan sammenlignes med Shannon og Weavers kommunikasjonsmodell. Alle sammen antok at den som er avsenderen av budskapet ønsket å påvirke de som var mottakere av budskapet, dermed så de på kommunikasjon som overtalelsesprosess. Ut ifra Lasswells modell kan man se at den er redusert til informasjon overføring, og feedback element og toveiskommunikasjons mulighet er utelukket. Budskapet har alltid en effekt har denne modellen antatt, og dermed har modellen fått en del kritikk (Wikipedia, 2013).

Selv om modellen hans har blitt kritisert, vil jeg bruke den fordi den forteller om prosessen ved digital kommunikasjon. I digital kommunikasjon er det alltid en sender som sender sitt budskap, enten bilder, video eller tekst format. Budskapet blir tatt i mot av andre brukere, følgere i form av ulike kanaler. Etter at budskapet er blitt mottatt vil kanskje noen gi tilbakemelding på budskapet.

1.3.5 Barn og ungdom

Som jeg nevnte i avgrensning kapittelet mitt vil jeg kun se på barn og unge mellom 9-16år. Jeg ser på denne aldersgruppen fordi det skjer en overgang fra barndom til ungdomsverden, og det er denne aldersgruppen som er mest aktiv brukere av ulike sosiale medier (Vebjørn, 2003). Ungdomsbegrepet er en betegnelse på at barnet begynner å bli voksen. Det er en forandringsprosess, de skaffer seg utdanning og tar valg som kan avgjøre/ vil prege deres fremtid (Nyegaard-Larsen, 2010).

1.3.6 Sosialisering

Alt barnet opplever og erfarer opp gjennom oppveksten for å leve og virke i samfunnet beskriver Werner (1997) som sosialisering. Barn og unges oppvekst er veldig forskjellig fra land til land og kultur til kultur. Foreldre har ulik bakgrunn, ulik verdisyn, men en ting som er felles for alle barn og unge er at oppvekst er veldig viktig, den er med på å forme oss til unike individer og hjelper oss med og bli en del av et samfunn og kultur (Frønes, 2002). Barndom og ungdom blir av Bø og Schiefloe (2007); Hauan og Heggli (2002) forstått som en sosial konstruksjon. Når barnet utvikler seg og gradvis går inn i den voksne verden beskriver de som en, sosial kulturell prosess som oftest kjennetegnes som sosialisering (Nyegaard-Larsen, 2010). Sosialisering er en prosess som er med på å forme oss fra vi blir født til vi dør (Frønes, 2002).

1.3.7 Identitet

Identitet sier noe om hvem du er. Begrepet identitet stammer fra det latinske ordet idem som betyr den samme/likhet. Gauntlett (2008) bruker A. Giddens³ beskrivelse av det moderne menneskes identitet og identitetsdannelse:

Self-identity becomes a reflexive project – an endeavour that we continuously work and reflect on. We create, maintain and revise a set of biographical narratives – the story of who we are, and how we came to be where we are now (Gauntlett, 2008, s. 107).

³ Anthony Giddens britisk sosiolog

I boken `å være på nett` deler Østerud og Skogseth (2008) identitetsbegrepet inn i tre deler: en personlig, en sosial og en kulturell identitet. Denne modellen har de lånt fra to svenske ungdomsforskere Thomas Johansson og Fredrik Miegel, som brukte denne modellen for å kartlegge svenske ungdommers livsstil i 1990-tallet. *Personlig identitet* det er den som gjør deg til den du er i dag, den skiller deg ut fra alle andre mennesker rundt deg. Her vil individet ha en subjektiv fornemmelse over sin egen eksistens og et sammenhengende bilde av egne behov, evner, kjønn, utseende, håp, kunnskap, religion, interesser, ønsker osv.. Det er alt det her som utgjør individets egen personlige identitet. *Sosial identitet* er den andre delen av identitet som består av fellesskapet. Her vil samfunnet forvente masse av individet. For eksempel vil samfunnet forvente at legen holder til regler og normer som er bestemt av samfunnet. Individet har ulike roller i forhold til hvor de er og med hvem de er. Ute i arbeidslivet spiller de en rolle, hjemme er de foreldre til sine tre barn og spiller en helt annen rolle og med sine venner er de noen andre. Dermed må individet lære seg og pendle mellom ulike roller for å kunne delta i forskjellige sosiale situasjoner. *Kulturell identitet* er et begrep som ikke blir brukt så ofte som dem andre to. *"En slik identitet blir formet ved at et individ blir medlem av mer eller mindre veldefinerte kulturelle og sosiale grupper og internaliserer deres verdier, holdninger, smak og stil"* (Østerud & Skogseth, 2008, s. 43).

1.3.8 Selvrepresentasjon vs. selvpresentasjon

I digitale kontekster dukker begrepet selv- representasjon opp. Nelson, Hull, og Roche-Smith (2008) tar for seg begge begrepene og skriver at deres forståelse av selv-representasjon er en prosess der individet skaper et bilde av seg selv. Selv presentasjon (etter Goffman (1959)) handler om en prosess som er *"semiotisk publisere et selv, å uttrykke selvet for et publikum slik at representasjon av selvet- være et bilde, et dikt, en samtale, eller en multimodal tekst som en digital historie- er grunnlag for ansikt til det offentlige selvet"* (Storakeren, 2011, s. 20).

Ut ifra deres forståelse for disse to begrepene kan man si at selvpresentasjon er noe som vi gjør hele tiden, og det ubevisst. I hverdagen viser vi oss frem for andre, forteller dem gjennom presentasjonen om selvet vårt. Selvrepresentasjon er en bevisst prosess, men som ikke utføres konstant (Storakeren, 2011). Vi har et behov for å sette oss selv i godt lys, og velger dermed å vise frem den beste siden av oss.

1.3.9 Selvet

At barn og unge har et selv, vil si at de har evne til å tenke over seg selv. Selvet er et kognitiv struktur som gjør at vi mennesker bevisst kan tenke om oss selv. Hadde ikke selvet vært til stedet ville ikke vi mennesker klart å tenke bevisst om oss selv. Vi kunne ikke planlagt livet

vårt, fordi vi ikke hadde hatt evne til å se oss selv i fremtiden eller tenke på ulike situasjoner. Det at vi har et selv gjør at vi er en del av et sosialt samspill, en forståelse av oss selv, vår atferd og hvordan det virker inn på andre rundt oss (Mauseth, 2014; Storakeren, 2011).

1.3.10 Rollekonflikt

Menneskets livsløp blir av Erikson (1968, 1971, 1980) delt inn i åtte faser fra de blir født til man dør. Den femte fasen er relatert til ungdomstiden, identitet mot rollekonflikt (Husom, 2012). Når ungdommen er i rollekonflikt, må han/hun oppfylle forventningene til to eller flere roller på en gang. For eksempel når mor sier at du må gjøre lekser før du kan gå ut mens vennene ber deg om å komme ut og gjøre lekser litt seinere på kvelden? Hvem skal ungdommen høre på? Mor eller venner? Må ungdommen oppfylle datter-/sønn rollen eller vennerollen? (Gjøsund & Huseby, 2011). Hvilke rolle barnet/ ungdommen trer inn i har sammenheng med den posisjonen eller plassen han/ hun har i et sosialt system (Fyrand, 1994, 2005).

1.3.11 Personvern

Hva er personvern? Alle mennesker har et eller annet de ikke vil dele med resten av verden. Og det er ikke fordi de gjør noe galt eller vil skjule det, men fordi de hegner om ha privatlivet.

Personvern handler om retten til privatliv. Dermed har vi kontroll over hvilke type informasjon som blir lagt ut og hvem som har innsyn til den informasjonen (Grønvold & Hendis, 2014). I den europeiske menneskerettighetskonvensjonen artikkel 8, står det at: *"Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse."* (Datatilsynet, 2011).

Personvern handler ikke bare om enkeltmenneskes rettigheter, men om fellesgoder i et demokratisk samfunn. Hadde ikke menneskene hatt rett til privatliv ville det ikke vært mulig for oss å skape *"et rom til å utvikle refleksjoner og vurderinger på et selvstendig grunnlag, uten å bli forstyrret eller kontrollert av andre"* (Datatilsynet, 2011).

1.3.12 Nettmobbing

Nettmobbing kan i følge Hinduja og Patchin (2009) defineres på følgende måte "Willful and repeated harm inflicted through the use of computers, cell phones and other electronic

devices”(Hinduja & Patchin, 2009, s. 5). De understreker i boken sin *Bullying beyond the schoolyard : preventing and responding to cyberbullying* at valget falt for denne definisjonen fordi den er veldig enkel og tar opp de viktigste elementene ved nettmobbing. De fire elementene som er brukt definerer de:

1. Wilfuk: med det menes at mobbing ikke skjer tilfeldig men (må være) med vilje.
2. Repeated: Mobbingen viser til et mønster og ikke et isolert tilfelle.
3. Harm: Den mobbede må oppfatte det som å ha blitt utsatt for mobbing.
4. Computers, cell phones, and other electronic devices: det er det som skiller nettmobbing fra tradisjonell mobbing

(Hinduja & Patchin, 2009; Refsahl, 2009, s. 22)

I følge Kowalski, Limber, og Agatston (2008) er det vanskelig å definere nettmobbing med få ord, fordi metoden som brukes til nettmobbing er varierende og omfatter mange forskjellige måter for oppførsel. Shariff (2008) mener også at definisjon av nettmobbing ofte blir framstilt på en veldig enkelt måte og har en tendens til å mangle nyanser og kompleksitet. I dag har barn og unge muligheten til å bevege seg fort gjennom bruken av sosiale medier som e-mail, facebook, twitter, blogg og mye mer. Dette gjør at flere millioner av mennesker verden rundt deltar i forskjellige former for kommunikasjon. Shariff (2008) skriver at definisjon av nettmobbing må derfor ses med et forbehold på grunn av mangfold (Refsahl, 2009). Derfor bruker Shariff (2008) definisjon som er hentet fra Wikipedia i 2007, som hun mener tar for seg et større område rundt hva nettmobbing kan være:

Cyberbullying (also spelled Cyber-bullying or online bullying) is the term used to refer to bullying or harrasment by use of electronic devises through means of email, instant messaging, text messages, blogs, mobile phones, pagers, and web sites. Other terms for cyberbullying are "electronic bullying", "ebullying", "sms-bullying", "mobil bullying", "online bullying", "digital bullying" or "internett bullying (Shariff, 2008, s. 30).

Jeg har tatt for meg to definisjoner, som begge støtter opp mot de to casene jeg skal bruke i oppgaven min.

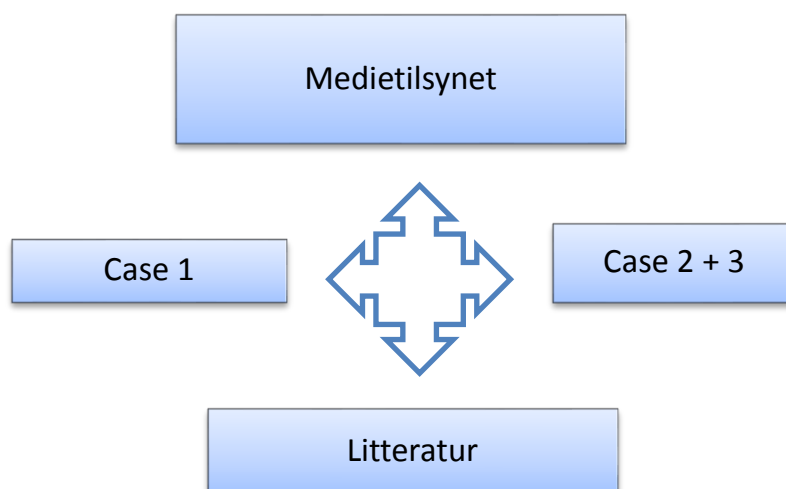
2.0 METODEVALG

Det er problemstillingen som er avgjørende for metodevalg (Evensen, 2011). Metode innebærer ikke kun undersøkelsesteknikk, men også hvordan samle inn, organisere det, bearbeide materialet, analysere og tolke det (Halvorsen, 2008). Ut ifra det kan metode forstås som en planmessig framgangsmåte som er avgjørende for oppgavens kvalitet, reliabilitet (pålitelig), validitet (gyldig) og gode resultater (Grønmo, 2004; Henden, 2012).

Det finnes mange ulike metoder man kan bruke for å innhente data. Valget mitt er tatt på bakgrunn av at jeg ønsker å finne ut om hvordan unge konstruerer egen identitet og hvordan de håndterer personvern i denne sammenheng? I dette kapitlet vil jeg presentere mitt valg av forskningsmetode og datainnsamling for oppgaven min.

2.1 Forskningsmetode

For å kunne svarer på problemstillingen min, vil jeg kombinere dokumentanalyse og litteraturstudie. Hovedfokuset mitt vil være undersøkelsene som Medietilsynet (2012); Medietilsynet og Trygg (2010, 2014) har gitt ut opp gjennom årene. Gjennom Øystein Gilje fikk jeg tilgang til data fra Medietilsynet og Trygg (2014) som jeg skulle analysere. Etter å ha gjort en SPSS analyse av de dataene, viste det seg at jeg fikk små tall, som ikke kunne brukes for å besvare på problemstillingen min. Dermed endte jeg opp med å bruke Medietilsynets undersøkelser som et underlag for kvalitativ studie. Jeg vil knytte disse undersøkelsene opp mot tre caser som jeg har funnet fra Retriever, «Barndommen som forsvant», «Det vonde digitale» og «Mye verre å bli mobbet på nett».

Deretter vil jeg bygge det opp mot hva litteraturen og tidligere forskning som, Medietilsynet (2012); Medietilsynet og Trygg (2010, 2014) og SINTEFs viser. Oppgavens problemstilling, tidligere forskning og empirisk datamateriale er med på å påvirke teori jeg har valgt å bruke (Thorgersen, 2012).

2.1.1 Kvalitativ dokumentanalyse og litteraturstudie

Dokumentanalyse, er en analyse-metode som både kan være kvalitativ og kvantitativ (Sneldal, 2011). Kvantitativ analyse av et dokument skjer når forskeren teller dokumentenes egenskaper, som for eksempel hvor mange ganger et ord er blitt brukt eller hvor ofte et dokument har blitt brukt som kilde i avisartikler. Når en forsker gjør en kvalitativ analyse av et dokument, vil han/hun fortolke innholdet som er skrevet i dokumentet (Andersen, 2008). Jeg vil bruke dokumentanalyse i form av kvalitativ metode.

Som jeg nevnte tidligere i innledningen vil jeg kombinere dokumentanalyse og litteraturstudie. Litteraturstudie blir regnet som en kvalitativ metode. Denne metoden innebærer at jeg samler inn data gjennom tekster som andre har samlet eller skrevet ned (D. I. Jacobsen, 2003). Ved å knytte sammen litteraturer, dokumenter og rapporter opp mot hverandre, kan man finne ulike synspunkter rundt temaet man skriver om. Målet med litteraturstudie er å lese andres forståelse og opplevelse rundt temaet/ begrepet. De ulike forståelsene og opplevelsene vil øke kunnskap og hjelpe oss under skriveprosessen (Dalland, 2000).

Kvalitativ forskningsmetode innebærer at vi vil skaffe oss dybdekunnskap om det vi forsker på, og dermed få en helhetlig forståelse av problemstillingen vår. Vi vil finne ut om menneskelige egenskaper som erfaringer, personlige opplevelser, tanker, meninger, deres forventninger og mye mer (Husom, 2012; Malterud, 2011; Thornquist, 2003). Forskeren er ikke alltid direkte involvert i forskningsprosessen, men henter all informasjon og data gjennom foreliggende kildemateriell (Langeland & Nilsen, 2012).

D. I. Jacobsen (2005) nevner tre situasjoner som er godt egnet innenfor dokumentanalyse. Den første er primærdata, som er data forskeren har samlet inn selv. Den andre er sekundærdata, og det er data som er samlet inn av andre enn forskeren selv. Ofte data som ble samlet inn av andre med et helt annet formål enn det forskeren har. Litteraturstudie blir ofte brukt når det ikke er mulig å samle inn primærdata (D. I. Jacobsen, 2003). Jeg vil i mitt

arbeide både bruke primær- og sekundærdata. Den tredje situasjonen er når forskeren er ute etter hva andre mennesker har sagt og gjort (Langeland & Nilsen, 2012).

Dokumentanalyses sterke side er at den er fleksibel, undersøkelsesmetoden kan endres underveis og den hjelper oss med å forstå samfunnet og sosiale prosesser (Sneldal, 2011; Thagaard, 2009). Litteraturstudienes "positive" sider er at jeg som forsker ikke trenger direkte kontakt med informantene, all informasjon vil jeg finne nedskrevet. Vi jobber med et stort utvalg av dokumenter og litteratur (Aveyard, 2014). Den negative siden ved dokumentanalyse kan være at den som tolker/ analyserer materialet har sine personlige meninger, bakgrunn, forforståelse som kan påvirke tolkningen av dokumentet (Husveg, 2012). For å oppnå forståelse av hva dokumentet prøver å formidle er innlevelse i følge Thagaard (2009) veldig viktig når en gjør kvalitativ dokumentanalyse. Det samme gjelder også litteraturstudie, som forsker må jeg bruke det som allerede finnes som fører til at jeg ikke alltid vil få egen vinkling i det jeg forsker på (Aveyard, 2014).

2.2 Kvantitativ analyse av Medietilsynets rapporter

Jeg vil bruke kvantitativ analysemetode når jeg skal se på rapportene Medietilsynet (2012); Medietilsynet og Trygg (2010, 2014) har gitt ut. Kvantitativ metode blir brukt når det er stort antall enhet som skal ses på, for eksempel 2000 barn mellom 9-16 år som var med i undersøkelsen Medietilsynet utførte i 2014. Hensikt med kvantitativ metode er å teste en hypotese, se om den stemmer i henhold til data som er samlet inn (Dahlum, 2014)⁴.

Medietilsynet og Trygg (2014) undersøkelse ble ferdigstilt i 2014. Undersøkelsen forteller om hvordan barn og unge oppfatter sin egen medietilgang, medievaner, "*bruk av internett og digitale spill, regulering av og beskyttelse for ulikt medieinnhold, og gir i tillegg et blikk på digital mobbing og sikkerhet på nett*" (Medietilsynet & Trygg, 2014, s. 13).

2.2.1 Datainnsamling

Jeg har brukt sekundærdata for å svare på problemstillingen. Sekundærdata er kilder som allerede eksisterer som for eksempel, Medietilsynet (2012); Medietilsynet og Trygg (2010, 2014) undersøkelser, litteratur og aviser. Vi gjør en «skrivebordundersøkelse» når vi søker

⁴ (Dahlum, 2014) hentet fra https://snl.no/kvantitativ_analyse. Den 09.02.2015

sekundærdata (Behzadzadeh, Enge, & Vorhaug, 2014). Alle de tre undersøkelsene til Medietilsynet er delt inn i 2 deler, en der barn og unge mellom 9-16 år har svart på undersøkelsen og den andre som foreldre til barn mellom 6-16 år (Medietilsynet & Trygg, 2010) og 1-12 år (Medietilsynet, 2012; Medietilsynet & Trygg, 2014) har svart enten via telefon eller spørreskjema på internett. Jeg vil kun se på undersøkelsen gjennomført av barn og unge, dette fordi problemstillingen min kun tar for seg barn og unges identitetskonstruksjon og håndtering av personvern (Medietilsynet, 2012; Medietilsynet & Trygg, 2010, 2014).

2.2.2 Om undersøkelsen

I et økende digitalisert samfunn er det veldig viktig å skaffe seg kunnskap om "*hvordan neste generasjon takler, forstår og reflekterer over egen mediebruk*" (Medietilsynet & Trygg, 2014, s. 6). Medietilsynet og trygg bruk- sentret har tatt for seg barn og unges mediehverdag, at den er trygg for dem. Medietilsynet og trygg bruk- sentret vil at vi skal skaffe oss mest mulig kunnskap om barn og unges mediehverdag og deres erfaring rundt dem, slik at foreldre, lærer eller voksne som er rundt barn og unge kan sette i gang gode tiltak. Disse ulike undersøkelsene som er utført opp gjennom årene skal være til hjelp både for oss og den kommende generasjonen (Medietilsynet, 2012).

2.2.2.1 Datainnsamling 2010

Målet med denne undersøkelsen var å gi en framstilling av barn og unges bruk og tilgang til ulike medier. De kartlegger også de negative sidene ved bruken av digitale medier som for eksempel mobbing, seksuell trakassering osv.

I 2010 var det 19 skoler som deltok i undersøkelsen som Medietilsynet utførte. Rektor ved de ulike skolene ble kontaktet med en forespørsel om skolen ville bruke en skoletime på spørreskjema. Det ble satt av tre uker i november 2009 for å gjennomføre undersøkelse. Medietilsynet fikk en kontaktperson på hver av skolene, som hadde ansvar for den praktiske gjennomføringen av undersøkelsen. Det ble sendt spørreskjema, konvolutter og informasjonsbrev via posten til de ulike skolene. Elevene fikk en skoletime der de fylte ut spørreskjema og la det inn i en anonym konvolutt som ble gitt til læreren. Alle spørreskjemaene hadde et løpenummer som skulle gjøre det lettere for Medietilsynet å identifisere hvilke skole og klassetrinn besvarelsen kom fra. 2324 elever ble vervet, og de fikk inn 1777 svar, som gav en svarprosent på 76,5. Disse tallene ble i etterkant vektet på kjønn og alder, hentet fra offentlig statistikk (Medietilsynet & Trygg, 2010).

2.2.2.2 Datainnsamling 2012

Hensikten med denne undersøkelsen var å studere om barn og unges opplevelse og erfaring rundt digitale medier som internett og mobil. Barn mellom 9-16 år (4-10 klasse) var med i undersøkelsen som ble gjennomført fra mars til mai 2012, ca. 7 uker, og 27 skoler deltok fra ulike steder i landet. To forskjellige spørreskjema ble delt ut, ett til de som gikk 4-7 klasse, og det andre spørreskjemaet til de i 8-10 klasse. Forskjellen var at den til 8-10 klasse hadde noen ekstra spørsmål.

Skolene kunne velge selv om elevene deres skulle svare på undersøkelsen på papir eller web. Alle spørreskjemaene hadde som forrige undersøkelse et løpenummer som var til hjelp for kun identifisering av trinn og skole, men ikke elever. For å sikre landsrepresentativitet ble det laget en utvalgsplan som skulle sikre skoler, elever og fordeling av elever på ulike klassetrinn. Denne gangen var det 2521 elever som ble vervet, og 2042 som svarte som gav svarprosent på 81. Disse tallene ble i etterkant vektet på kjønn og alder, hentet fra offentlig statistikk (Medietilsynet, 2012).

2.2.2.3 Datainnsamling 2014

Medietilsynet har samlet inn data ved å ringe til forskjellige skoler rundt om i landet og vervet dem, de fikk i ettertid tilsendt elektronisk spørreskjema som elevene svarte på via internett. Medietilsynet sendte også hjelpedokumenter til lærere med spørsmål som var knyttet til spørsmålsutforming. Disse hjelpedokumentene var til hjelp for utfylling når eleven trengte assistanse. Elevene var på egenhånd når de fylte ut skjema, men læren var tilstedte og var til hjelp hvis det var behov for det. I spørreskjemaene var de ulike skolene tagget, men eleven kan ikke identifiseres. 71 skoler rundt om i landet var med i undersøkelsen, som tok åtte uker. Undersøkelsen som ble gjennomført var todelt, en barneundersøkelse og en foreldreundersøkelse. Det var ca 2000 barn og unge i alderen 9-16 år (4-10-klasse) som var med i denne undersøkelsen. Det ble ført kontinuerlig kontroll under verving og utfylling av spørreskjema. Dette for å sikre representativitet for utvalgets kjønn, alder og geografi. Det var 3537 elever som ble vervet, og totalt fikk Medietilsynet inn 1950 svar. Dette gav en svarprosent på 55. Basert på tallene fra SSB er resultatene vektet på barn og unges kjønn, alder og geografi (Medietilsynet & Trygg, 2014).

2.3 Litteratur

Gjennom ulike nettsteder har jeg samlet inn alle data som var viktig for oppgaven min. Jeg har brukt BIBSYS, Google Scholar, IDUNN for litteratursøk. Litteraturen består hovedsakelig av trykt materiale som bøker, artikler og dokumenter. Jeg har brukt litteratur fra det siste tiåret. Grunnen til det valget er at det er den nye litteraturen som først og fremst har fokus på barn og unges medieaktiviteter slik det er avgrenset i min oppgave. Videre har jeg brukt «snøballmetoden». Denne metoden går ut på å gå gjennom litteraturlistene i de relevante publikasjonene jeg har funnet (Thorgersen, 2012). Snøballmetoden var en annen måte å finne aktuelt litteratur til oppgaven min.

2.4 Casehistorie

De tre casene jeg har valgt å presentere er mitt eget empiriske data. Jeg har valgt disse tre casene fordi de svarer på det jeg skriver om. Til å starte med var det ikke lett å finne case som ikke var så gamle, og som hadde noe sammenheng med oppgaven min. Etter flere dager med undersøkning av case på retrigger fant jeg endelig tre case som var bruk bare.

Ordet case kommer fra det latinske ordet "kasus" som betyr tilfelle. Casestudie er en form for studie av en enhet. For å beskrive en inngående enhet brukes casestudie ofte. Ved bruk av denne metoden vil en kunne trekke deskriptive slutninger, eller gi innsikt i hvordan et fenomen fører til noe annet, altså en kausal slutning. Deskriptive slutninger vil si at virkeligheten blir beskrevet uten å gi forklaring, slik det skjer i analytiske studier som prøver å beskrive årsak-virkning-forhold (Stoltenberg, 2014)⁵. Selv om denne type studie kun tar for seg en enkel enhet/ tilfelle, er metoden med på å kaste lys over andre fenomener som blir belyst gjennom grundig og helhetlig beskrivelse av de enkelte enhet/ tilfelle (Wæhle & Sterri, 2014)⁶. Casestudiers sterke sider er at som forsker har vi mulighet til å gå i dybden av "enheten, og dermed komme frem til detaljerte og inngående beskrivelse av fenomenet" (Wæhle & Sterri, 2014). Ulempen ved casestudie som metode er at

⁵ (Stoltenberg, 2014) hentet fra <https://snl.no/deskriptiv> den 10.02.2015

⁶ (Wæhle & Sterri, 2014) hentet fra https://snl.no/case_studie den 09.02.2015

"det kan være utfordrende å utlede generelle betraktninger om gruppen på bakgrunn av en studie av én enhet. Det er som regel også utfordrende å identifisere en årsaks-sammenheng kun ved hjelp av et case-studie, siden det ofte kan være mange fenomener som kan tenkes å påvirke et gitt utfall" (Wähle & Sterri, 2014).

Ved å studere en enkel enhet er det vanskelig å kunne komme fram til årsak til en konflikt. Jeg har i min masteroppgave tatt for meg tre ulike caser som vil være til hjelp for å se den virkelige mediehverdagen til barn og unge.

2.4.1 "Barndommen som forsvant"

"Man blir påvirket av hva slags bilder folk legger ut, og det er om å gjøre å få flest «likes». Er man ikke på facebook, lever man et asosialt liv og får ikke med seg nye trender, som for eksempel nye måter å søke oppmerksomhet på" sier Sara Thorn (Vibe, Stub, & Skjeseth, 2012, s. 16)

Aftenposten inviterer hver uke elever fra videregående skoler til å skrive noe for deres side kalt Si;D. Den 28.11.2012 ble det trykket et debattinnlegg om "Barndommen som forsvant" av Rikke De Vibe, Thea Stub og Linn Skjeseth alle 18 år. De tre jentene mener at jentene i dag opplever altfor mye press fra alle kanter om å se best ut (Vibe et al., 2012)⁷. Facebook er en nettjeneste med mange ulike grupper, en av dem som jenten nevner er <<Norges fineste 00-erer>>. Det er en gruppe der 11år gamle jenter konkurrerer om hvem som er penest.

2.4.2 "Det vonde digitale"

«Du er stygg og fortjener å dø». Linn Therese Braathen (20) er vandt med slike kommentarer både på bloggen hennes og facebook. Hun prøver å ignorere slike negative kommentarer, men sier at det ikke alltid er lett å slette dem. Noen av meldingene fester seg.

Mobbing har vært en del av livet til Linn siden skoletiden. Hun har blitt spyttet på og havnet i vannpytt. I 2010 begynte hun å blogge, det ble en form for terapi for henne og skrive om alle

⁷ (Vibe et al., 2012) hentet fra <http://web.retriever-info.com/services/archive/displayPDF?method=&pdfUrl=%2FproxyTest%2F%3Fid%3D020215201211283TegEE1eHdYz2k5ImY2iDH24100201010g0w%26x%3D6eb5bcee6e508f807acc4f43a427eb22&documentId=02021520121128966295&serviceId=2&pdf.doResize=false> den 20.01.2015

de vonde følelsene. Etter hvert begynte mobbing å flytte seg over på nett. «Du er stygg, og fortjener ikke å leve», «Hadde jeg vært deg ville jeg tatt livet mitt for lengst» og «Du er stygg-du bør dø» er noen av kommentarene som hennes søkere la igjen. Høsten 2013 bestemte Linn seg for å skrive et innlegg om grov nettmobbing, hele landet viste massiv støtte (Eidissen, 2013): (Tilbakemeldingene er direkte hentet fra kommentarfeltet under artikkelen "Det vonde digitale").

1. Leste saken på aftenposten i går..det er imidlertid verdt å merke seg at det er ikke lov å si hva du vil på nett, men det er derimot ikke alltid det blir slått så hardt ned på som det burde dersom det faktisk skjer (anonym).
2. Føler for de bloggerne som har fått oppleve disse trolla..fy skam
3. Jeg får vondt av Linn, deg og alle bloggere som blir snakket om på forum i negativ tone. Uansett hvor ille det er det de sier så gjør det innmari vondt, og det fortjener ingen som har en fin og uskyldig blogg (Julie).
4. Er så enig med deg Helene. Det er mye grums inne på facebook. Du skal rette opp ryggen og ikke la slike stygge kommentarer gå innpå deg. Du er en flott og positiv jente, men noen finner alltid ett eller annet å henge seg opp i når det kommer til bloggere (anonym).

I følge psykologen Hedvig Johanne⁸, kan slike meldinger gjøre barn og unge fortvilt. Det er spesielt i ungdoms fasen slike meldinger gjør dem fortvilt. Barnet begynner å bli voksen, de går inn i ungdomsverden. Det skjer store forandringer både fysisk og psykisk (Erikson, 1968). I denne fasen er det viktig for ungdommen å finne seg selv (Øye, 2010), de søker etter bekreftelse fra andre, prøver å passe inn i ulike kulturer, å være populær og finne sin egen identitet (Eidissen, 2013).

2.4.3 "Mye verre å bli mobbet på nett "

Mobbing på nett og mobil oppleves som mer alvorlig enn tradisjonelt mobbing, tyder tallene som er hentet fra undersøkelsen gjort av det amerikanske helseinstituttet. Elisabeth Staksrud er forsker ved Institutt for medier og kommunikasjon (IMK) ved Universitetet i Oslo. Hun har i mange år forsket på mobbing og nye medier. Hun er ikke overrasket over hva resultatene viser. Undersøkelser som er gjort i Norge viser også at fler og fler blir mobbet på nettet, og

⁸Hedvig Johanne Seilø psykolog ved Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk i Sarpsborg.
http://www.sa.no/lokale_nyheter/article7000743.ece

flere har gjort det mot andre. Undersøkelsen viser også at ofre for nettmobbing er mer utsatt for depresjon. Staksrud kjenner igjen det fra egen forskning (Vold, 2010).

"En mobbeform jeg opplever i mine intervjuer er sosial isolering, da spesielt på Facebook. Ingen vil være venn med deg, og det blir forsterkende fordi folk ser det. Man blir mer isolert og mer ydmyket. Det blir en tydelig, offentlig uthenging", sier Staksrud (Vold, 2010).

Er det en råere form for mobbing? (journalist)

– "Jeg vet ikke om man kan kalle noen form for mobbing mer hjerteløs enn annen, men digital mobbing kan oppleves som mer vanskelig. Det som kan hjelpe er å ha noen voksne som kan hjelpe, men samtidig er det vanskelig på nett, fordi barn typisk bruker andre arenaer enn voksne" (Vold, 2010).

Dagbladet ekspertpanel Landsend (2012) intervjuer to lektor og en prosjektleder om hva årsaken er til at noen blir mobbere? Jeg vil i kapittel 5.5.1 komme tilbake til hva de svarte.

3.0 HISTORISK BAKTEPPE

I følge Krange (2004) er sosiale medier et godt eksempel på samfunnsmessig dilemma, som kan være med på å berøre barn og unges oppvekst, sosialisering og identitetsdannelse. Det er vanskelig å forstå barn og unges relasjoner til barndoms erfaringer, til selve sosialiseringsprosessen i dag (Krange, 2004).

Sosiale medier har vært gjennom en revolusjon de siste årene. Hverdagen, brukermønstret har endret seg veldig mye. I dag er alle en del av sosiale medier, både store og små. Det som var privat før, er i dag en del av det offentlige, og vi er blitt mer åpne og personlige. Før i tiden skjedde kommunikasjon gjennom håndskrevne brev og etter hvert gjennom e-post. Gjennom dem fikk vi informert våre nærmeste om oss selv og hverdagen vår. Mens i dag blir alt fortalt gjennom statusoppdatering som innen noen få sekunder blir publisert på nettet og tilgjengelig for nesten alle. Både privat personer legger ut informasjon om seg selv, staten legger ut og informasjon- og bilder av andre. Mange tror at hvis de sletter informasjon og bilder er de borte for alltid, men der tar de feil, mye av informasjonen ligger fortsatt ute på nettet. Vi mennesker kan glemme hva andre sier og gjør, men internett glemmer ikke (Fredlund, Grønlie, & Hagen, 2011).

I følgende kapittel vil jeg presenterer hovedfunnene i tidligere forskning på samme område som oppgaven min havner inn under. Arbeidet til Grønvold og Hendis (2014), Henden (2012), Østerud og Skogseth (2008), Lende (2012), SINTEF rapport om *en digital barndom* av Endestad et al. (2004) og (Torgersen, 2004), Hør på meg ungdomsundersøkelse av Hartberg og Hegna (2013), SINTEF rapport *privat 2.0. person- og forbrukervern i den nye medievirkeligheten* av Brandtzæg og Lüders (2009) og Medietilsynet (2012); Medietilsynet og Trygg (2010, 2014) er viktig for oppgaven min, fordi de har forsket på temaet jeg skriver om. Disse kildene vil være til hjelp for å skaffe en oversikt over eksisterende forskning knyttet til problemstillingen barn og unges identitetskonstruksjon og håndtering av personvern. Videre har jeg også gjort en del søk i forskjellige forskningsdatabaser for pedagogikk og mediestudier, som Google Scholar, IDUNN, [ATEKST \(Retriever\)](#), NORA, forskning.no og Medietilsynet. Jeg avgrenset søket mitt fra 2000 og framover ettersom at det er i dette tidsrommet sosiale medier virkelig setter spor etter seg. For at jeg skulle finne fram til riktige artikler, tidsskrifter, forskning, master/doktor avhandlinger og litteratur har jeg brukt søkeord

som barn/children, kombinert med *medier/media*, *personvern/privacy*, *identitet/identity*, *medialisering/mediatization*, *internett og digital teknologi/internet and digital technology*.

3.1 Barn og unges identitetsutvikling i møte med sosiale medier

Gripsrud (2011) definerer identitet som "en-het eller likhet". Identitet som verb forklarer han som det og «ble ett med» eller «å bli lik» noe annet. Til enhver tid får både barn og voksne inntrykk både fra medmennesker og mediene, ut ifra det kan vi se forskjeller og likheter mellom oss og andre. I en ung alder finner barn ut at gutter og jenter er forskjellige, at alle har forskjellige interesser, utdanner seg forskjellig, foreldre med ulike bakgrunn, kommer fra et bestemt land osv. Disse forskjellene/ oppfatningene er med på å danne eget selvilde, altså det vi kaller får personlig identitet.

Benedikte Lende (2012) tar for seg `hvordan kroppsfokuserte internettsider påvirker ungdoms identitetsutvikling?`. Hun har observert tre ulike sosiale nettjenester (to internettfora og en blogg) hvor hovedfokus er kropp. De empiriske utsagnene hun har kommet fram til gjennom de ulike sidene, har hun analysert og diskutert i lys av ulike teoretiske forståelse av identitetsutvikling. Gjennom de ulike utsagnene og diskusjonene har hun kommet fram til at alle ungdommer har ulik tolkning og forståelse av de ulike internettsidene. Ulike tolkninger og forståelse avhenger av barnets sosiale relasjoner, miljø, oppvekst, familie, selvtillit og selvverd. Ungdommer vil i større grad bli påvirket hvis de er usikre på seg selv og egen identitet, enn ungdommer med høy selvtillit og positiv identitet.

3.2 Barn og unges forhold til personvern

Det er ikke kun medier som opp gjennom årene har endret seg, men også begrepet personvern har det. For noen år siden var vi:

"mest opptatt av at du og jeg skulle vernes mot at noen brukte opplysninger om oss uten lov. Dette var data som personnummer, andre personlige data eller bilder. I dag er et typisk eksempel på bruk av personopplysninger at en venninne legger ut et bilde av deg på facebook uten ditt samtykke" (Grønvold & Hendis, 2014, s. 13).

I dag er all informasjon på internett veldig lett tilgjengelig samt lett å misbruke. Derfor er det veldig viktig at dagens ungdom vet hva de legger ut om seg selv. Begrepet personvern er noe vi ofte støter på i det offentlige. Personvern kan for noen virke litt uklart eller hva den vil sikte til når det argumenteres for å ivareta personvernet. En av grunnene til uklarheten er at begrepet blir brukt for å beskrive ulike interesser og verdier. Noen eksempler på det kan være det å sette opp overvåkningskamera i butikker telefon lytting eller at sjefen kan overvåke over hva du gjør på internett (Pambou, 2002). "*Personvernreglene kan beskrives som det sett av regler som særlig tar sikte på beskyttelse av individet*" (Pambou, 2002, s. 7).

3.2.1 "Privat 2.0: Person- og forbrukervern i den nye medievirkelighet"

Ved hjelp av spørreundersøkelse og intervju har SINTEF skaffet kunnskap om brukers holdning. Og erfaring rundt person- og forbrukervern i sosiale medier. Undersøkelsen ble i 2009 ferdig presentert. Det var i alt 1372 (barn og voksne) norske nettbrukere (representativ for kjønn, alder, bosted og utdanning) som svarte på spørreundersøkelsen. Det var 12 regelmessige facebook brukere (16-50år) som ble intervjuet samt oppgavegjennomgang av tjenesten med de samme brukene. Det var også 7 utviklere/ eksperter fra Norge som ble intervjuet om sosiale medier og person- og forbrukervern.

Resultatene fra 2009 viste at brukere hadde relativt lav kompetanse om hvordan sosiale medier fungerer med tanke på informasjonsflyt og hvordan tjenesteleverandøren bruker personopplysning. Mange svarte at facebook personverninnstillingene var vanskelig å forstå, og mente at det var rimelig trygt å gi fra seg personliginformasjon ettersom at "alle gjør det". Utviklere og eksperter mente også at de fleste brukere har lav kompetanse om hvordan håndtere personopplysning. Jo yngre brukerne er jo sjeldnere leser de igjennom brukervilkår for ulike sosiale medier (Brandtzæg & Lüders, 2009).

Det er opp til en hver bruker å legge ut informasjon om seg selv på nettet, men negative siden ved det er at alle ikke kjenner til konsekvensene (Brandtzæg & Lüders, 2009). Hva skjer med barn og unge som ikke tar seg tid til å lese gjennom brukervilkår?

- Faren for ID-tyveri
- Mobbing
- Økende grad av uønsket kontakt, fordi vi er tilgjengelig for stadig flere

- Økende grad av tilpasset reklame og prissegmentering basert på personopplysninger og nettatferd
 - Opplevelsen av å bli overvåket, fordi vi er synlige for neste alle og hele tiden
 - Mister kontroll over personopplysninger, og hva de eventuelt kan brukes til?
- Personliginformasjon vi legger ut kan i senere tid bli brukt mot oss, for eksempel hvis du har mobbet noen kan det brukes mot deg under jobbsøkerprosessen.

(Brandtzæg & Lüders, 2009, s. 5)

Retten til et privatliv er veldig viktig for barn når han/ hun skal opprette sosiale relasjoner til andre personer. Det er viktig at de kan ha en viss innflytelse på hva den andre personen vet om dem. Sosiale relasjoner skal ikke bli påvirket av informasjonen som ligger tilgjengelig på nettet. All informasjon som blir lest på internett kan bli liggende i over lengre tid og som kan være med på å påvirke de sosiale relasjonene barnet prøver å opprette (Henden, 2012).

Det er i dag 23% av barn og unge mellom 9-16år som oppgir at de kjenner en eller flere venners passord på ulike sosiale nettjenester. 18% sier at de har delt sitt eget passord på sosiale nettjenester med en eller flere venner, og 25% oppgir at de har foreldre som har fått tilgang til deres passord (Medietilsynet & Trygg, 2014) (Se figur 3).

Resultatene viser at det faktisk færre enn i 2012 som kjenner til venners passord på sosiale medier. Det samme gjelder for deling av passord med venner og foreldre. Dette kan ses på som meget positivt med tanke på misbruk som for eksempel det å utgi seg for å være en annen (Medietilsynet, 2012). Undersøkelsen som ble gjort i 2014 viser også at det er mer enn to av tre i alderen 13-16år som har endret personverninnstillinger på Facebook, jenter har blitt flinkere til det (78%) enn det gutter er (65%) (Medietilsynet & Trygg, 2014).

3.2.2 Lover

Når man blir medlem av forskjellige nettsider som facebook, twitter, blogg og andre, blir man bedt om å lese igjennom og godta brukervilkår. De fleste nettsider har egne avsnitt som omhandler oppførsel i mediet, som sier om at det ikke er lov å krenke, true, trakassere eller utpresse noen andre brukere (Waalder, 2012). Samme lover som gjelder for befolkningen i Norge, gjelder også på sosiale medier hvis ikke brukervilkår skriver noe annet. Ulike elementer som bilder, video og tekst som kan fortelle om en person er personopplysning. Det vil si at *"lagring av digitalt innhold i en database og publisering av dette på internett"*

reguleres av lover som for eksempel personopplysningsloven, åndsverkloven og straffeloven" (Fredlund et al., 2011, s. 31).

3.2.2.1 Personopplysningsloven

Det er loven som sier noe om hvordan behandling av personopplysning skal foregå. Loven (§ 1) skal være med på å bidra at personlige opplysninger blir behandlet i samsvar med grunnleggende personhensyn og beskytte den enkeltes privatliv (Lovdata, 2000).

3.2.2.2 Åndsverksloven

Når en publiserer bilder på sosiale medier gjelder både personopplysningsloven og åndsverkloven. § 45c loven nevner at det ikke er lov å publisere bilder av andre uten deres samtykke. Loven gjelder ikke eller avvikes hvis det er fokus på en annen person i bildet, som for eksempel et bilde fra fotballkamp eller konsertbilde (Lovdata, 2015a).

3.2.2.3 Opphavsrett

Den som skaper et åndsverk, har opphavsrett til verket. Verket kan være alt fra musikktekst, bilde, oppgave, film og mye mer. Denne loven (§1) skal være med på å beskytte verket til den enkelte. Loven sier dermed at det ikke er lov å kopiere andres verk eller publisere det uten tillatelse (Lovdata, 2015b).

3.2.2.4 Ytringsfrihet

Sosiale medier blir i dag sett på som en arena der en kan ytre sine meninger. Det kan gjøres enten ved å skrive blogg, statusoppdateringer eller legge ut bilder. Med ytringsfrihet menes det at alle har rett til å si sin mening eller dele sine tanker. Det betyr ikke at man kan publisere hva som helst på internett, som for eksempel naken bilder av medelever eller komme med truende ytringer (Fredlund et al., 2011).

3.2.2.5 Straffeloven

"Straffelovgivningen gjelder med de begrensningene som følger av overenskomst med fremmed stat eller av folkeretten for øvrig. Som usanne påstander, trusler [...] av privatlivet, rasisme og pornografisk innhold og identitetskrenkelse eller identitets tyveri" (Fredlund et al., 2011, s. 31).

3.3 "En digital barndom"

SINTEFs undersøkelsen pågikk fra 2002-2004. Hensikten med dette prosjektet var å kartlegge bruken av nye medier hos barn mellom 7-19 år, og hvilke rolle det spilte for barn og unges oppvekst. Det sentrale for dette prosjektet var å se på hvorfor og hvordan barn bruker ulike medier og da særlig lagt hovedfokus på ny medieteknologi og IKT (informasjon-, og kommunikasjonsteknologi) som for eksempel internett, spill og mobil. I 2002 ble første del av prosjektet gjennomført. Det var 1112 barn som deltok (7-12år) fra seks ulike skoler rundt om i Oslo. Barna fikk utdelt spørreskjema der de skulle besvare om sine spille vaner, bruken av PC, internettbruk, mobil, TV- titting, fritidsaktiviteter og lesing.

Den ferdige undersøkelsen viste blant annet at nesten alle barn hadde tilgang til PC og internett og TV (det samme som medietilsynets undersøkelser også viser). Undersøkelsen viste også kjønnsforskjell, gutter hadde mer tilgang til medier som TV-spill og PC-spill og var mer effektive brukere av ny medieteknologi. Med effektive brukere her betyr det barn og unge som bruker mye tid på medieteknologi, de bruker det til alt og er veldig flinke. Hovedfunnene fra undersøkelsen viste at barn bruker medier på forskjellige måter. Ut ifra det ble de delt inn i fire grupper:

1. Uinteresserte: nesten 40 % svarer at de uinteresserte i den forstand at de i liten grad benytter seg av ny medieteknologi. Det var flere jenter enn gutter i denne gruppen.
2. Teknologiorienterte: her var det 12 % som svarte at det var teknologiorientert. Det er en gruppe bestående av barn som er kreative brukere. De lager programmer, hjemmesider, redigering og bildebehandling.
3. Underholdningsorienterte: 25 % av barna som var med i undersøkelsen bruker mye tid på TV-spill.
4. Nytteorienterte: 23 % benytter medieteknologi som verktøy. De bruker for innsamling av informasjon, gjøre lekser på PC, chatter med andre, sender e-post, men ser mindre på TV enn andre.

Undersøkelsen kan med andre ord ikke si noe om «en digital barndom» for alle barn i alderen 7-12 år, men at ulike grupper av barn i deres undersøkelse bruker medieteknologi på forskjellige måter. Ut ifra denne undersøkelsen finner man ikke støtte for påstanden om at ny medieteknologi fortrenger andre aktiviteter som fotball eller utelek (Endestad et al., 2004).

3.3.1 Ungdoms digitale hverdag

Denne rapporten inngår i prosjektet «en digital barndom». Prosjektet foregikk over tre år, frem til utgangen av 2004. Formålet med prosjektet var å kartlegge barn og unges bruk av nye medieteknologi, altså PC, TV-spill og mobil. Resultatet i denne rapporten baserer seg på undersøkelsen «ung i Norge». Det er 12 000 ungdommer som har svart på undersøkelsen både fra ungdomskolen og videregående fra hele landet. Tilnærmingen ble tildelt inn i to deler. Grunne til dette var at de ville først og fremst kartlegge ungdommenes bruk av IKT for å se om de fant ulikheter (kjønn, alder, etnisitet og foreldres utdanningsnivå). I andre delen ville de se hva som ellers kjennetegner ungdom som bruker ulike former for IKT.

Resultatene viser at nesten alle ungdommer har tilgang til PC (95 %) litt færre hadde tilgang til internett hjemme (83 %). Det er som resultatet fra medietilsynet sine rapporter som også viser at nesten alle har tilgang til medier i dag. Undersøkelsen viste at det var klare forskjeller når det gjelder kjønn, og i mindre grad når det gjelder alder og innvandrerbakgrunn. Det var 95 % gutter og 88 % jenter som brukte PC utenom skolen. Hva de brukte PC til viste små kjønnsforskjeller. Det å spille dataspill var veldig populært blant gutter. Det er her rapporten fant størst kjønnsforskjell. En tredje del av guttene på ungdomskolen som var med i undersøkelsen spilte PC spill hverdag mot kun 4 % blant jenter (Torgersen, 2004).

3.4 Hør på meg- Ungdomsundersøkelse i Stavanger 2013

Formålet med denne rapporten var å beskrive omfanget av psykiske plager hos ungdommene i Stavanger og hva som forårsaker psykiske plager. Det er i samarbeid med Stavanger kommune NOVA (Norsk institutt for forskning, om oppvekst, velferd og aldring) og KoRus Vest Stavanger (kompetanse Rus- region Vest Stavanger) undersøkelsen «Hør på meg» ble gjennomført. Undersøkelsen tar opp ulike temaer innen psykiske plager, som for eksempel depressive plager, selvbilde/kroppsbilde og selvskading.

Rapporten er med på å bidra til nyttig kunnskap i planlegging av det forbyggende helsearbeidet blant ungdom i kommunen. Undersøkelsen ble gjennomført våren 2013, og er den fjerde undersøkelsen som har blitt gjennomført i Stavanger i regi av NOVA. De tidligere undersøkelsene er gjort i 1994, 2002 og 2010. Det var totalt 5974 ungdomsskole- og VG1 elever fra Stavanger som fikk tilbud våren 2013. Av dem var det 4905 som besvarte

undersøkelsen (Hartberg & Hegna, 2013). Hva undersøkelsen viser vil jeg komme tilbake til senere i oppgaven.

3.5 Trygg bruk undersøkelse- barn og digitale medier

Medietilsynet jobber med trygg bruk av sosiale medier for barn og unge. De har opp gjennom årene undersøkt flere ganger og flere 1000 ungdommer om deres bruk av sosiale medier, tanker og erfaringer rundt det. Jeg vil her gjøre rede for hovedfunnene i Medietilsynet og Trygg (2014) som ble ferdigstilt i 2014. 71 skoler rundt om i landet var med i undersøkelsen, som tok åtte uker å fullføre. Undersøkelsen som ble gjennomført var todelt, en barneundersøkelse og en foreldreundersøkelse. Det var ca 2000 barn og unge i alderen 9-16år (4-10-klasse) som var med i denne undersøkelsen. Barn og unge som var en del av denne undersøkelsen har svart på deres bruk og opplevelser knyttet til PC, internett, mobil, data og TV (Medietilsynet & Trygg, 2014).

PC har blitt en del av ungdommens hverdag. Resultatene fra medietilsynet viser opp gjennom årene at alle barn i Norge har tilgang til PC og internett. I 2010 var det kun 2% av barna mellom 9-16år som svarte at de ikke hadde tilgang til PC hjemme. 58% av barna som var med i undersøkelsen svarte at de hadde egen PC og 46% av dem hadde tilgang til en annen PC hjemme. Av de som ble undersøkt var det kun 1% som svarte at de ikke hadde tilgang til internett hjemme (Medietilsynet & Trygg, 2010). Etter hvert som årene går og teknologien stadig endrer seg, ser vi at tallene også stiger (Medietilsynet & Trygg, 2014). Rapporten som medietilsynet gav ut i år 2014 viser at de fleste har tilgang til PC og internett i dag. I 2010 var det kun 46% som hadde tilgang til PC hjemme, men i dag er det 95% som svarer at de har tilgang til PC og internett (Medietilsynet & Trygg, 2014). Tidligere satte økonomien begrensninger for hvor fort ungdommen skaffet seg nye medier mens for dagens ungdomsgenerasjon er tilgang til ny teknologi veldig lett og de finner alltid mulighet til å kunne bruke nye medier. Likevel er det store sosiale forskjeller på barn og unges mediebruk. Her må jeg understreke at det å ha tilgang til ulike medier betyr ikke det samme som å ta dem fullt ut i bruk (Tønnessen, 2007).

Som tidligere nevnt jobber Medietilsynet med trygg bruk av digitale medier for barn og unge I Norge, og i den sammenheng samarbeider de med ulike organisasjoner, departementer og

bedrifter som jobber mot det samme målet. Barn- og ungdomsorganisasjonen I Oslo har intervjuet 25 ulike ungdommer fra Oslo og Kirkenes om hvilke tanker de har om egen identitet og seksualitet på sosiale medier. Ungdommene som var med i undersøkelsen var mellom 13 til 16 år og det var meget jevnt fordeling av kjønn med tretten gutter og tolv jenter. Alle ungdommene som var med hadde forskjellige bakgrunn, interesse og relasjoner til hverandre. Den ferdige rapporten baserer hovedsakelig av det ungdommene har sagt og store deler består av sitater (UngOrg, 2014). Jeg vil komme til den rapporten litt senere i dette kapitlet.

3.5.1 Bruk av internett

Av barn og unge i alderen 9-16 år var det i 2012 76 % og i 2014 77 % som oppgir at de bruker internett hver dag (Se figur 4). Det er forskjeller på bruken av internett når det kommer til kjønn. Undersøkelsen viser at jenter ofte bruker internett til sosiale nettsteder og chatteprogrammer, mens gutter bruker videotjenester og nyhetssider. Det er noen flere jenter enn gutter som laster opp bilder på internett og skriver blogger (Se figur 5). På den andre siden er det flere gutter som laster opp video på internett, og skriver kommentarer på ulike nettforumer og oppretter spillekarakterer. Blant gutter er sosiale nettsteder som facebook, YouTube og skype meget populært, mens hos jenter i alle aldersgrupper er instagram og snapchat som skårer høyt (Medietilsynet & Trygg, 2014).

3.6 Barn- og ungdomsorganisasjonen i Oslo

Undersøkelsen gjort av barn- og ungdomsorganisasjonen i Oslo viser at barn og unge skifter eller pynter på identitet når de sitter bak skjermen. Hvordan fremtrer dere på sosiale medier? Prøver dere ut andre identitet? Det var et av spørsmålene som 25 ulike ungdommer ble spurt. Mange synes det var vanskelig å svare på dette spørsmålet, og det var mange ulike svar. Alle var nesten enige i at de ville fremstille seg bedre på nett enn man gjør i det virkelige liv. Noen av dem mente at det kunne hjelpe dem med å slappe av når de sitter bak skjermen, og dermed være mer utadvendt. Ungdommene følte at sosiale medier var en mulighet til og utforske nye ting, samtidig som at de kan holde til sin personlige, de er den samme personen uansett om de har to identiteter (UngOrg, 2014).

4.0 TEORI

I dette kapittelet vil jeg presentere teori som er relevant for problemstillingen min. Jeg vil starte med å dele problemstillingen min inn i to deler. Den første delen tar for seg barn og unges identitetsutvikling gjennom sosiale medier. For å kunne svare på det har jeg tatt for meg Erikson (1968, 1971, 1980) teori om identitetsutvikling. Jeg har også valgt å ta med andre teoretikere som Kegan (1982) og Grotevant og Cooper (1985) bare for å se hva de skriver om identitetsutvikling. Hovedfokuset vil være Erikson (1968, 1971, 1980) identitetsutviklings teori.

Videre i dette kapittelet vil jeg gå nærmere inn på Erving Goffman (1959) sin teatermetafor som går ut på front- og back stage. Til slutt vil jeg ta for meg andre og siste delen av problemstillingen som går ut på barn og unges håndtering av personvern på sosiale medier. Her vil jeg presentere Medietilsynet (2012); Medietilsynet og Trygg (2010, 2014) resultater og SINTEFs rapport Privat 2.0 om person- og forbrukervern i den nye medievirkeligheten (Brandtzæg & Lüders, 2009)

4.1 Barn og unges mediehverdag

Digitalisering betyr ikke kun utvikling av ny teknologi, men også utvikling og forandring av nye kulturelle sosiale mønstre. Oversikt over disse forandringene er ikke så lett å holde, fordi sosiale mønstre forandrer seg ganske rask, "*og fordi forandringer ofte følger generasjoner*" (Frønes, 2011, s. 107). Barn og unge er i dag en del av ulike sosiale grupper, og i de ulike sosiale grupper danner det seg nye sosiale mønstre som sprer seg til nye, unge og gamle generasjoner (Frønes, 2011). Sosiale medier har invadert barn og unges oppvekst og sosialiseringsprosessen. Vi opplever ofte at barn og unges opplevelser, erfaringer og handlingsarenaer på en eller annen måte er knyttet til ulike sosiale medier. Internett er en av medieformene som har stor innflytelse på barns oppvekst, de bruker den til å erfare verden, finne kunnskap og kommunikasjon. Det er med på å gi barn og unge i dag en forståelse av verden og seg selv. Dermed kan internett ses på som en viktig kilde/arena for barn og unges utvikling av identitet (Frantzen, 2012).

4.2 Sosialisering har mye å si for individets identitetsutvikling

Ulike teoretikere definerer identitet på ulike måter. Det kan for eksempel defineres som "enhet eller likhet" (Gripsrud, 2011) eller "de deler av personers selvbylde som ønskes bekreftet

av andre" (Gullestad, 1989, s. 104). Østerud og Skogseth (2008) deler identitetsbegrepet inn i tre deler: en personlig, en sosial og en kulturell identitet. Det er veldig viktig for alle å konstruere sin egen identitet, finne seg selv og være forskjellig fra andre (personlig identitet). Samtidig er det veldig viktig å finne seg selv i det som er felles med andre rundt deg (sosiale identitet). Barn og unge vil eksperimentere med ulike identiteter og feile fordi mange er opptatt av hvordan de oppfattes av andre. Venner rundt barnet har en viktig rolle for barnets overgang fra barn til ungdom. Ikke bare for deres overgang, men også en viktig sosial institusjon for individets utvikling av egen identitet (Øye, 2010). Identitet kan utvikles gjennom interaksjon med andre og på grunnlag av andres oppfatning dannes vår egen selvoppfatning (Werner, 1997).

Barn blir opp gjennom oppveksten utsatt for forskjellig påvirkning og ut ifra dem har forskjellige erfaringer. På bakgrunn av det danner de egne holdninger og verdier (Werner, 1997). Sosialisering har mye å si for individets identitetsutvikling (kunnskapsmessig og følelsesmessig), hvordan han/hun oppfatter virkeligheten eller mestrer ulike mestringsoppgaver og andre omfattende prosesser (Øye, 2010). Alle disse forskjellige aspekter og sosialiseringsskjermer er i følge Werner (1997) nærmest uløselige vevet inn i hverandre. For å få bedre oversikt over sosialiseringssprosessen har hun skilt sosialisering inn i tre deler: *innholdet, sosialiseringsinstansene og sosialiseringsprosess* (Werner, 1997, s. 22). Med innholdet mener hun hva individet sosialiseres til, hvilke verdier trengs det og hvilke ferdigheter gjelder det? Ordet samspill er veldig viktig innenfor innholdet. Samspill mellom kunnskap, holdning og atferd er faktorer som virker inn på hverandre og er ofte vanskelig å skille fra hverandre. For eksempel kan sosiale medier gi oss ny kunnskap som kan forandre vår holdning, eller at vår atferd er en faktor som stopper opptak av ny kunnskap. I alle forskjellige typer samfunn vil en finne tre viktige sosialiseringsskjermer: familie, jevnaldrende venner og arbeidsgrupper. Den tredje og siste dimensjonen er sosialiseringssprosess. Om den sier Werner (1997) at personlig erfaring og tilbakemelding "*fra omgivelsene er av grunnleggende betydning for identitetsutvikling og kompetansebygging, og dermed de to meste sentrale aspektene av sosialiseringssprosessen*" (Werner, 1997, s. 21).

Sosialisering blir i dag skilt mellom primær eller formell- og sekundær eller uformell sosialisering. Primærsosialisering er første og grunnleggende formen for sosialiseringssprosess. Ettersom at den kommer først er sosialiseringsskjermerne her foreldre og familiemedlemmer. Sekundærsosialisering er en prosess som kan skje resten av livet. Sosialiseringsskjermerne her er lærer, venner, kollegaer og andre personer fra nærmiljøet, idrettsklubber, foreninger og

medier av ulike slag. Familie, skole og nærmiljøet har fremdeles mye å si for barnets oppvekst, men i dag henter de også impulser i større grad fra jevnaldrende og sosiale medier. Ettersom at sosiale medier i dag fyller store deler av fritiden til barn og unge, kan sosiale medier ses på som en viktig sosialiseringsfaktor for å forstå barn og unge i dag (Werner, 1997; Øye, 2010).

Sonia (2002) skriver i *Young people and media* om forskninger som viser at medier har en stor rolle i unges hverdagsliv, både målt i tid og rom og i forhold til sosiale relasjoner.

4.3 Barn og unges identitetskonstruksjon

For at jeg skal kunne svare på problemstillingen "Hvordan konstruerer barn og unge egen identitet og hvordan håndterer de personvern i denne sammenheng?" må jeg gå litt nærmere inn på identitetsutvikling. Jeg vil se på Erikson (1968, 1971, 1980) og Kegan (1982) teori om identitetsutvikling. Både Erikson og Kegan sier mye om ungdomsårene. Grunnen til dette er at det er i denne alderen de går fra "barne verden" og inn i "voksen verden". Opplevelser og erfaringer gjort i denne alderen vil være med å forme deres voksne identitet. Begge teoretikere er enige i at identitetsdannelse begynner allerede i barndommen, men ulik forståelse av identitetsutvikling hos individet (Lende, 2012). Hva Kegan sier om identitetsutvikling vil jeg gå nærmere inn på i neste kapittel 4.4.

Menneskets livsløp blir av Erikson (1968, 1971, 1980) delt inn i åtte faser fra de blir født til man dør. Ettersom at problemstillingen min tar for seg barn mellom 9-16 år vil jeg kun se på fase fire som gjelder fra 6-12 år og fase fem 12-18 år (Gjøsund & Huseby, 2011) (se figur, side 42).

Teorien til Erikson tar utgangspunktet i Freuds egopsykologi. Denne teorien handler om regulerings- og tilpasningsfunksjonen til ego (jeg). Erikson bygger videre på teorien til Freud om at barn og unge går gjennom ulike faser i oppvekstperioden som er med på å forme deres personlighet. Teorien til Erikson skiller seg fra Freuds på en del punkter, blant annet når det gjelder deres syn på barnet (Lende, 2012). *"Mens Freud fokuserte på ego som reguleringsfunksjon mellom barnets indre drifter og samfunnets krav, beskriver Erikson ego som en positiv selvstendighet med evne til å regulere og mestre den sosiale verden"* (Lende, 2012, s. 46).

Erikson skriver om ego som en indre kraft som utvikler seg *"gjennom interaksjon mellom biologiske behov, personlige opplevelser og sosial kontekst"* (Lende, 2012, s. 47). Med

biologiske behov mener Erikson individets kjønn og seksuelle drifter. Personlige opplevelser hos individet er alle følelser hos vedkommende, hva vedkommende har interesse for og han/hennes ønsker. Identiteten til individet påvirkes også av de sosiale og kulturelle omgivelsene rundt ham/ henne, normer og regler de må holde seg til (Erikson, 1971; Lende, 2012).

Ifølge Erikson blir menneskets personlighet påvirket hele livet av ulike sosiale utfordringer og løsninger. For en bedre forståelse av identitetsdannelse bruker Erikson (1971, s. 87) begrepet epigenesis. Dette begrepet kan forstås som *"at et objekt utvikler seg ut fra et annet"* (Lende, 2012, s. 48).

Fase	Grunnleggende problemstilling i denne fasen
Tillit eller mistillit (0–1,5 år)	Utvikling av trygghet og tillit til omgivelsene. Barnet føler trygghet, behag og glede eller utrygghet, ubehag og sinne.
Grunnleggende selvstendighet eller skam og tvil (1,5–3 år)	Barnet gjennomgår en sterk fysisk, intellektuell og språklig utvikling. Et ønske om selvstendighet kan skape konflikter. Barnet kan få en følelse av skam og nederlag når det ikke greier å innfri foreldrenes forventninger.
Initiativ eller skyldfølelse (3–6 år)	Barnet har stort energioverskudd, er nysgjerrig og initiativrik. Sterk trang til opposisjon og frigjøring fra foreldre og andre som bestemmer over det, kan gjøre ting det vet det ikke har lov til. Kan føre til skyldfølelse.
Arbeidsevne eller underlegenhet (6–ca. 12 år)	Skolealder, barnet lærer seg å arbeide med oppgaver sammen med andre. Sammenligning med andre kan gi følelse av mestring eller underlegenhet. Tilpassede krav til barnet er viktig.
Identitet eller rollekonflikt (12-18 år ungdomstiden)	Det skjer store fysiske og psykiske forandringer. Å bli trygg på hvem en er. Konflikter mellom ulike roller en opplever, f.eks. som flink elev og tøff i vennegjengen, krever refleksjon og er en viktig del av den sosiale utviklingen.
Nærhet eller isolasjon (tidlig voksen alder)	Identiteten er grunnlagt, og en er klar for vennskap og kjærlighet på et dypere plan. Dersom en mislykkes i nære forhold til andre, kan en oppleve en følelse av isolasjon, kjenner seg alene.
Produktivitet eller stillstand (midtveis i livet)	Det er viktig å finne mening i og lykkes i arbeidslivet, å få barn og ta seg av dem. Å lykkes med dette gir styrke og en følelse av mestring. Å mislykkes kan gjøre at utviklingen stopper opp, en mister interessen for jobb og familie.

Jeg-integritet eller fortvilelse (alderdommen)	Er tilfreds med det en har gjort og oppnådd, har funnet en mening med at livet går videre gjennom nye generasjoner, eller lever med en følelse av at livet har passert uten at en egentlig har funnet mening med det. (Gjøsund & Huseby, 2011)
--	--

De ulike fasene som Erikson skriver om bygger på hverandre, de er ifølge ham bestemt av biologi og tidligere erfaring fra de andre fasene. Barndommen blir sett på som en sensitiv periode av ulike teoretikere. Grunnen til dette er fordi de mener at det som skjer eller oppleves i barndommen vil påvirke barnets identitet og personlighet for resten av livet (Lende, 2012).

I fase fire blir venner en veldig viktig del av barnet, og de begynner på skolen. De er nå i stand til å tilegne seg nye ferdigheter og kunnskap. Foreldrene er fremdeles viktige for dem, men de har ikke den komplette myndigheten de hadde når barnet var liten. Fase fem er den fasen der det skjer store forandringer både fysisk og psykisk og det er i denne fasen barnet går inn i ungdomsverden. I denne fasen er det viktig for ungdommen å finne seg selv, å adskille seg fra familien og bli en del av samfunnet (Øye, 2010). Ungdomstiden er i følge psykologen Johanne Seilø⁹ i en usikker periode, der de prøver å finne seg selv gjennom bekreftelse fra andre, de prøver å passe inn og finne sin egen identitet. Det å være populær i denne perioden er veldig viktig for dem. Barn og unge speiler de som er rundt dem og andre speiler dem. de blir på en måte hverandres identitetsutvikler og identitetsbekreftere (Fyrand, 2005).

Teoretikere som Grotevant og Cooper (1985) sier at ungdommer som lever i et godt familiemiljø og blir oppmuntret av sine foreldre til å tenke for seg selv, være selvstendig og være trygge på seg selv, utvikler ofte en sunnere identitet i forhold til barn som har foreldre som bestemmer og tar valg for dem. Erikson (1980) mener at et problematisk familiemiljø som er fullt av negativitet kan gjøre barnets identitetskonstruksjon veldig vanskelig for han/henne. Flere forskere sier seg enig i denne teorien, Hauser et al. (1984) og Gfellner (1986) er noen av dem som er støtter teorien til Erikson (1980) (Kroger, 1996). Unge som har hatt en

⁹ Hedvig Johanne Seilø, psykolog ved Barn- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk i Sarpsborg

vanskelig oppvekst vil i følge Erikson (1968) føle seg bedre ved å innta en annen identitet, enn den fra barndommen.

Miljøet rundt ungdommen har en del forventninger til han/ hun. Når ungdommen trer inn i en negativ identitet vil forventningen fra omgivelsene bli fjernet, og dermed vil ikke skuffelsen være så stor hvis ungdommen mislykkes med noe. Han skriver også at negativ identitet også kan være bra for vedkommende, enn og ikke ha noe å identifisere seg med (Erikson, 1968).

4.4 Å presentere seg på sosiale medier

Den økte valgfriheten unge har i dag, har gjort at det legges større vekt på individuell frihet, det å finne seg selv og skape en identitet gjennom valgene de tar (Mikalsen, 2013). Når Goffman (1992) utarbeidet sin teori om hvordan mennesker presentere seg selv tok han utgangspunkt i den sosiale kommunikasjonen, altså i den fysiske verden ansikt- til- ansikt kommunikasjon. Individer har i følge han behov for *situasjonsdefinisjon*. Med det mener han at når individer kommuniserer ansikt- til- ansikt prøver de hele tiden å skaffe seg informasjon om dem de kommuniserer med og situasjonen de er i for å kunne vite hvilke oppførsel som er passende. Når individer kommuniserer med hverandre benytter de seg av to forskjellige former for tegn i følge ham. Den første tegnet som han skriver om er den man avgir bevisst slik som tale, og den andre er ikke- verbale tegn som individet avgir mer eller mindre ubevisst som kroppsspråk og ansiktsuttrykk. Han mener at både bevisst og ubevisst tegnene gir individet uttrykk for forståelse av situasjonen de befinner seg i. På internett må individet bruke andre tegn for å presentere seg selv enn ved ansikt- til- ansikt kommunikasjon. Det er tegn som tekst, bilder, video, lyd, og andre former for digitale uttrykk (Lang, 2012). En annen som skriver om kommunikasjon på internett er Dreyfus (2009, s. 54). Han skriver at "*So, when we are in the real world, not just as minds but as embodies vulnerable human beings, we must constantly be ready for dangerous surprises*". Både Dreyfus (2009) og Lang (2012) er enige i at en har bedre oversikt over kontekster ved se på andres bevegelser, gester og kroppsholdning.

Thomas (2007) har i 7 år forsket på unge menneske fra Australia, Canada, USA, Sveits og Nederland. Hun har undersøkt hvordan de utvalgte konstruerte sin egen identitet i forskjellige sosial kontekster på internett. Utforming av identitet i den fysiske verden skjer ut ifra flere

faktorer som, kjønn, etnisitet, alder, kultur og andre individuelle trekk ved individet som for eksempel klær, sminke og lignende. Alle disse faktorene er hos individet kulturelle, sosiale og individuelle trekk. Ut ifra disse tegnene leser andre oss for og få en forståelse av hvem han/ hun er, og om han/ hun er noen den vil ha noe å gjøre med. I den digitale verden er ikke disse faktorene så synlige for andre. Selv om kroppen ikke er til stedet på internett, så er ulike sosiale medier til stedet, der produksjon av en ny form for kropp kan forgå (Lang, 2012). Thomas (2007) mener at når individet blir en del av sosiale medier, vil han/ hun produsere sin egen identitet og forfatte seg selv gjennom tekst, bilder, video og lignende. Tilbakemeldinger fra andre man kommuniserer med, er i følge Goffman, Risvik, og Risvik (1992) veldig viktig for individets selvpresentasjon. Individet får tilbakemelding med en gang når det kommer til ansikt- til- ansikt kommunikasjon i form av tale, ansiktuttrykk og kroppsspråk. Når kommunikasjon skjer gjennom internett er disse formene for tilbake melding fraværende. Bruker har ikke alltid oversikt over hvem og hvor mange som følger med på deres digitale handlinger, som er et av Boyd (2010) kjennetegn på hvorfor det er vanskelig å tilpasse seg når man kommuniserer med andre. Dermed får ikke bruker umiddelbar reaksjon på budskapet han/ hun formidlet gjennom sosial medier. Når han/ hun ikke får umiddelbar tilbakemelding fra andre, samt ikke har oversikt over hvem og hvor mange som har fått med seg deres budskap fører det til at bruker må ta hensyn når han/ hun representerer seg selv på sosiale medier (Lang, 2012).

Selv om bruker ikke ser mottakeres reaksjon på budskapet han/ hun la ut på sosiale medier så kan brukeren for eksempel på facebook få tilbakemelding på statusoppdatering, bilde, video i form av tekst under kommentarfelt (Mauseth, 2014). På facebook er det også mulig å trykke på «like» knapp, som en form for tilbakemelding om at jeg liker innholdet du som bruker har publisert. Ut ifra tilbakemeldinger (enten skriftlig eller like knappen) kan bruker bidra med å tilpasse sin egen selvpresentasjon enten de får positiv eller negativ tilbakemelding fra andre. Et innlegg om for eksempel lavere skatt får ganske mange positive kommentarer og likes fra andre brukere kan kanskje føre til at han/ hun fortsetter å legge ut flere innlegg om det fordi mange liker det (Lang, 2012).

Det er i samspill med andre vår identitet skapes. Det er to begreper som brukes for å forklare perspektivforskjell mellom identitet som fremføres og den som observeres, og det er *selvpresentasjon* og *selvrepresentasjon* (Nyegaard-Larsen, 2010). Selvpresentasjon kan beskrives som aktivitet vi gjør hele tiden skriver Thumim (2006). Vi fremfører ovenfor andre og viser dem hvem vi er. Ved selvpresentasjon har individet kontroll over situasjonen, mens

selvrepresentasjon skapes i samspill med andre mennesker som tolker og forstår oss. Når en presenterer selvet, kan det kalles for selvrepresentasjon, "*mens det symbolske objektet som produseres er aktørens selvrepresentasjon*" (Nyegaard-Larsen, 2010, s. 10). Når en person blir presentert i en artikkel i en avis, kan det forstås som at lesere leser en medierepresentasjon av den personen. Grunnen til dette er fordi den som står bak artikkelen har brukt ulike symbolske tegn for å presentere den personen. Det er symbolske tegn som leserne tolker og danner en mening ut ifra. Et annet eksempel kan være bloggen til Linn Therese (20år). Linn gjør en presentasjon av selvet, og hennes blogg vil være aktørens selvrepresentasjon.

Lüders (2007b) beskriver bilder som «spor fra virkeligheten». Hun mener at gjennom bruken av digitale uttrykk som for eksempel bilder, kan individet skape en fremstilling av seg selv. De formidler dermed en visuell representasjon av seg selv i form av bilder som de velger å publisere på sosiale medier. Legger de ut bilder av seg selv der andre også er avbildet, beskriver de ikke kun seg selv, men også andre personer som er avbildet. Når bruker legger ut bilder av andre, mener jeg at han/ hun må ikke kun være bevisst på sin egen selvrepresentasjon men må også ta hensyn til hvordan han/ hun representere andre som er avbildet (Lang, 2012).

4.5 Roller eller skiftende identitet?

Etter hvert som tiden går, og barn blir eldre vil utprøving av ulike roller være veldig viktig for utviklingen av sin egen personlig identitet samtidig arbeide med å tilpasse seg samfunnet rundt dem. Dermed kan vi ikke alltid si at dårlig oppvekst er grunnen til rollekonflikten. Dersom ungdommen ikke klarer å håndtere sosiale kriser, vil han/ hun ha et usikkert forhold til egen identitet (Lende, 2012). Denne fasen kaller Erikson (1968) for rollekonflikt. I denne fasen (fem) skjer det både fysiske og psykiske forandringer hos barnet som nå begynner å bli ungdom. Ungdommen begynner nå å tenke for seg selv, de begynner å forstå hvorfor regler og normer er viktige og "*bestemmende for rollen som er knyttet til dem*" (Gjøsund & Huseby, 2011, s. 5). I denne fasen tenker de ikke på seg selv, sine ønsker og behov, men opptatt av hvordan andre ser dem. Når ungdommen er i rollekonflikt, må han/hun oppfylle forventningene til to roller på en gang. Hvordan skal han/hun være en del av den kule gjengen og samtidig være beste barnebarnet for sine

SE KAP 7.1 LINK
NUMMER 1

besteforeldre? Rollekonflikt kan være vanskelig til tider, ettersom at man enten sårer eller taper tillitt hos noen. Dette kan resultere til at ungdommen trekker seg eller isolerer seg fra omgivelsene rundt seg eller at de følger andre mennesker, men uten å tenke på seg selv, sine ønsker og behov (Erikson, 1968; Lende, 2012). For at ungdommen skal klare å håndtere rollekonflikt på en bra måte er det veldig viktig at de stiller spørsmål ved de ulike rollene og hva de innebærer. Ettersom at bestemor er syk skal jeg hjelpe henne med innkjøp av mat eller være en del av den kule gjengen som skal legge ut stygge bilder av Mona på facebook? (Erikson, 1968; Gjøsund & Huseby, 2011).

En annen forsker med navnet Schaffer (2002) mener at de psykiske og fysiske forandringer som skjer i ungdomstiden, gjør at ungdommen ikke er trygge på seg selv. Dermed redefinerer de rolle i samfunnet.

Kegan (1982), har latt seg inspirere av flere teoretikere og en av dem er Erikson. Som tidligere sagt har de ulik forståelse for individets identitetsutvikling. Kegan mener at individet utvikler sin egen personlige identitet ved sosial deltakelse og forståelse av seg selv. Mens Erikson så identitetsutvikling som en forutbestemt kritisk fase i ungdommers liv, er identitetsdannelse ikke avgrenset til en bestemt fase ifølge Kegan, men en utvikling som skjer gjennom hele livet (Lende, 2012). Det er ikke det som hender med ungdommen som er avgjørende for deres identitet, men ungdommens situasjonstolkning og hvordan ungdommen reagerer på hendelser, mener Kegan (1982). *"Identitet presenteres som et resultat av meningsdannelse, og kognitive og emosjonelle forhold beskrives som uadskillige elementer i grunnlaget for den identiteten et menneske danner seg"* (Lende, 2012, s. 51).

I følge Davis (2006) er barn og unges deltakelse på nettet med på å gi rom for å leke med identiteter og roller som blir sett på som veldig viktig i ungdomsfasen. Flere utgir seg for å være noen andre over nett, for og eksperimenterer med ulike identiteter som ikke kan prøves ut i det vanlige liv (Lende, 2012). For eksempel jenter som kaller seg "2 pene jenter" eller "Rihanna" når de skal chatte. De velger Rihanna fordi de kanskje ser opp til henne, vil være som henne osv. Gjennom slike kallenavn indikerer de til andre hva de er ute etter eller hvem de vil snakke med. Dette er et veldig godt eksempel på hvordan jenter gjennom chatt eksperimenterer med ulike identiteter (Davis, 2006). De spiller ut en rolle over nett og

eksperimentere med hvem de er, og kan oppdage sider ved seg uten at den virkelige verden får vite om det (Husom, 2012). I følge Drotner (1996) bruker barn og unge sosiale medier som en faktor når de skal bygge opp den personlige identiteten sin.

Sosiale medier kan ses på som en plattform hvor muligheten for informasjon, kommunikasjon og sosial interaksjon er nesten ubegrenset. Barn og unge kan i dag gjennom ulike sosiale medier innta flere og ulike identiteter/ roller. De kan enten være mottaker eller sender av informasjon, de kan være produsenter for blogg, nettsider eller forum. De kan være deltakere og påvirke andres nettsider og forumer ved å skrive enten positive eller negative kommentarer. De eksperimenterer med ulike identiteter som gir dem mulighet til råd fra andre brukere om deres personlige anliggender, eller de trer inn i roller som tyvlytter (Henden, 2012; Livingstone, 2009). I boken *Forms of talk* skriver Goffman (1981) at enhver samtale har en eller flere adressater og en eller flere tilhørere. Han mener at det er mulig å overhøre og til og med «tjuvlytte» til andres samtaler. Meldinger som blir skrevet på veggene til barn og unge på facebook, er egentlig privat og ment for eieren av veggen. I noen tilfeller kan det være slik at den som adresserer vil/ ønsker mange tilhørere? Ettersom at det man skriver på facebook veggen stort sett er synlig for vennene til eieren av veggen, og dermed mange som kan «overhører» samtalen (Johannessen, 2012). En annen rolle de kan tre inn er «sniktitter». En som følger med på andre, ved å gå gjennom bildene som de har lastet opp på facebook.

Ved å eksperimentere med ulike identiteter får barn og unge muligheten til å bli kjent med nye mennesker, de kan bruke sosiale medier som et redskap for å forstå seg selv, andre medmennesker og samfunnet rundt dem (Lende, 2012; Roth, 2007).

De nye mulighetene som sosiale medier bringer, gjør at sosiale medier i dag blir sett på som negativt og skadelig for barn og unge (Lende, 2012). I følge Carlsson et al. (2010) kan disse skadene komme av at foreldre ofte ikke har oversikt over hva barna deres gjør bak lukkede dører. Ofte er barn og unge en del av ulike sosiale medier, men uten å oppgi sin sanne identitet (Lende, 2012). Dette fordi når de skal uttrykke sin identitet online må de holde seg innenfor ulike rammer, forventninger som ulike sosiale grupper har til dem og hva som forventes av dem fra tjenesteleverandører, erfaringer de har ved bruk av sosiale medier og ferdigheter rundt dem (Henden, 2012; Livingstone, 2009).

Medier blir også i dag brukt på forskjellige måter, og all den utstrakte bruken av medier stiller store krav til brukere i dag (Schukalla, 2007). Det er krav som lese- og skriveferdigheter, språkkunnskap, kunnskap om hvordan innhente informasjon og evne til å vurdere informasjon. I følge Frønes (2003) skaper det digitale skiller. Han mener at en som har større kulturell kapital, vil dermed få større evne til å dra nytte av den nye teknologien. Barn og foreldre med lav utdanning vil i følge ham risikere å falle ut, og dermed økes klasseskille. Undersøkelsen om ungdoms digitale hverdag (Torgersen, 2004) bekrefter i hvert fall noe av det Frønes skriver om. Hvilke måte unge bruker PC på varierer avhengig av foreldrenes utdanning. Undersøkelsen viser at jo mer elever bruker data, desto bedre karakterer har de, og desto høyere utdanning har foreldre. Velutdannede foreldre har barn som er skoleflinke og som bruker mye tid på innhenting av informasjon og lekser til barna, mens foreldre med lav utdanning har barn som bruker mer tid på spill. Om dette er grunnen til økt klasseskille i samfunnet kan jeg ikke si noe om, ettersom at det ikke er dokumenter.

Fordelene med internett er større enn farene i følge Tynes (2007). Hun skriver at det er positivt og trygt for barn og unge å bruke sosiale medier som et forum for kommunikasjon og utforsking av egen identitet. De kan gjennom sosiale medier få en følelse av frihet og makt i samvær med andre som øker deres oppfatning av selvet og identitet (Husom, 2012; Maczewski, 2002).

4.6 Dannelse av selvet

Selvets dannelse baserer seg på at en kan se seg selv som andre ser dem. Mead (1934) kaller denne evnen for å ta den andres rolle. Når barn er små hermer de etter andre, og vil ikke forstå mye av det som skjer rundt dem. Grunnen til det er fordi barn ikke har evne til å forstå symboler, deres selv har ikke utviklet seg enda. Han skriver videre at barn lærer språk og symboler gjennom lek, da gjerne rollelek. Denne leken oppfatter han som en form for læring og sosialisering (Storakeren, 2011).

Når et barn leker setter han/ hun seg inn i andres roller og blir dermed den andre. De har lange samtaler med dukker og kosedyr, mens litt eldre barn tar for seg andre roller som lege, politi eller supermann og så videre. Ofte ser vi at barn skaper usynlige venner som for eksempel Skybert (vennen til Albert Åberg). Venner som Skybert, vil gi dem muligheten til å

kommunisere med seg selv, og vil fungere som fordobling av dem selv (Nafstad, 1996). Det er i en alder av syv-åtte år (Fase fire i Eriksons menneskets livsløp) at de har en del sosiale erfaringer og kan være med i ulike spill som krever å ta rollen til flere andre. Spill vil si at det er flere som er involvert og det forventes av deltakere å følge med på regler for spillet. Har ikke barnet utviklet denne sosiale erfaringen, vil han/ hun ikke ha evnene til å være deltaker i spillet (Storakeren, 2011).

Den generaliserte andre er siste prosessen for å utvikle et selv i følge Mead (1934). Det vi si, at en må klare å se seg selv og sin virksomhet fra et allment perspektiv (Nafstad, 1996). Den generaliserte andre "*representerer de utstrakte kulturelle normer og verdier vi bruker som referanse når vi evaluerer oss selv*" (Storakeren, 2011, s. 24). Gjennom ulike komplekse spill har barn lært å følge regler og hvordan samhandle med andre mennesker rundt dem.

Mead (1934) teori gjør dermed mulig for oss mennesker å si at "jeg er meg". Det er mulig fordi jeg som en person kommuniserer med andre mennesker. "*Jeg er et menneskelig individ fordi jeg står i et kommunikativt forhold til andre mennesker*" (Nafstad, 1996, s. 441).

Dermed er selvets struktur en gjenspeiling av den totale sosiale prosessen (Mead, 1934).

Når sosiale kommunikasjonsprosessen blir internalisert inn i individet blir selvet dannet. Dermed blir selvets struktur et bilde av kommunikasjonsprosessen, og måten den forholder seg til den. De sosiale gruppene individet deltar i er med på å danne en forståelse av dem (Storakeren, 2011). I bunn og grunn er personens selv summen av han/ hennes erfaringer, arenaer hvor erfaringene er høstet (Mead, 1934).

4.7 Erving Goffmanns rolleteori

Barn og unge vil skifte identitet ikke bare en gang, men flere ganger opp gjennom oppveksten. Goffman (1959) beskriver disse rolle byttene gjennom å vise til vår opptreden. Han sier om opptreden som er all den aktiviteten barn og unge går gjennom i løpet av oppvekstperioden som kjennetegner ved at de er deltakere i en sosial gruppe, og som har en viss innflytelse på iakttakerne (Henden, 2012). Goffman (1959) skriver i sin bok, *The presentation of Self everyday life*, hvordan vi mennesker presenterer oss ovenfor andre mennesker og vår umiddelbare nysgjerrighet og behov for å finne mer ut om mennesker vi møter på. All den nysgjerrigheten kommer av at vi vil presentere oss selv på best mulig måte. Han mener at vi

opp gjennom livet danner oss bestemte bilder oppi hodene våre, bilder av oss selv i sosiale situasjoner. Det er bilder som vi aller helst ønsker å bli oppfattet ut ifra av andre medmennesker. Disse bildene prøver vi at andre skal akseptere som vårt «sanne jeg». Denne presentasjonsmetoden forklarer han med teater som metafor. Han bruker begrepene *back-stage* og *front-stage* (Goffman, 1959). Selv om Goffman brukte teatermetaforene i sammenheng med kommunikasjon som foregikk ansikt til ansikt, mener jeg at den er overførbar. Den kan også gjelde kommunikasjon gjennom sosiale medier, hvor det ikke er mulig å kommunisere med andre på samme måte som ansikt til ansikt (Johannessen, 2012).

Når hun serverer middag for venner, må hun utføre det skitne arbeidet på kjøkkenet på en slik måte at hun kan skifte frem og tilbake mellom rollene som hushjelp og vertinne, og hun må forandre aktivitet, manerer og temperament idet hun går inn og ut av spisestuen (Goffman et al., 1992, s. 104)

Dette er Goffman et al. (1992) illustrasjon på to av sine mest kjente begrep, front- og back stage. Back-stage er stedet bak teppet/ kulissene, hvor skuespillerne planlegger og gjør seg klar for sin opptreden. Kjøkkenet er back-stage for kvinnen i dette eksemplet, hun kan rette opp kjolen sin, puste ut, hente bestikker og dermed gå ut til spisestuen. I dette eksemplet er spisestuen front-stage for kvinnen, et fullsatt teater sal der hun presenterer seg, gir gjestene (som er publikum) bestikker og lever seg inn i rollen som vertinne (Goffman, 1959).

De sosiale situasjonene er forskjellige slags scener der vi må bære masker og bedrive «inntrykkskontroll» (impression management) for å sikre at de andre får det rette inntrykket av oss, hevder Goffman (Gunteriusen, 1999, s. 151)

Når skuespillerne står på scenen er rollefiguren deres avhengig av andre skuespillere, rekvisitter, scenens utforming og tilbake melding fra publikum. Det er på denne måten de vet at de har klart å overbevise publikum (Frantzen, 2012). Gjennom metaforen prøver Goffman

(1959) å fortelle at alle mennesker trer på seg ulike masker/roller alt etter hvilke situasjon eller scene det er. Barn har for eksempel en fasade som uttrykker en identitet mot foreldre, en fasade for sine venner og en annen fasade ovenfor ukjente. "*Dette er en del av unges rollespill og identitetsutvikling, og skjer offline, likeså vel som online*" (Henden, 2012, s. 47).

Uttrykkene fasade, maske, rolle, opptreden kan sier å gå inn i hverandre, og viser til individets opptreden i interaksjon med andre personer (Mathisen et al., 2010). Gjennom disse ulike fasadene/ selvfremstillinger prøver de å overbevise andre om deres «sanne jeg».

Tilbakemeldingene de får fra andre, vil påvirke både andres og deres egen oppfatning av den personlige og sosiale identiteten deres (Frantzen, 2012). Selv om Goffman (1959) teori beskriver selvfremstilling i det virkelige sosiale liv, skriver han i *The Interaction order* at det også kan brukes i ikke ansikt- til ansikt situasjoner (Goffman, Goffman, Ruggerone, & Bovone, 1991). Dermed kan teorien hans også forklare hvordan barn og unge konstruerer sin identitet ved bruk av sosiale medier. Sosiale medier kan på en måte ses på som teater, der det er en back-stage og front-stage. "*selvutleverende livshistorier, multimodale ytringer i nettverk og blogg kan sees som utprøvende selvfremstillinger og identitetskonstruksjoner-forhandlinger av identitet på virtuelle teaterscener på internett*" (Frantzen, 2012, s. 202). Jo eldre barna blir, desto komplisert blir deres identitetskonstruksjon

"Barn og unge skaper en representasjon av seg selv, ikke bare gjennom layout på personlig informasjonen de velger å dele med andre, men også gjennom layout på siden, linker til hva de liker og bilder med online venner i offline situasjoner" (Henden, 2012, s. 47).

Det må ikke være et fysisk publikum til stedet for at opptreden skal skje skriver Aalen (2013). Det holder med at ungdommen ser for seg facebook venner som publikum eller kan bli gjenkjent. Det vil si at når ungdommen eksponere seg selv på for eksempel facebook, vil det virke inn på deres oppfattelse av selvet, fordi de vet at de er synlig for andre.

4.7.1 Inntrykksmanipulering "Impression management"

I følge (Goffman, 1959; Goffman et al., 1992) trer mennesker på seg ulike masker/roller/fasade alt etter hvilke situasjon eller scene det er. Gjennom ulike fasader sender individer som blir av Goffmann sett på som skuespillere ut signaler, ved både ytre og fremtoning. Disse ulike signaler som skuespillere sender reflekteres tilbake til individet som

relasjoner fra de individet interagerer med. I dag tar barn og unge hele tiden valg om hvordan de vil presentere seg ovenfor andre, og tar for seg ulike roller som matcher den situasjonen de befinner seg i. Når de opptrer ulik i ulike situasjoner kan det ses på som inntrykksmanipulering. (Mathisen et al., 2010). Et eksempel på inntrykksmanipulering som Goffman et al. (1992) skriver om er om ei jente som flytter inn på internatskole. Hun fikk noen andre fra utsiden til å ringe henne hverdag. Dette for å gi andre et inntrykk av at hun hadde høy sosiale status. Hver gang navnet hennes ble lest over høytalerne på internatskolen, brukte hun lang tid på å komme seg til telefonen. Hun ville at alle skulle få med seg hvor populær hun var. For henne var det veldig viktig å gi inntrykk til sitt publikum om sin høye sosiale status.

Inntrykket vi vil gi andre er i følge Goffman (1959); Goffman et al. (1992) påvirket av to faktorer. Den første fremtoning (appearance), som tar form gjennom hvordan vi snakker på, hva vi sier, ordbruk, dialekt vi bruker og bruk av tonefall. Den andre og siste faktoren han skriver om er manerer/væremåte (manner). Det beskriver hans som kroppslig fremtoning som *"gir oss en pekepinn om den interaksjonsrolle den opptredende tar sikte på å spille i den foreliggende situasjon"* (Goffman et al., 1992, s. 29). Begge faktorene henger sammen og det viser Goffman et al. (1992) ved å gi eksempel på en person som er stille og tilbaketrukket. Han vil som oftest blant andre mennesker være lavmælt og konflitsky. På den andre siden har man en person som er veldig høy på seg, han/hun er frempå og synlig. For den personen er det mer sannsynlig å ta over en samtale og tiltrekke seg oppmerksomhet fra andre (K. S. Jacobsen & Skog, 2014).

Inntrykksmanipulering kjenner vi i dag best som forbilde. Barn og unge ser opp til artister og kjente personer, de assosierer seg selv med dem og bygger sin image. I den virtuelle/ media verden kan barn og unge i dag velge å presentere seg selv som de selv ønsker. Det gjør facebook veldig interessant, ettersom at de som er venner på facebook også er det i den virkelige verden. Klarer barn og unge å uttrykke seg riktig på facebook, slik at det korresponderer med rollen de spiller i den virkelige liv? (K. S. Jacobsen & Skog, 2014).

"Digital worlds increase the likelihood and frequency of collapses [f separate social networks] and require participants to determine how to manage their own performance and the interactions between disparate groups" (Boyd, 2008, s. 134). Har en kontroll over selvpresentasjonen sin, vil den klare å håndtere ulike situasjoner bra, samtidig unngå konflikt

(Mathisen et al., 2010). I følge Boyd (2008) vil individets inntryksmanipulasjon være nøkkelen til suksess i den sosiale verden, også på internett.

4.7.2 Joshua Meyrowitz relatert til Goffman

Siden Goffman et al. (1992) teori baserer seg på kommunikasjon via ansikt- til ansikt har Meyrowitz (1985) videreutviklet teorien hans.

Bytte mellom front- og back-stage handler for Goffman om fysiske begrensninger, som er en del av hans teori om kulisser. Akkurat som i et teaterstykke når kulissene endres, forteller det oss om hvilke scene vi er på, og hvilke rolle som skal spilles (Mathisen et al., 2010). For Meyrowitz (1985) handler det ikke kun om det fysiske, men like mye om det psykiske. Han ser på ny teknologi og nye medier, hvordan de i dag setter begrensninger, og ikke fysiske vegger eller distanser mellom dem. Dette illustrerer han ved å gi et eksempel om to personer som befinner seg i samme rom, en av dem snakker på telefonen med en tredje person. Meyrowitz skriver at selv om de snakker på telefonen er de to sosialt og psykisk sett nærmere hverandre enn de i samme fysiske rom (Mathisen et al., 2010). På grunn av den elektroniske utviklingen oppstod det et behov for et nytt begrep.

By bringing many different types of people to the same «place», electronic media has fostered a blurring of many formerly distinct social roles. Electronic media affect us, then not primarily through their content, but changing the "situational geography" of social life (Meyrowitz, 1985, s. 6)

I boken "No sense of place" introduserer Meyrowitz (1985) det nye begrepet *middle region* (middel-stage). Han bruker det begrepet til utvisking av skillelinjene mellom det Goffman definerer som front- og back-stage oppførsel. I følge Meyrowitz operer vi mennesker verken i det ene eller andre, men i et mindre veldefinert mellomrom, hvor man er litt på begge scener samtidig (Waller, 2012, s. 49). Ulike medier gjør i dag mulig for barn og unge å være en del av kommunikasjon som verken er front-stage eller back-stage. Mellom 1933 og 1934 gikk det en radio program med navnet "Fireside talks" som Meyrowitz (1985) referer til. Settingen forteller at det er en radio program som foregår back-stage, men blir samtidig også presentert for et front-stage publikum. Front-stage publikum fikk inntrykk av at de var deltakere i en privat samtale som foregikk mellom presidenten Roosevelts og reporter. Dette eksemplet

viser til hvilke forhold vi har til hva som er front- og back-stage, men at nye medier gjør det enklere for oss å delta på begge steder samtidig, altså middel-stage. Vi kan skaffe oss informasjon gjennom en back-stage setting, som i noen tilfeller kan senke terskelen for å oppsøke informasjon (Waalder, 2012).

Meyrowitz (1985) ser på nye medier som et middel-stage område. Det er lettere for barn og unge å opptre upassende hvis ingen ser dem når de kommuniserer¹⁰. Lik som Goffmann så eksisterte ikke internett når Meyrowitz (1985) skrev boken *No sense of place*, men teorien hans kan brukes når det kommer til kommunikasjon via sosiale medier.

4.8 Vilkår for bruk av sosiale medier

Det har alltid vært et spenningsforhold mellom sosiale mediers- og personvernets arena. Dette fordi sosiale medier er offentlige og personvernets arena er privatlivet. Ofte ser vi at sosiale medier i noen tilfeller trekke frem privat detaljer for å belyse/ forsterke sider ved en sak (Grønvold & Hendis, 2014).

Grønvold og Hendis (2014) presenterer hovedregelen innenfor personvern. Reglen er at du som person skal ha kontroll/ oversikt over hvilke informasjon som tilgjengelig for andre mennesker. Skal noen andre for eksempel venner eller familiemedlemmer legge ut bilder av deg må de ha samtykke av deg, dette fordi på et bilde kan andre kjenne deg igjen og det er en personopplysning av deg. Hvis de ikke spør om samtykke går de imot personvernloven. Disse reglene er med på å beskytte barn og unge fra negative eller skadelige påvirkninger utenfra.

4.8.1 Personvern og sikkerhet

Når en skal opprette profil på sosiale medier som for eksempel facebook, må man godkjenne tjenestenes vilkår og retningslinjer for bruk. De fleste sosiale mediers tjenestevilkår og retningslinjer går ut på at de i stor grad (fritt) kan bruke alt brukeren deler som bilder og personlig informasjon og at de kan videreformidle det (Harnang, 2014). Disse vilkår og retningslinjer gjelder for sosiale medier som facebook, twitter og instagram. Vilkår for opprettelse av blogg er jeg ikke kjent med. Etter å ha godkjent vilkår og retningslinjer må brukeren ta noen personlige valg. Hva vil jeg legge ut av informasjon om meg, hva vil jeg at

¹⁰ Med unntak av kommunikasjon som skjer via skype eller web kamra der en kan se ansiktet til den den han/hun kommuniserer med (Johannessen, 2012).

mine venner eller lesere skal kunne se? De fleste sosiale medier er avhengig av at brukerne deler personlig informasjon. For eksempel facebook inviterer sine brukere til å dele privatlivet sitt ved og enten oppdatere status, vise sin identitet når de legger ut bilder av seg selv, video, musikk og fortelle om sine interesser (Harnang, 2014). Desember 2009 gjorde facebook en endring som innebar at alle brukere skulle gå gjennom personverninnstillingene sine. Alt av innhold skulle bli offentlig, det var standardinnstilling nå. Dermed kunne alle facebook brukere verden over ha tilgang til bilder, videoer og andre ting som vedkommende hadde lagt ut. Facebook brukere ble oppfordret til å gå gjennom personverninnstillinger for å kunne låse profilen sin, slik at kun medlemmer av ditt eget nettverk (skole, venner og familie) kunne se profilen (Henden, 2012).

Personvern er noe som gjelder alle sammen, både store og små. Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 8 sier:

Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse. Det skal ikke skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettighet unntatt når dette er i samsvar med loven [.....]
(Europeiske Menneskerettskonvensjon, 2009).

Stadig legger foreldre ut bilder av barna sine eller skriver status som sier noe om dem. Dermed kan vi spørre hvordan blir barns rettighet ivaretatt? Tidligere når foreldre delte personopplysninger om barnet sitt var det til leger, skolen barnehagen som har taushetsplikt. I dag er det ikke bare dem foreldre deler personopplysninger med, men også med venner og kollegaer når de legger ut bilder og skriver statuser på facebook om barnet sitt. For oss voksne er det lettere å ivareta egne rettigheter enn det er for barn. I dag har barn like mye rettigheter som oss voksne, derfor er det veldig viktig at foreldre er klare over regler som pålegger dem om å beskytte barna sine (Grønvold & Hendis, 2014).

Per går i 1. trinn og skal være med i et forskningsprosjekt. I forbindelse med det prosjektet skal forskerne ta bilde av barna, som de skal ha med seg tilbake til kontoret

sitt. Per forteller til mor når han kommer hjem at forskerne tok bilder av dem og det var kjempe gøy. Mor har ikke hørt om det og tar dermed kontakt med skolen for å høre hva de skal bruke bildene til. Moren til Per vil at bildene hans blir slettet (Grønvold & Hendis, 2014).

Det er som oftest foreldrene til barnet som ivaretar når barnets rettighet blir krenket. For eksempel i dette eksemplet ville mor at bildene av Per skulle bli slettet. I dag er de fleste foreldre veldig nøye at barna deres ikke blir filmet eller tatt bilde av uten deres godkjenning. De passer også på at de heller ikke legger ut bilder fra en bursdagsfest der andre barn er tilstede (Grønvold & Hendis, 2014).

For voksne er det lettere å ivareta sine egne rettigheter, enn det er for barn og unge (Grønvold & Hendis, 2014). Den største og viktigste forskjellen mellom barn og voksne er at barn er i utviklingsprosess både mentalt og fysisk. Det er i denne alderen de prøver å finne fram til identiteten sin, hvem er de egentlig? Dermed vil de ha en annen form for vern, et sterkere vern enn voksne personer (Harnang, 2014). Det er de samme rettighetene som beskytter barn som voksne, men FNs barnekonvensjon, artikkel 16 gir dem et særskilt internasjonalt vern som sier:

Ingen barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, sin familie, sitt hjem eller sin korrespondanse, eller for ulovlige angrep mot sin ære eller sitt omdømme (FNs Barnekonvensjon, 1991)¹¹.

Resultatet som ble presentert av SINTEF i 2009 viste at brukere hadde lav kompetanse om bruken av personopplysning. Jo yngre brukerne er desto sjeldnere leser de igjennom

¹¹ Det er FNs barnekonvensjon, artikkel 16 som er meget sentralt for barn og unges personvern. Artikkel 8 har ikke så mye med barn, men jeg har tatt med den fordi det foreligger rettspraksis som får betydning for barns personvern (Harnang, 2014).

brukervilkår for ulike sosiale medier (Brandtzæg & Lüders, 2009). Som tidligere nevnt er barn i en utviklingsprosess, og er dermed avhengig av at de voksne ivaretar deres rettigheter. Med de voksne mener jeg foreldrene til barna, som gir samtykke på vegne av dem og som vet hva som er best for barnet, som eksemplet vist tidligere i oppgaven om Per i 1.trinn (Harnang, 2014).

4.8.2 Moderne medieteknologi en trussel?

Den moderne medieteknologien har ført til personvernshøydebekymring. Barn og unge er i dag veldig opptatt å være en del av den sosiale verden, de er på internett og bruker sosiale medier effektivt. All den effektive aktiviteten skaper høyere nettsynlighet som igjen fører til større utfordringer for personvern og sikkerhet til brukerne. All informasjon som barn og unge i dag publiserer på ulike sosiale medier betraktes som privat og sensitivt, og som bør omfattes av personvernet (Fredlund et al., 2011). Den moderne teknologien har gjort det lett for mennesker å sammenkoble store mengder med informasjon og lett finne fram til en person (Svendsen, 2010). I dag er det vanlig å legge ut private bilder av seg selv, feriebilder av familien, videoer av seg selv og andre, oppgi adresse, mobilnummer, mailadresse eller fortelle om seg selv eller dagen sin gjennom statusoppdateringer. All den informasjonen som blir lagt ut er en mengde elektroniske spor som lett kan misbrukes av andre. Disse ulike elektroniske sporene kan brukes til sosial manipulering (Fredlund et al., 2011). Norsk senter for informasjonssikring skriver at "*sosial manipulering utnytter menneskelig kontakt og sosiale evner for å få tak i eller påvirke informasjon*" (NorSIS, 2014). Det er forskjellige aktører som kan stå bak sosial manipulering. Fredlund et al. (2011) deler aktørene opp i kategorier som, fremmedaktør, terrorister, kriminelle og politisk motiverte. Motivasjon eller målet til de ulike aktører er enten å skade noen, penger eller hente informasjon om noen/ noe. En helt vanlig sosial manipulerings måte aktørene bruker er ved å bruke ulike virkemidler som å vinne tillitt, oppfylle ønsker eller skape frykt hos for eksempel barn og unge. Et eksempel er at aktørene kan vinne tillitt hos brukerne for så å lure dem til å klikke på en lenke. Denne lenken kan lede brukerne til sider der de kanskje gir fra seg sensitiv informasjon eller at aktøren kan overvåke uten at brukeren vet det og deretter true dem (Fredlund et al., 2011; NorSIS, 2014).

All nettoffentliggjorte barn og unge er en del av i dag, gjør det veldig lett å miste kontroll straks noe er publisert. Informasjon som for eksempel bilder og videoer kan i dag veldig lett kopieres, manipuleres og gjenpubliseres i nye kontekster. Fortvilte barn og unge tar kontakt

med datatilsynet¹² om negative opplevelser hvor de har funnet bilder av seg selv på pornografiske sider (Luders, 2010). Som nevnt tidligere er barn og unge i utviklingsprosessen, de vet ikke hva som er riktig og galt (Harnang, 2014). Det er denne aldersgruppen som er mest aktive brukere av ulike sosiale medier, og dermed et lett mål for sosial manipulering (Fredlund et al., 2011; Vebjørn, 2003). Rapporten publisert av Medietilsynet og Trygg (2014) viser at 12 % (15 % i 2012) har sett eller lagt merke til at en eller flere har truet noen på internett/ mobil i løpet av det siste året. Det er nesten like mange jenter og gutter som har lagt merke til det, og andelen har økt etter hvert som alderen øker. 21 % (23 % i 2012) svarer at de har lagt merke eller sett at en eller flere har lagt ut bilder av noen som kan ha ført til at personen har blitt trist eller lei seg når de har sett det. Det er signifikant flere jenter (26 %) enn gutter (16%) som har opplevd dette. Det var kun 7 % i alderen 9-11 år som hadde lagt merke til det, sammenlignet med 23 % i alderen 12-14 år og 36 % i alderen 15-16 år (Se figur 6).

4.8.3 Nettmobbing via sosiale medier

Barn og unges bystyre hadde i slutten av november 2012 digital mobbing som tema. Elever fra 30 skoler i Sandnes deltok. Der fikk de muligheten til å legge fram forslag om hvordan en kan stoppe mobbing på internett (Andreassen, 2012). Det var forslag for hva barn kunne gjøre, foreldre, skole, klassen og kommunene gjøre. Forslagene de kom med vil jeg presentere i slutten av avhandlingen min. I følge ungdommene ville forslagene hjelpe med å redusere mobbing både på skolen og over sosiale medier. Mobbing på nett kan skje på mange ulike måter alt fra blogginnlegg, statusoppdateringer, negative kommentarer, hatgrupper eller internettavstemning. Et av hovedgrunnene til at barn og unge i dag velger å bruke sosiale medier for å mobbe andre er fordi det er lett, man er ikke synlig og kort vei til å publisere et innlegg eller statusoppdatering om den nye klassekameraten/ venninnen sin. Mobbing har skjedd i alle år, men å forhindre mobbing som skjer gjennom internett gir nye utfordringer og er svært vanskelig å forhindre i dag (Fredlund et al., 2011).

26 % (30 % i 2012) svarer at de har lagt merke til at noen andre har vært slemme eller mobbet noen andre på internett eller mobil. I følge undersøkelsen gjort av Medietilsynet og Trygg (2014) er det flere jenter enn gutter som har lagt merke til det. Andelen som har observert dette øker ettersom barna blir eldre. Kun 13 % i alderen 9-11 år har lagt merke til dette,

¹² Se også www.slettmeg.no fra Datatilsynet. Her finner du guider for hvordan du sletter kontoen din hos flere nettsamfunn og internetsider.

sammenlignet med 29% av 12-14 år og 37 % i alderen 15-16 år (Medietilsynet & Trygg, 2014) (Se figur 6).

6 % av barna i alderen 9-16år svarer de har vært slemme med eller mobbet noen via internett eller mobil. I følge undersøkelsen er det flere gutter (7 %) enn jenter (4 %) som sier de har gjort dette, spesielt gutter i alderen 15-16år. 4 % av dem som var med i undersøkelsen svarer at de selv har truet noen på internett eller mobil det siste året. Andelen viser at det er lik på tvers av kjønn og alder. I 2012 var andelen 3 % (Se figur 7).

5.0 DIGITAL SELVPRESENTASJON

Goffman (1959) hevder som tidligere nevnt at mennesker danner inntrykk av andre mennesker når de treffes ansikt- til ansikt. Dette gjør de for å vise om han/ hun er en person de føler seg komfortable med og om de vil opprettholde relasjon til. Et slikt inntrykk skjer veldig fort i ansikt- til ansikt situasjon. Hva skjer når vi må danne oss et inntrykk av mennesker basert på noen få bilder? Holder det med bilde, navn og interesse?

Tradisjonelle medier som aviser, tidsskrifter, bøker, film og tv er medier som er ensrettet. Med det menes at de har en rolle som «sender» og «mottaker». Disse mediene er også hierarkiske, som betyr at det er en sender, men flere mottakere. Medier i dag kan ikke sies å være ensidige, men heller tosidig og likestilte (enhver mottaker er en potensiell sender). Hannemyr (2009) kaller mediene for *deltakerskapte, rike medier*. Dette fordi han mener at medier i dag ikke kjenner til noen begrensninger når det kommer til sjanger og format. Eksempel på deltakerskapte rike medier er wikipedia, YouTube, facebook, blogg, twitter osv. De som deltar, er denne type rike medier et arena der de skaffer seg kunnskap, venner og sosialiserer seg gjennom. I tillegg til det er disse rike mediene i følge Hannemyr (2009) arena for mer eller mindre offentlig ytringer. Mye av innholdet man finner i disse mediene er en form for kreativitet, kulturelt mangfold og skaper glede, "*men et fåtall av ytringene er av en type som neppe ville tilflytte offentligheten i noe annet medium, som ytringer som krenker privatlivets fred, trusler, hatefulle ytringer, og det som går under betegnelsen digital mobbing*" (Hannemyr, 2009, s. 167). Et eksempel på digital mobbing kan være å skrive krenkende kommentarer på bilde til venner, legge ut bilder av andre eller ved og utgi seg for å være en annen. En kan lage falsk profil på nettet, legge til informasjon som korrekt navn, nummer, adresse og koble med uriktige opplysninger. Sosiale medier gjør det mulig å mobbe anonymt. Det er når først politiet er innblandet det er mulig å finne ut hvem som står bak mobbingen, gjennom sporing av IP-adresse. I noen tilfeller kan digital mobbing være mer alvorlig enn tradisjonell mobbing. Grunne til dette er at, om det er sann eller usann informasjon som er sluppet ut i det offentlige rom, er skaden skjedd. Om opplysningen er grov og krenkende hjelper det sjelden å fjerne ytringen fra nettet fordi det blir liggende over lengere tid. Ofte kopierer folk det, og sprer det til nye nettsider (Hannemyr, 2009).

I dag bruker barn og unge flere timer og flere medier samtidig, og blir raskt kjent med den nyeste teknologien på markedet innen noen få dager. Derfor blir denne generasjonen sett på som multimediegenerasjonen. Vi ser at denne multimediebruken skjer som oftest bak lukkede dører, altså på rommet (også kjent som the bedroom culture). De sitter bak lukkede dører og ser på TV, samtidig som de oppdaterer sin facebook status mens mobilen spiller de nyeste låtene (Roth, 2007).

Som tidligere nevnt vil barn erfare mye fram til ungdomsårene. De vil være en del av ulike kulturer i sosiale medier, som vil vise ulike livsstiler (Kegan, 1982). Det er i denne alderen de leker med identiteter både online og offline. Ungdommer vil bli tiltrukket av ulike livstiler, og dermed se at de har mange valg som det kan reflekteres over og kommer fram til hvem de vil være (Roth, 2007). Gjennom alle de årene med ulike opplevelser, erfaringer vil de konstruere sine egne tolkninger av situasjoner, personlige meninger, forståelse av samfunnet, andre mennesker og seg selv. Alle disse opplevelsene, erfaringer og meninger de legger seg i de ulike omgivelser, kan ses på som et resultat av identitetsdannelse hos individet (Kegan, 1982).

I dette kapittelet vil jeg koble problemstillingen min "hvordan konstruerer barn og unge egen identitet og hvordan håndterer de personvern i denne sammenheng?" opp mot de tre casene jeg presenterte i kapittel 2 som handler om mobbing. Hvorfor velger noen barn og unge og ta for seg rollen som mobber via sosiale medier? Og hva kan gjøres for å forebygge digital mobbing?

5.1 Skille mellom digital og ansikt- til ansikt kommunikasjon

Som innledningsvis nevnt så danner vi oss svært raskt inntrykk av andre ved ansikt- til ansikt kommunikasjon. Det er snakk om kun noen få minutter, og dermed avgjør vi om vi ønsker å ha noe med vedkommende eller ikke. Dermed har mennesker et behov og ønske om å vise eller fremstille seg på best mulig måte og kanskje skjule sider ved seg som ikke er fullt så flatterende. Møte mellom mennesker er synkrone¹³ av natur, altså øyeblikkelig får individet respons på sin oppførsel (Storakeren, 2011). Dreyfus (2009) skriver at kommunikasjon som foregår ansikt- til ansikt gjør at andre kan observere bevegelser, gester og krossholdning. Når en gjør det vil han/ hun oppfattet konteksten bedre enn det man ville gjør på nettet. De nett

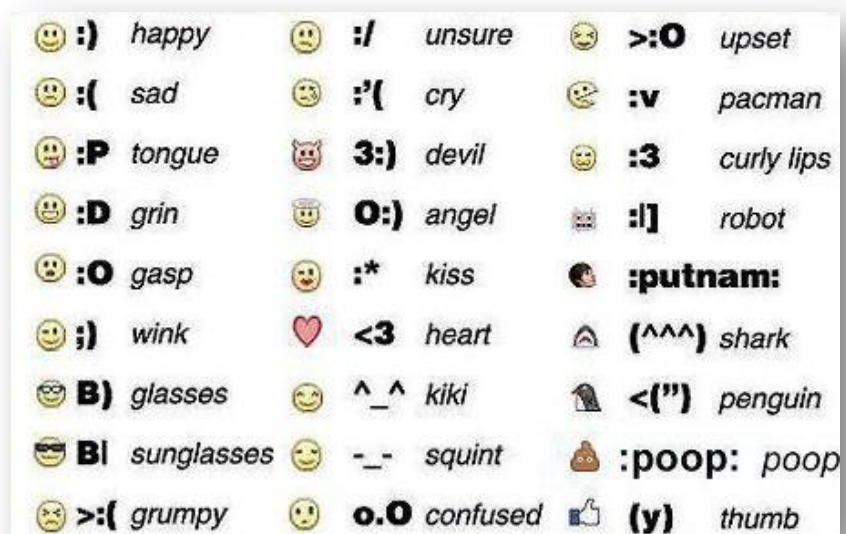
¹³ Et eksempel på synkron møte på digital kommunikasjon er videosamtale eller skype. Der kan vedkommende se hverandre og må svare med en gang (Storakeren, 2011, s. 37).

stedene man kan se hverandre på er et unntak. Når en bruker Skype eller videokonferanse, er det mulig å se litt av personen.

Selvpresentasjon som skjer online er avhengig av selvsensur. Grunnen til dette er at kommunikasjon som skjer digitalt er for det meste asynkron. Det vil si at individet ikke svarer tilbake på for eksempel meldingen en annen har sendt. Når en asynkron kommuniserer med andre, vil han/ hun ikke ha tilgang til den ikke- verbale informasjonen som for eksempel ansiktsuttrykk, kroppsspråk og mer. I tillegg til å være asynkron kan digital kommunikasjon være en til mange, en til hvem som helst og en til en (Storakeren, 2011).

Goffman (1959) vilkår for hva som defineres som samhandling kan dermed ikke samsvares med digital kommunikasjon. Teorien til Goffman om inntryksmanipulering og kommunikasjon mellom individer ble presentert i en annen tid og hadde som utgangspunkt ansikt- til ansikt kommunikasjon. I dag kommuniserer barn og unge gjennom tekst, som andre leser og kommenterer på. Gjennom kommentarene gis det en mulighet for kontakt med avsender. Det kan dermed argumenteres for at digital kommunikasjon i dag kan være en del av et interaktiv system, selv om det er mer restriktivt enn det Goffman skriver I *The Interaction order* beskriver han sosiale situasjoner og åpner opp for at teorien hans kan også benyttes der ansikt- til ansikt møter ikke finner sted. Han skriver om reduserte sosiale situasjoner som telefonsamtale og brevskrivning (Goffman et al., 1991).

I dag har ansiktsuttrykk i en digital sammenheng blitt erstattet av såkalte smileys og forkortelser som skaper en rask kontekstforståelse hos motparten.

I en fysisk samhandling er kanskje ikke barn og unge like bevisst over uttrykk de bruker eller viser, men disse (digitale) uttrykkene brukes bevisst i digitale samhandlinger (Storakeren, 2011). Ut ifra det kan jeg tolke at barn og unge er mer bevisst og har kontroll over deres digitale selvpresentasjon enn i det virkelige forstand. Et eksempel kan være når en

Acronyms A to L		Acronyms M to Z	
2F4U	Too Fast For You	MMW	Mark my Words
4YEO FYEO	For Your Eyes Only	N/A	Not Available / Applicable
AAMOF	As a Matter of Fact	NaN	Not a Number
ACK	Acknowledgment	NNTR	No need to Reply
AFAIK	As far as I know	noob n00b	Newbie
AFAIR	As far as I remember / recall	NOYB	None of your Business
AFK	Away from Keyboard	NRN	No Reply Necessary
AKA	Also known as	OMG	Oh my God
B2K BTK	Back to Keyboard	OP	Original Poster, Original Post
BTI	Back to Topic	OT	Off Topic
BTW	By the Way	OTOH	On the other Hand
B/C	Because	PEBKAC	Problem exists between Keyboard and Chair
C&P	Copy and Paste	POV	Point of View
CU	See you	ROTFL	Rolling on the Floor Laughing
CYS	Check your Settings	RSVP	Repondez s'il vous plait (French: Please reply)
DIY	Do it Yourself	RTFM	Read the fine Manual
EOBD	End of Business Day	SCNR	Sorry, could not Resist
EOD	End of Discussion	SFLR	Sorry, for late Reply
EOM	End of Message	SPOC	Single Point of Contact
EOT	End of Thread / ... Text / ... Transmission	TBA	To be Announced
FAQ	Frequently asked Questions	TBC	To be Continued / To be Confirmed
FACK	Full Acknowledge	TIA	Thanks in Advance
FKA	Formerly known as	THX TNX	Thanks
FWIW	For what it's Worth	TQ	Thank You
FYI / JFYI	(Just) For your Information	TYVM	Thank You Very Much
HF	Have fun	TYT	Take your Time
HTH	Hope this Helps	TTYL	Talk to you Later
IIRC	If I Recall / Remember Correctly	w00t	Whoomp, there it is; Meaning "Hooray"
IMHO	In my Humble Opinion	WFM	Works for Me
IMO	In my Opinion	WRT	With Regard to
IMNSHO	In my not so Humble / Honest Opinion	WTH	What the Hell / What the Heck
IOW	In other Words	YMMD	You made my Day
ITT	In this Thread	YMMV	Your Mileage may vary
LOL	Laughing out loud	YAM	Yet Another Meeting

SE KAP 7.1 LINK
NUMMER 6 & 8

gutt skal like bilde av ei jente. Han tenker godt om han vil gi et smil ☺ eller blunke ☺. Et smil vil kanskje bli tolket som at jeg liker bildet ditt, du ser fin ut, mens et blunk vil si mer. Det kan tolkes som at gutten liker jenta, han syns hun er fin, han syns hun er deilig/ sexy eller lignende. Det er ikke kun hva jenta vil tolke som gutten tenker på, men han vet godt at andre venner av ham kan se det samt venner av jenta. Kanskje han ikke vil avsløre sine følelser for henne?

Fordelen kommunikasjon ansikt- til ansikt er at hvis en opptrer seg upassende foran andre, vil han/ hun få umiddelbar reaksjon på deres opptreden enten gjennom ansiktsuttrykk, kroppsspråk eller ord. De som står dem nær vil kanskje være ærlige å si at sånn kan du ikke oppføre deg, mens andre som kanskje ikke står deg så nær vil trekke seg unna deg. Det vil heller ikke spre seg for 100 andre ukjente mennesker. Folk kan fortelle det videre til andre, men det kan ikke dokumenteres og brukes i andre kontekster. Du vet til enhver tid hvem du snakker med, fordi du står ansikt- til ansikt med vedkommende. Personlig så ser jeg ikke noe ulempe ved ansikt- til ansikt kommunikasjon. På den andre siden har digital kommunikasjon både en positiv og negativ sider. Den positive siden er at individet kan prøve ulike sider ved seg uten at de som sitter på andre siden av skjermen vet hvem du er. Gjør han/ hun noe dumt kan de skjule seg bak skjermen i mange tilfeller. Forskjellige undersøkelser viser at for noen ungdommer var det lettere å bli kjent andre gjennom sosial medier enn ansikt- til ansikt.

Den negative siden ved digital kommunikasjon er at man ikke får den umiddelbare reaksjonen eller tilbakemelding man forventer. Det kan hende at det vedkommende har lagt ut i form av bilde, video eller innlegg ikke burde bli lagt ut. I mange tilfeller kan det hende at det kopieres og spres til mange andre som egentlig ikke skulle se det (som eksemplet jeg presenterer i kapittel 5.2) eller bli tatt fram igjen i senere tidspunkt. Dette er noe man slipper å tenke på ved ansikt- til ansikt samhandling. Det er ikke alltid så trygt å kommunisere digitalt, for det som blir sagt, gjort over digital kommunikasjon kan sjelden trekkes tilbake. Unge kan heller ikke stole på mennesker når det kommer til digital kommunikasjon. Det er ikke alltid så lett å vite hvem som sitter bak skjermen, om det er faktisk ei jente på 16 år eller en 40 åring med uærlige hensikter.

5.2 Hvordan presenterer barn unge seg selv på facebook og blogg?

På facebook eller blogg opptre barn eller ungdommen alene på scenen, og det gir dermed lite mening for deres identitetskonstruksjon. Derfor trengs det mennesker (venner, kollegaer, familie og andre) som gir dem tilbake melding på deres opptreden mener jeg.

Tilbakemeldingene de får av dem vil gjøre deres opptreden betydningsfull. Selvpresentasjon på sosiale medier blir dermed et spill, hvor spillerne manipulerer litt og bruker ulik informasjon. Samtidig så ønsker spillerne å ha kontroll over hvilke inntrykk andre danner seg, og hva de er interessert i. Opptreden jeg nevner her kan være for eksempel være at ungdommen legger ut bilde av maten sin etter trening. Meningen med det bilde er at andre, altså facebook venner eller blogg lesere skal oppfatte ungdommen som en sunn og aktiv person. Ungdommen ønsker eller prøver å gi andre et bestemt innsyn i hvem han/ hun er og hva de står for. Jeg som facebook bruker har kontroll over min egen selvrepresentasjon, og bestemmer hvilke type innhold jeg vil dele med andre. Ovenfor mine mottakere på facebook kan jeg legge igjen et inntrykk om at jeg er en person som er opptatt av kroppen min, vil se bra ut derfor trener jeg mye og spiser sunn mat. Moderne teknologi gir i dag mulighet for hva publikum har tilgang til og ikke tilgang til. Ingen trenger å vite hva som skjer back stage, at jeg spiser like mye usunt mat som alle andre og kanskje trener innimellom.

Ungdommer som var med i undersøkelsen gjort av barn- og ungdomsorganisasjonen i Oslo ble spurt om det var viktig å fremstå best mulig eller ærlig? Og de svarte med å si:

“Jeg vet ikke om alle ville brukt ordet ”sexy”, men at folk synes du ser bra ut er viktig. Man ønsker og trenger positiv oppmerksomhet, alle gjør det, spesielt når man er ungdommer tror jeg. Og utseende er en viktig del av det.”

Jente 16 år

“det er viktig at folk liker det du legger ut, ellers er det ikke noe vits at det ligger der. Jeg legger ikke ut (et bilde) bare for at det skal ligge ute, men for at folk skal se det og like det”

Jente 14 år

“Ja noen vil være sexy, men det er jo litt forskjellig. Andre velger å være artige på instagram, noen velger å være fine og noen velger å være helt totalt ærlige”

Gutt 15 år

“Når man tar et bilde på instagram så forsøker man jo å ta et bilde som gir mye likes, det er det bare å være ærlige på. Men jeg vet ikke om man prøver å være sexy”

Gutt 15 år

(UngOrg, 2014, s. 17)¹⁴

Jeg har i oppgaven min nevnt ulike teoretikere, forfattere og ungdommer som sier seg enig i at man vil presentere seg på en best mulig måte, og legge til side sine flatterende sider. Ut ifra ungdommenes svarer kan man si at det er viktig å fremstå best mulig. De legger ut kun det de er fornøyd med. Jeg mener ikke at alle pynter på selvet sitt, men at mange gjør det. Det er en del der ute som faktisk er ærlige og legger ut det virkelige av seg selv. Et eksempel er bloggen til Linn (20år). Bloggen hennes forteller om vonde opplevelser opp gjennom barndommen. Hun er en av dem som valgte å være ærlig på nettet. Hun visste at det ville bli lest av mange både kjente og ukjent, men valgte for det å skrive om sine negative følelser. For hennes del gikk ikke det så bra ettersom at mobbingen forflyttet seg på nettet.

¹⁴ Tjenesten instagram en helt ny verden for bildedeling, der den som legger ut bilde kan dele sine opplevelser med venner og bekjente. Instagram profilen kan både være usynlig og synlig for andre. De som er medlem kan opparbeide seg følgere, og holde seg oppdatert på hva andre driver med. Etter hvert har tjenesten endret seg, og nå kan man også dele små video snutter.

Det er kanskje derfor mange velger å pynte på identiteten sin, fordi de er redd for å bli mislikt av andre? Eller kanskje fordi de selv ikke vet hvem de er og vil utforske seg selv?

5.2.1 Profilbildet = førsteinntrykk?

Ut ifra det jeg har lest av rapporter og avhandlinger får jeg inntrykk av at barn og vektlegger veldig mye på bilde. At en god profil eller selvframstilling på sosiale medier skal bli sett av andre og flere "må ha et profilbilde". Dette samsvarer med det Boyds sine funn som sier noe om at ungdommen studerer andres profiler i sosiale medier. De studerer for å skaffe seg forståelse for konteksten de er del av og regler som gjelder. Unges selvpresentasjon foregår front stage. Dermed er det veldig viktig at de vet hva reglene er og klarer å holde seg til dem når de presentere seg front stage (Storakeren, 2011). De vil jo ikke avsløre alt, noe må forbli holdt skjult.

Et bilde sier mer enn tusen ord. Dette ordtakket sier hvor viktig bilde er, det er "*den mest synlige komponenten ved identitetsutøvelse på profilen*" (Storakeren, 2011, s. 105). En måte å presentere seg på sosiale medier og det på en god digital måte, er faktisk ved å bruke bilde av personen som står bak profilen. Når jeg ser et profil bilde kan jeg øyeblikkelig danne meg et inntrykk av personen. Dette er i samsvar med teorien om ansikt- til ansikt samhandling, hvor mennesker innen noen få minutter danner seg inntrykk om han/ hun vil ha noe med vedkommende å gjøre eller ikke.

Etter profilbilde kommer beskrivelse av seg selv. Ulike sosiale medier har forskjellige måter «bruker» kan presentere seg selv på. De kan enten beskrive seg selv ved å legge ut bilder, video (for eksempel instagram og snapchat) eller bruke ord (facebook, blogg og twitter). Beskrivelse av seg selv er en viktig del av digital selvframstilling. Selvbeskrivelse kan være med på enten å underbygge førsteinntrykket andre fikk av deg ved å se på profilbildet. På andre siden kan selvbeskrivelse skape forvirring hos andre når de sammenligner tekst og profilbilde (Storakeren, 2011). Et eksempel kan være profilbildet av ei tynn jente med masse sminke. Ut ifra bildet ville første inntrykket mitt vært at hun er en som liker å vise seg fram, en som er opptatt av trening, utseende og er en av de populære i klassen. Noe som kanskje gjør meg forvirret er selvbeskrivelsen hennes. Der står det at hun elsker å bake, hun skriver ofte om hva hun har spist eller bakt. Vi vet ikke hva som skjer back stage, kanskje hun er syk? Hun er tynn fordi hun har bulimi? Kanskje hun har utslett på ansiktet som gjør at hun må sminke seg? Dermed er det kanskje lett å lure andre gjennom sosiale medier, fordi i mange tilfeller vet man ikke sannheten som skjuler seg bak skjermen.

5.3 Sosiale medier og identitet

I dag mottar barn og unge andre virkelighetsbilder, ulike former for informasjonsflyt og underholdning enn det barna gjorde før i tiden. I dag tilbyr medieverden og ungdomskultur ulike muligheter for de unge, slik at de kan ta til seg nye ideer (Øye, 2010).

Werner (1997) skriver *"på grunnlag av barnets livssituasjon, sosiokulturelle miljø og personlige egenskaper utvikler seg behov, vaner og rutiner for mediebruk"* (Øye, 2010, s. 19). Medier barn velger å ta i bruk, tid de bruker på de ulike mediene og hva de velger av innholdet er med på å fortelle om en bestemt livsstil. Det er livsstil som sier noe om individets verdier. Forholdet som barn og unge etablerer med medieverden vil fortelle hvilken innflytelse mediene har på dem. Det er i ungdomstiden at livsstil og verdier endrer seg påpeker Werner (1997). I følge henne vil utprøving av ulike livstiler være et grunnlag for mer varige trekk hos ungdommens identitet og personlighetsutvikling.

Kommunikasjon har foregått i alle tider, med og uten medier. I dag vil man finne mange ulike arenaer hvor vi kan skape og formidle representasjon av egen identitet. Blogg er en av arenaene som skaper selvrepresentasjon, men det vil jeg komme mer innom senere i kapittelet. (Nyegaard-Larsen, 2010).

Østerud og Skogseth (2008) skriver i «Å være på nett» om tre forskjellige identitetsaspekter. De tre identitetsaspektene er delt inn i tre ulike teoretiske retninger. Den første er personlig identitet deretter sosiale identitet og den siste er kulturell identitet. Den personlige identiteten kan sies å være etablert når barnet/ ungdommen kommer til en viss psykisk struktur i utviklingsstadiet i sen puberteten. Det er i denne perioden barnet får en følelse av at de ikke er avhengig av andre individer, de kan både leve og tenke selvstendig (Johannessen, 2012; Østerud & Skogseth, 2008). *"Denne utviklingen er et aktivt aspekt ved identitetsdannelsen, selv om den bare kan formes i en sosiale og kulturell kontekst"* (Johannessen, 2012, s. 32). Dermed kan sosiale medier ses på som en sosial og kulturell kontekst der barn og unge utvikler sin personlige identitet. Videre skriver de om sosiale identitet som kan knyttes til rolleteorien utviklet av Mead og Goffman (Storakeren, 2011). Den handler om at etterhvert som barnet begynner å bli stor vil andre individer ha ulike forventninger til dem. En person har mange roller som jeg har nevnt tidligere. Hvis jeg ser på meg selv så har jeg flere roller jeg spiller daglig, jeg er eldste dattera til mine foreldre, storesøster for mine søsken, ei jente som støtter sin kjæreste i dårlige tider og en god lytter som hører på venninner som har kjærlighetssorg. Dermed kreves det av meg som person at jeg klarer å veksle mellom ulike

rollene, slik at jeg kan tilpasse meg normer og regler som forventes av meg i de ulike sosiale settingene. Kulturell identitet handler om personens livsstil. Den kulturelle identiteten blir formet ved at individet blir en del av mer eller mindre veldefinerte kulturelle og sosiale grupper. For eksempel kan klærne ungdommen bruker si noe om hvilke gruppering de hører til. Ved noen tilfeller kan sosiale og kulturell identitet gli inn i hverandre. For eksempel når ungdommen begynner å bli medlem av ulike grupper på facebook. Medlemskapet forteller andre deltakere av gruppen hvilke kulturelt ståsted ungdommen har. Hvordan ungdommen velger å vise seg fram gjennom ulike facebook grupper kan være kjennetegn på kulturell identitet (Østerud & Skogseth, 2008).

Barn og unge har ulike roller i samfunnet, og setter man sammen de ulike rollene vil det være med på å danne en ungdoms identitet. Det kan være at ungen er klassens mest beskjedene gutt, en med masse talent på fotballbanen og kanskje en rolle som den mest rampete sønnen i huset. Og til slutt spiller han en helt annen rolle med sine meninger, statusmeldinger eller innlegg på facebook. Det er kanskje mye lettere å vise andre sider av seg selv på nettet enn ansikt til ansikt (Johannessen, 2012). Undersøkelsen gjort av barn- og ungdomsorganisasjonen i Oslo viser at barn og unge skifter identitet når de sitter bak skjermen.

"Ja noen blir nok litt tøffere. Det er derfor de gjør dumme ting også tror jeg. Lettere å skrive ting enn å si dem"

Gutt 14år

"Noen blir helt gærne på nett og gjør ting man aldri vil tro de ville gjort. Enten at de er slemme, eller at de legger ut rare eller drøye ting" Gutt 14år

"Det varierer kanskje litt fra person til person. Noen kan snakke skikkelig masse på nett, men så sier de nesten ingenting i virkeligheten".

Jente 15år

"Jeg blir oftere tøffere når jeg snakker med folk på nett, men det er både bra og dårlig. Spesielt er det lettere å snakke med noen man kanskje liker litt, fordi man kan være nervøs uten at de ser det. Man er jo seg selv, bare en litt bedre og kulere utgave"

Gutt 16år

(UngOrg, 2014, s. 15)

Ungdommene var enige i at det er lettere å snakke over nett enn ansikt til ansikt. En av jentene som var med på undersøkelsen sa at man prøver å være litt pene på nettet. Man vil presentere den beste siden ved seg (UngOrg, 2014). Det er som Goffman et al. (1992) illustrasjon på sine to kjente begrep front- & back stage som jeg presenterte i kapittel 4.5. I det kvinnen kommer ut blant sine gjester (front stage) presenterer hun sine beste sider ved seg som en vertinne selv om hun er sliten etter en lang dag på jobben. Andre som var med i undersøkelsen var ikke enige i at de hadde egen nettidetitet, noen av dem sa: (direkte sitat)

"Ååh... Dette er et typisk voksen spørsmål. Det er jo ikke sånn at vi hele tiden tenker at nå skal jeg teste ut denne måten å være på, eller denne. Men man oppfører seg litt forskjellige hele tiden. Det betyr ikke at man er forskjellige personer, det er bare sånn man er".

Jente 16år

"Det jeg gjør på nett er like viktig for meg som det jeg gjør ellers. Det er bare litt lettere å finne nye typer folk og interesser på nett enn ellers. Jeg er like mye meg selv der som her, men jeg er jo ikke helt lik alltid. (...) Det spørres på hva jeg gjør og hvem jeg er med".

Jente 16 år

(UngOrg, 2014, s. 14)

Noen av dem som var med i undersøkelsen var ikke enige i at de hadde en egen nettidetitet eller at den «virkelige» identiteten sto i kontrast til nettidetiteten. De mente at sosiale medier var en veldig viktig del av deres personlige identitet utvikling (UngOrg, 2014, s. 14).

Det ungdommene sier her kan jeg si meg enig i. Vi mennesker er opptatt av andre skal like oss, for hvis ikke de gjør det er vi redde for å bli utestengt, sett ned på eller rett og slett mobbet. Barn og unge er i en alder der de prøver å finne ut hvem de er, hva de står for og hvordan de vil passe inn i ulike kulturer og miljøer. De tar en del valg i denne alderen, prøver seg fram med ulike roller og ser responsen. Får rollen de spiller positiv respons kan det hende at de velger å ta til seg den rollen i fysiske verden også, får de negativ prøver de ut kanskje andre

roller? Det er dermed kanskje viktig å pynte litt på sin egen selvpresentasjon på sosiale medier. Jeg mener at det er litt vanskelig å gi et sann bilde av meg selv på sosiale medier som i virkeligheten. Et eksempel facebook profilen min viser kun noen få sider av meg, ikke alt. En av grunnene til dette er at jeg vil ikke vise altfor mye på sosiale medier, jeg har både venner, kollegaer og familie som alle har ulike roller i livet mitt. Alle kan ikke vite alt. Og en annen grunn er at jeg ser ikke for meg at det er mulig å legge fram alle sider ved seg. For meg er kroppsspråk veldig viktig del av hvem jeg er, som ikke kommer frem i sosiale medier.

Mange unge velger ut de fineste selvportrettene, og tenker nøye gjennom hva de skriver og legger ut av informasjon for positiv tilbakemelding (Luders, 2010). I følge Goffman (1959); Goffman et al. (1992) kan det ses på som inntrykksmanipulering, de ønsker å fremstå på best mulig måte. Kulisser er en del av Goffmans inntrykksmanipulering, som innbefatter innredning, utsmykking og annen bakgrunn som har noe å si for handlingen som utspiller seg. Ved å tenke godt over hva de legger ut av informasjon polerer/utsmykker de sin egen nettfasade, men prøver å la den være virkelig. Det betyr ikke at ungdommen kun presenterer de mest flatterende sider ved seg selv. Opplevelsen av kontroll fører ved mange tilfeller til redigert, men en ærlig selvpresentasjon (Luders, 2010). Inntrykksmanipulering er mer krevende i sosiale medier enn ansikt- til ansikt situasjon. Boyd (2010) presenterer tre kjennetegn som forteller om hvorfor det er vanskelig å tilpasse seg de man kommuniserer med. For det første vet man ikke hvem publikum er, de er usynlige. Det andre er at det ikke er så lett å opprettholde spesifikke sosiale kontekster. Med det menes at både venner, familie, kollegaer har tilgang til det samme innholdet, noe som fører til kontekstkollaps. Tredje og siste er det fører til mangel på kontroll over konteksten.

Det at barn unge tenker over hvordan de representerer seg selv på sosiale medier er veldig viktig mener jeg. Det viser at deres selvet er utviklet, de tenker ikke kun om seg selv, men også om andre, deres meninger og hvordan han/ hun vil bli oppfattet av andre brukere i den fysiske verden. Sosiale medier som facebook og blogg er en bra måte å kunne fremstille seg på, men sett fra en annen vinkel er ikke det så lett heller. Dette fordi sosiale relasjoner på internett kan overlappe sosiale relasjoner fra den virkelige verden og kan dermed ses på som en utfordring for barn og unges selvrepresentasjon. Det kan dermed gjøre det litt vanskelig å fremstille seg selv som perfekt, fordi dine venner vet at du ikke er så perfekt i virkeligheten.

Sammenheng mellom offline og online identitet vil i følge Boyd (2007) føre til ungdommen kanskje prøver å vise sider av seg selv på sosiale medier som de tror vil bli likt av andre i den fysiske verden. Når ungdommen publiserer bilde av seg selv må han/ hun ikke bare ta hensyn til hvordan de blir oppfattet ut ifra bildet på internett, men må også ta hensyn til at det de legger ut kan påvirke hvordan andre oppfatter dem i den fysiske verden (Lang, 2012). I de siste årene med ufattelig utvikling innenfor sosiale medier har ført til at ingen har full kontroll med sin egen iscenesetting på nettet. I dag er det ikke kun ungdommen selv som legger ut bilder av seg. Venner og familier legger ut både bilder og video av dem, og deres profil består i høy grad av andres uttrykk (Luders, 2010). Det at andre legger ut bilder og videoer av andre mener jeg er et stort problem i samfunnet i dag. I dag er det helt vanlig å legge ut bilder på ulike sosiale medier. Barn og unge legger stadig bilder av venner og skriver negative kommentarer som fører til både mobbing, selvskading og selvmord. Det kan være at de legger ut bilder av seg selv der de ser fine ut, men tenker ikke på vedkommende som er i bakgrunnen. Det kan hende det er en fra fotballaget som er i bakgrunnen, og var ikke så heldig når bildet ble tatt?

I følge Goffman (1959) prøver individet å tilpasse seg sosiale situasjoner og roller. Det gjør de for å innfri forventninger andre har til deres oppførsel. Ut ifra det Goffman sier mener Lüders (2007a) at identitet er et delvis resultat av hvordan individet definerer seg selv i samspill "*med hvordan individet oppfatter at andre definerer oss*" (Lang, 2012, s. 35). Lüders (2007a) hevder videre at bilder, video som ungdommen legger ut på sosiale medier kan fungere som referansepunkt for deres objektive utseende for andre. Gjennom digitale uttrykk som bilder kan ungdommen dermed skape/ lage og reflektere sosialt attraktive selvpresentasjon. Følger vi Lüders tanke kan ungdommen i dag publisere den attraktive siden av seg selv på sosiale medier. Ungdommen trenger kun å lage en attraktiv selvpresentasjon gjennom bilder, video og lyd og deretter publisere det. Tanken til Lüders kan dermed ses i sammenheng med det Goffman skriver, om at vi mennesker alltid streber etter å vise den beste siden av oss selv. En utfordring ungdommen kan møte på når de fremstiller den attraktive siden er som jeg har nevnt tidligere i dette kapittelet, at det er ikke kun ungdommen som legger ut bilder av seg selv. I dag kan deres selvpresentasjon bli påvirket gjennom bilder andre publiserer av dem.

Thomas (2007) har gjort en undersøkelse av identitet på internett, måten unge presenterer seg i den virtuelle verden. Undersøkelsen viste at mange unge spiller ulike roller i den virkelige verden og virtuelle verden. Det er veldig viktig i følge Thomas å sette riktige ord på sine følelser og tanker. Undersøkelsen viste at språkferdighet spiller en viktig rolle for unges identitetskonstruksjon på internett. Når ungen produserer tekst vil det kreve at han/ hun legger inn ønsket tekst eller bilde før det publiseres. Den tiden ungen bruker i mellom produksjon og publisering av teksten, gir mulighet til å reflektere over en del ting. Refleksjonstiden vil få ungen til å tenke og være mer selektive med ord, enn hva han/ hun ville ha brukt i det virkelige liv. Dette fører til at ungen får tid til å nøye planlegge og konstruerer sin egen identitet (Mikalsen, 2013).

En kan aldri i følge Mead (1934) oppleve seg selv og ikke noe annet. Han mener med det at, av seg selv vil individets opplevelser være knyttet til andre eller noe annet. Selvet eller selvets opplevelse av seg selv kan ikke forstå isolert (Mausest, 2014). *"Hva vi velger å vise frem i sosiale medier, påvirker hvordan vi oppfattes. Det fascinerende er at hva vi vet om hvordan andre ser oss, også påvirker hvordan vi oppfatter oss selv"* (Aalen, 2013, s. 102).

Som jeg nevnte i starten er blogg et arena der selvrepresentasjon kan skapes. Ut ifra å lese sin egen blogg kan bloggere få muligheten til selvrefleksivitet. Bloggeren kan se på representasjonen av sin egen identitet som kommer fram i bloggen. Dermed kan blogg ses på som et redskap for både opprettholdelse og revidering av identitet (Nyegaard-Larsen, 2010). For noen kan det være til hjelp for deres identitet, mens for andre bli byrde. Ungdommer er i en periode der de usikker på seg selv, søker etter bekreftelse, prøver å tilpasse seg i ulike grupper for å finne sin egen identitet. Linn Therese (20år) startet å blogge for å få ut alle vondt opplevelser, det var for henne terapi som tok negativ vending. Mobbing forflyttet seg på nettet. «Du er stygg og fortjener bare å dø» «Hadde jeg vært deg ville jeg tatt livet mitt for lenge siden» og «Du er stygg - du bør bare dø». Hva gjør slike tilbake meldinger med ei jentes identitet? Seilø hevder at slike meldinger gjør ungdommer fortvilt (Eidissen, 2013).

5.3.1 Front- og back stage i sosiale medier

Da Goffman (1959) utarbeidet sin teori på slutten av 50-tallet, var ikke internett og sosiale medier et tema. Teorien hans tar utgangspunkt ansikt- til ansikt kommunikasjon. Likevel mener jeg at den gjør seg gjeldene i dag, både i den fysiske og virtuelle verden (altså sosiale medier). Sosiale medier er et sted der mennesker møtes. Selv om de ikke møtes fysisk, så er

det mulig å gi og avgi uttrykk til andre mennesker som gir tilbake meldiding på uttrykkene innen for gitte sosiale rammer (Mauseth, 2014). Eller som Goffman skriver:

This framework is formal and abstract in the sense that it can be applied to any social establishment; it is not, however, merely a static classification. The framework bears upon dynamic issues created by the motivation to sustain a definition of the situation that has been projected before others (Goffman, 1959, s. 239).

Han skriver om individets opptreden som utførers i sosiale settinger og deler det inn i front- og back stage. Front stage er den delen av individets opptreden der han/ hun definerer situasjonen for de som iakttar opptreden. Individet bruker uttrykksformer under opptreden både bevisst og ubevisst. Hvis vi sammenligner det med sosiale medier, vil front stage være hvor ungdommen er selvbevisst og opptatt av hvordan han/ hun fremstår. Den delen av personens opptreden som har noe med personens fasade, kaller Goffman (1959) for back stage. Det er den delen som for andre fremstår som "*åpenbart motsigende til interessene i den gitte sosiale kontekst*" (Mauseth, 2014, s. 31). Individets handling holdes dermed back stage, og vises ikke fram i front stage. Back stage kan individet gi slipp på alle fasadene og slappe av. Back stage i sosiale medier er lukkede grupper og personverninnstillinger som gjør at ungdommen opplever at de er private, trygge, avgrenset og mer avslappet. Hva skjer hvis ungdommen ikke har endret på personverninnstillingene sine? Når ungdommen er medlem av facebook, kan det hende at det gir publikum, altså hans/ hennes venner innblikk i noe som var privat. Det kan skje ved at noen andre poster noe på veggen til aktøren som egentlig skulle holdes back stage. Dermed kan ikke back stage kun være lukkede grupper og personverninnstillinger, men også chatt og personlige meldinger.

Begge begrepene er tilgrensede. Det vil si at begge er i kontakt med hverandre, og åpner dermed muligheten for at individet kan veksle mellom front- og back stage, de kan invitere eller stenge andre ute fra de ulike sfærene. Barn og unge vil kanskje skjule hva som er bak kulissene for noen, mens for andre ønsker de å vise seg fram og gjøre alt tilgjengelig for dem.

Om publikum får innblikk i noe som skulle holdes back stage og ikke var ment for dem, kalles det for middel-stage. Meyrowitz (1985) ser på sosiale medier som et middel-stage område. Det er for barn og unge veldig lett å opptre upassende når ingen ser dem. Gjennom

ulike sosiale medier opptrer vi verken front- eller back stage, men midt- i- mellom (middelsatse). I dag er barn og unge opptatt av å konsumere og produsere eget material på sosiale medier som for eksempel blogg. De har i hovedsak en back stage posisjon når de lager blogg eller profil på facebook. I og med at de kommuniserer ofte på offentlige tilgjengelige medier, med flere deltakere, har de samtidig en front- stage posisjon (Waalder, 2012).

Det som kan ha endret seg etter at sosiale medier kom inn i hverdagen, er det Goffman (1959) kaller for kulisser. Denne endringen har endret grensene som var trukket opp mellom ulike sosiale kontekster. Det har ført til som Aalen (2013) kaller kontekstkollaps. Det som blir fremført og ens eget selv blir i dag nesten sett på som en og samme sak. Goffman (1959) nevner i sin teori at selvet må ses på som et bilde. Et bilde som viser hvordan individet vil eller ønsker å fremstå i gitte kontekster med de gitte deltakere og gitte publikum. Det vil si "*at det selvet vi forsøker å mane frem i andre ikke umiddelbart skriver seg fra innehaveren, men ut fra vår forståelse av vedkommendes projeksjon sett i sammenheng med scenen hvor opptreden utspiller seg*" (Mauseth, 2014, s. 33).

Den typen kommunikasjon som foregår på sosiale medier kan ikke fult dekkes av begrepene som front- og back stage. Som nevnt tidligere forholder vi oss til begge begrepene samtidig, og begrepet til Meyrowitz kan ses å ta et steg i riktig retning selv om den heller ikke er helt dekkende. Begrepet hans sier i hvertfall noe om hvordan kommunikasjonen har endret seg med elektroniske medier (Waalder, 2012).

5.4 Hva er privat og hva er offentlig?

De siste årene har nettsynlighet økt drastisk, fra de først nettsamfunnene som MSN, der brukerne benyttet «nickname» (kallenavn). Når facebook i 2006 ble lansert, skjedde det en revolusjon innenfor nettsynlighet. Det største nettsamfunnet i dag er facebook, der brukerne presenterer seg selv med fullt navn, utdanning, jobb, fritids interesser, bilder, videoer og mye mer. Det positive ved facebook er at brukerne selv kan velge om den vil ha lukket eller åpen profil sammenlignet med twitter der alle kan se alles tweets. Men på den andre siden kan det ha negativ effekt når brukere legger fra seg så mye informasjon om seg selv, fordi det fører til at bekymringene for personvernet øker (Fredlund et al., 2011). Poenget med ulike sosiale medier er å legge ut informasjon om deg selv og ha mange venner. Har du som «bruker» mange bilder, video og venner blir man sett på som en sosial person. Jeg skal ikke si at sann er det, men jeg skriver ut i fra det jeg har sett. Jeg har tre små søsken som er veldig aktive

brukere av sosiale medier. I deres klasse er det et tema om hvor mange facebook venner har du? Jeg har så mange, hvorfor har du så få?

"Personvernsskymringen oppstår som en følge av nettverksteknologien løfter mellommenneskelig kommunikasjon og personlig uttrykk ut av den private og avgrensede sfæren og inn i halvoffentlige og offentlige nettsfærer"(Luders, 2010, s. 44). Det fører til at våre handlinger blir tilgjengelig for andre uavhengig tid og rom. Goffman (1959) skriver at sosialveltilpassende mennesker justerer opptreden etter publikum, men på nettet er ikke det så lett. På nettet må en hver vurdere sin egen opptreden uten å vite hvem egentlig publikum er? De fleste som bruker sosiale medier i dag vet at informasjon de legger ut på nettet er teknisk sett tilgjengelig for andre, både kjente og ukjente. Første nettregel for aktøren Redd Barna er "Vær anonym. Ikke oppgi hva du heter, hvor du bor, eller hvilke skole du går på" (ReddBarna, 1946). Å være anonym, kan ikke være så lett ettersom at personlig informasjon må deles for at sosiale medier skal bli meningsfulle. Brukere som deler personlig informasjon skaper sosial dynamikk som for eksempel gode vennskapsbånd blir sterkere og sosiale bånd til nye kontakter bekreftes (Luders, 2010). Brandtzæg og Lüders (2009) skriver i sin rapport at det er bedre at barn og unge fremstår ærlige på sosiale medier. Når de fremstår som ikke anonyme i en offentlig kontekst som på facebook, er de dermed i bedre stand til å kontrollere og være bevisst på sin egen synlighet. Det gjør at barn og unge tenker godt over valgene de tar. Dermed kan identitet og åpenhet ha en viktig og positiv funksjon på sosiale medier.

Sett fra en annen vinkel mener jeg at ærligheten kanskje ikke kan være så positiv. Barn og unge passer på hva de legger ut av informasjon på sosiale medier. Når de legger ut noe på for eksempel facebook, om det er informasjon, bilde video tar de valg om det skal være synlig for "alle" "kun venner" eller "venners venner" og dermed er mye av deres private detaljer holdt til lukkede nettrom og synlig kun for begrenset antall personer. Men selv om det er begrenset antall som har tilgang til det er det viktig å huske på at alt som publiseres på internett er tilgjengelig for enhver som er tilknyttet nettet (Henden, 2012). Hvis brukeren mister kontroll straks noe er publisert, kan informasjonen kopieres, manipuleres og deretter gjenpubliseres i nye kontekster (Luders, 2010).

Svindlere bruker som oftest sosiale medier som verktøy for å hente ut verdifull informasjon om personer selv om profilen er lukket. For svindleren vil det være nok med å ha tilgang til

venne liste på facebook, kanskje noen få bilder eller video og vite hvor du jobber. Gjennom det kan vedkommende danne et bilde av deg og kanskje skade deg eller dine nærmeste.

Rapporten SINTEF (Brandtzæg & Lüders, 2009) gav ut i 2009, viser at det er få brukere som leser vilkår og betingelser når de blir en del av sosiale medier som for eksempel facebook. I tillegg til det er det veldig få som endrer personvern innstillingene. De anbefalte og forhåndsinnstilte personverninnstillinger på facebook for eksempel er åpne, og dermed må brukerne gjøre et aktivt valg for å endre innstillinger. Endrer ikke brukerne sine personverninnstillinger, er alle opplysninger han/ hun har lagt ut tilgjengelig for andre (Fredlund et al., 2011). Rapporten til SINTEF viser også at jo yngre brukere er desto sjeldnere leser de gjennom brukervilkår for ulike sosiale medier (Brandtzæg & Lüders, 2009). Undersøkelsen gjort av Medietilsynet og Trygg (2014) viser at det er mer enn to av tre i alderen 13- 16år som har endret personverninnstillinger på facebook, flere jenter (78 %) enn gutter (65%).

Selv om barn og unge ikke leser gjennom brukervilkår, og legger fra seg flere spor som bilder, statusmeldinger, blogger om livet sitt, bør de ikke frykte for at disse sporene kan følge dem i en voksen alder. De må bare ta forhåndsregler om hva de legger ut, hvor mye av informasjon er tilgjengelig, for hvem og hvor mange. Det er ikke meningen at barn og unge eller deres foreldre skal begynne med streng selvsensur. For det kan resultere til manglende deltakelse på sosiale medier, og det er ikke ønskelig (Henden, 2012).

Det er ikke kun barn og unge som må passe på hva som er privat og offentlig. Et eksempel kan være om vara ordfører Rita Ormbostad i Aura. Hun skrev på sin facebook side etter at Stella Mwangi vant den norske finalen i Melodi Grand Prix i 2011 at «*Gi mæ sama, isbjørna å moskusa! Æ syns d e d vi ska sæll, å itj at vi har åpne asylmottak!!!!*» (Lundervold, 2011), var blant noe av det hun skrev etter hennes seier. I ettertid kommenterte hun at det kun var ment som en spøk, men skjønnte at det tok litt av. Flere mente etter at meldingen ble lagt ut at slike uttalelser fra en vara medlem var upassende. Uttalelsen var ifølge henne kun ment for hennes facebook venner, men var tatt ut og publisert for andre. Denne saken forteller at sosiale medier ikke er helt privat som mange tror. Hadde hennes mening om Stella vært ansikt- til ansikt uttalelse ville den aldri bli tatt opp og laget en så stor sak ut av det. Dette viser at hun ikke var klar over sitt eget publikum på facebook.

Rita bor i Norge og kan i følge ytringsloven ytre sine meninger. Selv om hun mente i ettertid at det var ment som en spøk og kun for venner av henne på facebook, glemte hun at en kan ikke skrive krenkende eller truende ytringer uansett. Når en voksen kan "glemme" er det ganske lett for unge å gjøre den samme feilen.

5.4.1 Personlig informasjon som valuta

I dag er det en pågående debatt i mange land om regulering av personvernet og om hvem som skal ha krav eller rett til personlig informasjon. Når en «bruker» deler personlig informasjon på sosiale medier, er det for tjenesteleverandørene en form for valuta de operer med. For barn og unge blir det et vanskelig tema ettersom at de er mindreårige og ikke kan inngå avtaler på grunn av alder (Henden, 2012). Før i tiden var både barn og voksne skeptisk til å dele informasjon om seg selv, og oppnådde dermed anonymitet. I dag er det konkurranse om å vise mest. Unge bruker flere timer og flere sosiale medier, for å vise flere sider ved seg.

"Online as offline, they must and do disclose personal information both to sustain intimacy but also to refresh or expand their intimate circle" (Livingstone, 2009, s. 112). Hun mener at barn og unge i dag kan risikere og undergraver sitt eget personvern. Det gjør hun ved å liste opp to vansker barn og unge møter på i dag. Den første vansken hun nevner er tilbøyelighet hos de ulike nettstedene. Sett fra brukerperspektiv er ikke alle nettsteder designet på en bra måte. Det vil si at brukere ikke alltid skjønner eller har mulighet til å verne sitt personvern gjennom personverninnstillinger. Andre vansken hun skriver om er kunnskap. Ved noen tilfeller stilles det større krav til e-kunnskap hos barn og unge når en nettside er dårlig utformet (Henden, 2012). De som var med i undersøkelsen gjort av SINTEF svarte at personverninnstillinger er vanskelig å forstå, og at de syns det var trygt å gi fra seg informasjon ettersom at alle gjør det. Jo yngre brukerne er desto sjeldnere leser de igjennom brukervilkårene for ulike sosiale medier (Brandtzæg & Lüders, 2009). For best bevaring av sitt eget personvern presentere Brandtzæg, Luders og Skjetne seks forslag. Disse seks forslagene er i følge dem også med på å få mest mulig ut av sosiale medier, som for eksempel facebook:

1. *Design for privacy salience.* SNS¹⁵s need to make the core features of the privacy settings visible to all users (in particular for older adults). In addition, "reminders" should appear when users share content and add new friends.
2. *Design with a focus on privacy purpose.* The design should help users understand

¹⁵ Social network sites

the purpose of the privacy settings, why the different settings are useful when sharing content and when placing general restrictions on who can view what parts of a profile.

3. *Design for restrictions on friends.* Do not provide friend suggestions for users in private networks such as Facebook; this is more applicable for LinkedIn and similar services. On Facebook, having too many friends may be a social privacy problem.

4. *Design for multiple social circles and forms of social capital.* People do not have one group of friends. People have multiple independent groups of friends. SNSs need to provide users with simple tools for different structural settings to create different networked relationships or levels of confidentiality.

5. *Design for control over content sharing.* When users share content on SNSs, the SNSs need to provide tools that enable users to see for whom in the personal network the content will be visible and accessible.

6. *Make restrictive default settings.* Default settings should be made more restrictive, for children and for older adults, as older adults have low ability and awareness of the privacy settings and often share pictures of their family and links with their children.

(Brandtzæga, Lüdersa, & Skjetnea, 2010, s. 1026)

Livingstone er også enig i forslagene som Brandtzæga og de andre kom med. Det å ha mange venner på facebook er veldig populært blant barn og unge i dag. Det at barn og unge må forholde seg til så mange, gjør at man ikke alltid husker hvem alle er. Punkt tre som sier at det ikke bør eksistere en funksjon som gjør det enkelt for andre å foreslå venner for en, bør fjernes. Er det alternativet fjernet vil det bidra med å gjøre unge brukere mer bevisst på hvem de ønsker skal være en del av deres nettverk (Henden, 2012). En del unge føler seg presset når andre foreslår venner for dem. Under "press" velger de og godta forespørsel, selv om de ikke har så mye kontakt med vedkommende. Ved noen tilfeller kan det få negative konsekvenser, fordi barnet ikke kjenner personen godt nok. Punkt fire og fem er å finne på facebook, men ikke lett. En må bruke litt tid før man kommer fram til de innstillingene. Hvis utformingen hjelper brukere med å forstå hensikten med personversinnstillinger tror jeg flere vil ta seg tid til å gå gjennom dem. Personlig så mener jeg at disse seks forslagene kan gjøre det tryggere for barn og unges bruk av sosiale medier.

5.5 «Du er stygg og fortjener bare å dø»

Ungdomsperioden blir sett på som en sårbar periode med både opp- og nedturer. Det innebærer utfordringer fra barn til ungdomslivet. Utfordringer som er knyttet til å finne ut hvem de er og hva de står for. Det blir tildelt nye roller, de møter på nye krav og forventninger fra de som står dem nær. Foreldre forventer at de er flinke på skolen, lærere håper at elevene leverer inn lekser på tide og de selv forventer å være populære og ha mange venner. Det er mest i ungdomsperioden fokus på kropp, utseende samt seksuell utforskning skjer (Lie, 2009).

Undersøkelse gjort av Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring viser at det i dag er tydelig økning på antall jenter som ikke er fornøyd med sin egen kropp. Av de nærmere 5000 ungdommer som var med i undersøkelsen var det 12 % av jentene som hadde et negativt selvbilde, mens dette gjelder 3 % av guttene. 17 % av jentene hadde et negativt kroppsbilde og 4 % av gutter. Det har økt siden 2010, 7 % hadde negativt selvbilde og 12 % negativt kroppsbilde i 2010 av jentene (Hartberg & Hegna, 2013). Kroppsbilde vil si personens forestilling om og oppfatning av sin egen kropp, som er nært knyttet opp mot personens selvbilde. Har personen dårlig bilde av sin egen kropp, kan dette føre til at han/ hun er misfornøyd med seg selv. En med negativt selvbilde, vil tolke alt ved sitt eget utseende negativt, som igjen gir dårlig/mer negativt kroppsbilde (Wichstrøm & Kvalem, 2007). Dermed kan man ikke se bort ifra at de som svarer at de har dårlig selvbilde også er negative til sin egen kropp. Forskning viser også at misnøye med egen kropp øker med alderen. Dette fordi i ungdomsperioden er kroppsbilde veldig viktig og påvirkbart på grunn av sosiale relasjoner som endrer seg, puberteten og økt selvfokus (Hartberg & Hegna, 2013).

I dag opplever barn og unge press fra alle kanter. Det kan være alt fra klesspress, kroppsfiksering, missekonkurranser, popularitet og venner. Sara (18) fra Hosletoppen ungdomsskole sier seg enig i at det er for mye press. Ungdom skolen hun gikk på var det viktig å være en av de pene, hun mener at facebook har mye av skylden til all press. Dette fordi mange blir påvirket av bilder andre legger ut, og alle «likes» et bilde får. «Norgest fineste 00`er» er en gruppe på facebook der 11 år gamle jenter konkurrerer om hvem som penest. Jentene legger ut bilder av seg selv, og venter på hvor mange som liker bilder av dem. Jens Petrus Bratlie (17) mener at dette ikke er greit i det hele tatt. Jenter som er 11 år er

fortsatt barn, og vet ikke hva de utsetter seg selv for. Både utseende-, kles-, kropps-, og alkoholpress i en ung alder har gjort at jenter vokser opp mye tidligere enn før, mener Bratlie (18 år), Thor (18 år) og Jensen (18 år)¹⁶. Alle tre er enige i at facebook har mye av skylden. Facebook skaper press blant ungdommen i dag, som tidligere generasjoner ikke har kjent på (Vibe et al., 2012). I dag ønsker ungdommen å legge ut det perfekte bilde av seg selv, fordi mange opplever at de blir dømt ut ifra utseende av andre (Hartberg & Hegna, 2013). Det er som Fyrand (2005) skriver at de blir hverandres identitetsutviklere og identitetsbekreftere.

For mange er det enkelt å skrive stygge kommentarer til hverandre ved å bruke anonym identitet på internett. Rapporten *Hør på meg*, viser at unge jenter måler sin verdi ut ifra utseende. Er det noen som legger igjen kommentar om «at du er stygg» er det for mange lett å ta det til seg og kan bli påvirket av det (Hartberg & Hegna, 2013). Forskeren Hegna¹⁷ sier at sosiale medier i dag har åpnet opp et nytt landskap hvor ungdommene henter innspill til sin egen identitetsutvikling. Problematiske sider ved sosiale medier i dag er at den kun viser det vellykkede, og ikke de negative sidene (Hafsaas, 2014). Begge forfatterne av rapporten, *Hør på meg* er enige i at sosiale medier er som en arena for ungdommen hvor de dyrker etter «det perfekt» (Hartberg & Hegna, 2013).

At kommunikasjon i dag har forflyttet seg ut i det offentlige som for eksempel på facebook, gjør at barn og unge må hele tiden være oppmerksomme på når de kommuniserer på nettet (Johannessen, 2012). Unge blir ikke bare påvirket av negative kommentarer, men de risikerer å bli mobbet, hvis de ikke legger ut perfekte bilde av seg selv. Barn og unge kan la tilbakemeldinger fra andre avgjøre hvilke syn han/hun har for seg selv. Tilbakemeldinger fra den signifikante andre har i følge Mead mye å si for en person enn tilbakemelding fra en fremmed. Derfor er det mer sårende å få negativ kommentar fra en man kjenner godt enn hvis en man ikke kjenner gjør det. De som står vedkommende nær vet hvilke knapper som må trykkes for å få den reaksjonen de er ute etter (Johannessen, 2012).

¹⁶ Alle tre ble intervjuet av Vibe et al. (2012), når hun skrev artikkel om "barndommen som forsvant".

¹⁷ Kristin Hegna, forsker ved NOVA og prosjektleder for undersøkelsen *Hør på meg*

5.5.1 Mobbing gjennom sosiale medier

Ungdommer er i dag veldig opptatt av hva som skjer på sosiale medier. Psykologen Seilø opplever at ungdommer som kommer til henne referer ofte til bilder som er blitt delt ut gjennom ulike sosiale medier og tilbakemeldingene de har fått. Hun advarer unge å blottlegge seg på nettet. I dag opplever vi ofte at barn og unge legger ut mye om livet sitt, hvor de er, hva de gjør, hvem de er med, hva de spiser og mye mer. Seilø sier det er ofte tegn på at de trenger omsorg, de trenger å bli sett, de søker etter oppmuntring og støtte gjennom sine statusoppdateringer. Mange ganger tar det en negativ vending, som for eksempel bloggen til Linn (20). Nettmobbing kan oppleves verre enn tradisjonelt mobbing i følge psykologen Seilø. Er det 1 av 30 elever i en klasse som blir mobbet, er det ikke mange som legger merke til det. Forflytter mobbingen over på internett vet flere tusen eller hele Norge det. På internett spres alt veldig fort, og barn tar ikke alltid hensyn til hva som er riktig og galt eller om det er lov eller ikke. Personvernloven sier at det ikke er lov å henge ut noen på sosiale medier, men det er ganske få som følger med. Det er mange som ikke tar seg tid til å lese personversloven når de oppretter facebook profil. Det eneste de fleste er opptatt av er om det koster noe eller ikke for å være medlem. Ut ifra erfaring og venner jeg har snakket med var vi alle enige i at det å lese personvernloven var slitsomt. Det er altfor mye som er skrevet ned i små bokstaver og mange ganger formulert på en måte som ikke alltid er så lett å skjønne. Når voksne ikke tar seg tid til å gå gjennom det hvorfor skal barn og unge gjøre det da? Og når barn og unge ikke gjør det, vet de ikke hva som er lov og ikke lov.

Vold (2010) skriver en artikkel om at «det er mye verre å bli mobbet på nett». Barn og unge som er nettmobberofere er i følge undersøkelsen de som isolerer seg og føler seg hjelpesløse. Grunnen til dette er at når mobbing skjer over nett vet ikke offeret hvem det er, er det en venn av han/ henne? Eller en ukjent? Er det bestevennen hans eller nabo gutten? Mobberen bruker back stage, skjuler seg bak skjermen og er ekkel.

Staksrud er ikke overrasket over tallene undersøkelsen gjort av det amerikanske helseinstituttet. Undersøkelser gjort i Norge viser også økende tall. Fler og fler blir mobbet over nett og mange sier de også har gjort det mot andre. Rapporten fra Medietilsynet (2012) viser at 15 % av barna som var med i undersøkelsen svarte at noen enten har vært slemme mot dem eller mobbet dem over nett eller mobil. Av dem svarer 2% at de har opplevd mobbing flere ganger i uken, og 3% har opplevd det en eller flere ganger i måneden. 11% sier i undersøkelsen at noen har lagt ut bilder av dem som har gjort dem triste eller sinte. 6% svarte at de selv har vært slemme mot andre eller mobbet andre på internett eller mobil (Se figur 6-8).

Jo eldre barna blir, desto større blir andelen av dem som har mobbet, truet eller lagt ut bilder av andre som kan ha gjort dem trist eller sinte. I 2010 var det 10% som svarte at de hadde opplevd å ha blitt mobbet, og 5% svarte at de selv hadde mobbet andre gjennom ulike nettsider. Det er barn mellom 13-16 år som svarer at de enten har blitt mobbet eller har mobbet/ truet andre. Ut i fra tallene ser det ut til at digital mobbing har blitt både mer synlig og utbredt fra 2010 til 2012, men ettersom spørsmålsformulering har endret seg ikke resultatene sammenlignes. I undersøkelsen fra 2012 er internett og mobil spørsmålene samlet, mens i 2010 var spørsmålene delt. Det ble stilt spørsmål kun om utvalgte sosiale medier (facebook, myspace, nettby, blink, biip.no, youtube, twitter og mange fler), og spørsmål som kun handlet om mobil (Medietilsynet, 2012; Medietilsynet & Trygg, 2010). I følge Medietilsynet og Trygg (2014) er det 13% av barn i alderen 9-16 år som har opplevd mobbing via sosiale medier eller mobil. Undersøkelsen viser at det er signifikant flere jenter (16%) enn gutter (10%) som oppgir dette. 6% oppgir at de har vært slemme/ mobbet noen andre på internett eller mobil. Her er det flere gutter enn jenter som svarer at de har mobbet, og det gjelder spesielt gutter i alderen 15-16år . Det er på samme nivå som i 2012 (Medietilsynet & Trygg, 2014).

Staksrud mener at nettmobbing oftest kan oppleves som spesielt sår. Ofte har politiet måtte gripe inn ved alvorlige episoder, der elver har blitt «hengt ut» av andre på ulike sosiale medier som har ført til enten depresjon eller selvmord (Vold, 2010). Nadia (14)¹⁸ begikk selvmord etter nettmobbing, Rehtaeh (17)¹⁹ tok livet sitt etter nettmobbing og 13-årig²⁰ jente i Sverige ble drevet til selvmord av digital mobbing. Dette er kun noen få eksempler på hva nettmobbing kan føre til.

De som blir utsatt for nettmobbing er i følge den amerikanske undersøkelsen mer utsatt for depresjon, noe Staksrud kjenner seg igjen ut ifra sin forskning. En mobbeform hun opplever under sine intervjuer er sosiale isolasjon. Barn og unge isolerer seg fra det sosiale, fordi ingen vil være venn med dem, og det blir veldig synlig fordi det er offentlig uthenging. De isolerer seg og blir mer ydmyket (Vold, 2010). Barn og unge som blir utsatt for nettmobbing kan få langvarige skader, fordi det handler ofte om vonde, svært grove krenkelser og trusler de møter

¹⁸ Nadia 14 år hentet fra <http://www.tv2.no/a/5324107> lest den 05.05.2015

¹⁹ Rehtaeh 17 år, hentet fra http://www.dagbladet.no/2013/09/18/nyheter/facebook/sosiale_medier/selvord/rehtaeh_parsons/29343771/

²⁰ 13 årig jente, hentet fra <http://www.barnevakten.no/jente-i-sverige-drevet-til-selvord-av-digital-mobbing/>

på. Det er både vanskelig å flykte fra nettmobbing og for voksne å oppdage det (Staksrud, 2013). Hva er grunnen til at velger barn og unge å ta til seg rollen som mobber? Landsend (2012) intervjuet dagbladets ekspertpanel om "hva de tror er den viktigste årsaken til at noen blir mobbere?"

Erlend Moen²¹ "Tilhørighet og opplevelse av makt pekes oftest på som dette utbyttet. Det kan sammenliknes med å finne en «felles fiende» - noe som er en effektiv metode for å skape indre samhold". Videre forklarer han at det er ganske klare og definerte roller i gruppen. Forskning viser at de som er mest aktive mobbere er selv de som er i en risiko fase for å bli holdt utenfor gruppen, og de mest synlige ledere er de som holder seg bak fasaden

Kristin Oudmayer²² " For enkelte kan det å gjøre noen til offer gi dem selv en følelse av å være mektig. Egen følelse av tilhørighet til venner kan bli forsterket ved at noen utestenges - og oppleves som en sikkerhetsventil mot selv å bli utestengt". Ofte mobber de uten å tenke på det, de gjør det bare for å være en del av gjengen."

Håvard Tjora²³ "Det å stå i en maktposisjon over noen, krever stor grad av modenhet og empati, hvis ikke vil makten kunne misbrukes. Mange barn har ikke skjønt rekkevidden av sin egen oppførsel. Og hvis de har begynt å se den, greier de ikke alltid å bryte med det".

(Landsend, 2012)

Et eksempel fra ungdomskolen jeg husker veldig godt er om ei jente som ble mobbet og digital mobbet. Nå etter flere år sa gutten unnskyld til jenta. Ettersom at jeg er i en periode der jeg skriver om barn, sosiale medier og mobbing, spurte jeg han hvorfor han tok til seg mobberollen? Han sa at når han mobbet henne var det fordi han var usikker på meg selv. Istedenfor å jobbe med seg selv og sine problemer lot han det gå over henne fordi hun skilte

²¹ Erlend Moen (35): Lektor og leder for Trondheim kommunes lokale manifest mot mobbing, skoleveileder i atferds- og mobbesaker siden 2008.

²² Kristin Oudmayer (39): Prosjektleder i UNICEF Norge, forfatter av boka «Fordi jeg fortjener det? Ei bok om mobbing, håp og ansvar», mangeårig miljøterapeut i psykiatrien.

²³ Håvard Tjora (35): Lektor kjent som superlæreren fra «Blanke ark» på TV Norge, medforfatter av «Råd og tips for foreldre med barn og skolen»

seg ut. Svaret hans fikk meg faktisk til å tenke på mye. Ved mange tilfeller blir vi mennesker sure eller irritert over noe og lar det gå ut over andre som for eksempel mor, far, søter og andre. Når en er sint tenker ikke han/ hun hva som er riktig, men vil bare få ut all frustrasjonen sin. Vi er voksne nok til å skjønne at det å la frustrasjonen sin gå ut over andre er feil, og det vil ikke alltid hjelpe, men vi gjør det for det. Hvordan er det for barn og unge da? Alle bare og unge er ikke klar over hva som er riktig og galt. De er i en utviklingsperiode, de vil utforske sider ved seg, føle på maktfølelsen, være en del av en bestemt gruppe eller rett og slett vil være som en de ser opp til.

Mange har i ettertid vist interessen til artikkelen til Landsend (2012) og svart på spørsmålet hvorfor blir noen mobbere? (svarene er hentet fra kommentarfeltet, direkte avskrift)

«Det finnes ingen konkret mobber. Det finnes svake mennesker. Og når svakheten blir synlig, vil hvem som helst unytte det. Så alt dette oppstyret rundt hvordan en person kan bli en mobber er u relevant. Det er riktigere med: "Hva gjør en person for å bli mobbet?"» (Per).

«Tror det ligger mye i dette. Barn forstår ikke hva dem gjør. Og det som er ett faktum er att alle mennesker har godt og ondt inni seg. Og dessverre så kan det være en god følelse og være ond. Men barn har altså ikke egentlig noe forhold til hva dem gjør. For de er ikke ferdig utviklet, og mangler helt klart empati. Jeg har vært både mobber og mobbeoffer, men som sagt barn har ikke noe forhold til hva dem gjør alltid. De styres av impulser og lyster. Det er først senere i livet att hjernen styrer våre handlinger, ut i fra hva vi forstår, og velger og gjøre. Dessverre så er det noen som aldri forstår hva dem utsetter andre for, antagelig fordi dem ikke har opplevd og ha det vondt selv. Det som er verre, er de som er psykopater, og mangler empati. Dette kan være noen skikkelige jævler hele livet. Noe jeg vet godt, fordi jeg jobbet for en i 8.år. Det var ett helvete» (Guest)

(Landsend, 2012).

Jeg kan si at jeg er enige i det Per sier, at hvorfor en blir mobber ikke kan svares så lett på. Barn og unge blir mobbere kanskje fordi de er i en utviklingsprosess. De vet ikke hva de gjør, men er mer opptatt av hvordan andre oppfatter dem. I dag har sosiale medier stor innflytelse på barns oppvekst, de bruker dem for å erfare verden, tilegne seg kunnskap og

kommunisere med. Dermed kan det bli sett på som en viktig arena for barn og unges utvikling av identitet (Frantzen, 2012). Guest snakker ut ifra sin erfaring som mobber og mobbeoffer, og skriver at de ikke er ferdig utviklet, derfor de velger å ta til seg rollen som mobber? Det er altfor mye press på barn og unge i dag fra alle områder. Det er alt fra å ha den dyreste jakka, til den fineste rumpa i klassen, ha flest venner på facebook eller den mest populære gutten i nabolaget. Dermed kan en velge å ta til seg rollen som mobber fordi barn og unge spiler de som er rundt dem og andre speiler dem, dermed blir de hverandres identitetsutviklere og identitetsbekrefter (Fyrand, 2005).

«Mang velger å mobbe andre via sosiale medier fordi det er kult. I virkeligheten er de veldig snille og usikker på seg selv. De er kanskje ikke fornøyd over hvem de er? Bak skjermen prøver de og ta til seg ulike roller for å finne seg selv og sin egen identitet som de er fornøyd med. Liker de å være slemme, holder de til den rollen, og hvis ikke de liker det kaster de fra seg den roller og prøver på noe nytt »(Pus, 22 år).

«Mange blir mobbere fordi de selv føler seg utilstrekkelige, dumme, stygge, mislykkede eller er meget utilpass og ikke får til noe.. Andre fordi de selv blir plaget og dominert over av andre. Og så er det de som rett og slett ikke tenker noe særlig over det, -de bare ser på det som en lek, et spill med andres følelser. Noen gjør det for å tøffe seg og føle seg overlegne, ofte hvis de har grunn til å føle seg underlegne. Og enda flere er de som rett og slett kjeder seg og ikke har noe bedre å finne på. I en god del tilfeller er det et tidlig stadium i prosessen med å bli byråkrat» (Terry)

(Landsend, 2012).

Ungdomsperioden blir sett på som en sårbar periode med både opp- og nedturer som innebærer utfordringer. Utfordringer som å finne ut hvem de er og hva de står for (Lie, 2009). I følge Terry velger kanskje mobberollen fordi de kjeder seg eller som forfatteren Hartberg og Hegna (2013) fra rapporten *Hør på meg* skriver at ungdommer bruker sosiale medier for og dyrker etter «det perfekte». Kanskje det perfekte er å være slem mot andre? Det kan kanskje gi ungdommen en makt følelse og kontroll. Det er som Kristin Oudmayer sier at noen gjør det for å heve sin posisjon ovenfor andre og noen for å unngå å bli mobbet. Som Pus (22år) nevner er de kanskje de ikke fornøyd med seg selv, og prøver å ta til seg ulike roller bak skjermen for å finne sin egen personlige identitet? Det kan hende at

han/ hun selv er redd for å bli mobbet, og snur fokuset bort fra seg selv og over til andre ved å bli «mobber»? Bak skjermen kan de få en bekreftelse/ tilhørighet for sin mobber identitet. Goffman (1959) skriver at tilbakemelding fra andre gjør at en kan tilpasse sin oppførsel ut ifra det andre har sagt om individet. Kanskje andre elever synes det er kult, og dermed er han/ hun en del av den kule gjengen? I dag er det ikke bare snakk om å være gull ungen til besteforeldrene sine eller gjøre det bra på skolen, men om å ha flest venner på skolen og på facebook, være en del av kule gjengen og ikke være en av dem som bli mobbet. Det er som Moen svarer at for noen handler det om tilhørighet og makt. Har de det er de er del av de "kule" på skolen.

Identitet kan i dag lett endres online enn offline. Grunnen til dette kan være at online identitet ikke har sterk nok relasjon mellom selv- presentasjon og personlig identitet. Barn og unge vet veldig godt at profil kun er en fasade, holde plass eller selvportrett for deres personlige identitet. Ved at å oppretter profiler eller blogg har de muligheten til å gjøre et selv-observasjon av seg selv uavhengig av andre (Henden, 2012). Selv-observasjon vil gi dem en mulighet til å legge fra seg sosiale masker, det Goffman (1959) kaller å være back- stage. Det er som Pus (22år) sier, hvis de ikke liker den slemme- rollen så kaster eller kvitter de seg med den roller og prøver på noe nytt uten at noen ser det.

5.6 Hva kan gjøres for å forebygge digital mobbing?

Hvorfor har nesten alle barn i Norge tilgang til pc enten hjemme eller skolen? Er det fordi som Sara (18) sier at de opplever press fra alle områder? Eller er samfunnet redd for digitale skiller og velger dermed å være en del av sosiale medier? Det at ulik kunnskap om bruken av PC og internett skaper frykt for digitale skiller har gjort at myndigheter rundt om i verden har blitt opptatt av å gi barn og unge tilgang til PC. Høsten 2006 kom en ny læreplan for norske elever. Den fokuserte på ulike grunnleggende ferdigheter. En av disse fem grunnleggende ferdigheter var nettopp om at elevene skulle beherske bruk av digital verktøy. Ettersom at PC og internett har nesten blitt en del av skolehverdagen, er det viktig at lærer og foreldre holder seg oppdatert. Det er fullt forståelig at ganske mange voksne kanskje sliter med det ettersom at deres oppvekst var uten PC og internett. Selv om rollene byttes, barn og unge lærer foreldrene sine hvordan bruke teknologi spiller framdels voksne en viktig rolle som verdiformidler. Det er ikke kun bruken av medier som er viktig, men også vurdering av innholdet.

Det er tiltak som kan settes i gang for barn og unges trygg bruk av internett, både statelig og individnivå. Forskning viser at barn og unge er mest aktive når det kommer til internett bruk. De bruker det både hjemme, skole, trening, ute på banen og hos andre venner. Kort sagt blir internett brukt over alt, og de er som oftest tilgjengelig på sosiale medier hele tiden. All den økte digitale kompetansen som kommer gjennom bruken av internett, gjør at barn og unge er avhengig av både veiledning og at foreldre eller andre voksne følger dem opp. Gjennom all den erfaringen de gjør på for eksempel sosiale medier gjør mange unge i stand til å håndtere forskjellige situasjoner som digital mobbing.

I dag får barn ned i 6 års alderen egen bærbar pc eller nettbrett. Dermed er det viktig at foreldre forteller dem i en tidlig alder hva som er greit og ikke greit når man kommuniserer med andre. Internett er et veldig stort område, det er mye som er bra der og mye dårlig. Har barn og unge noen som følger dem opp er de både trygge og kan hjelpe dem ved skremmende situasjoner.

Flere skoler i Oslo har de siste årene prøvd ut antimobbeprogram, men negative ved det programmet er at det er for mye fokuserer på mobbing i skolen og lite fokus på digital mobbing. Hadde både skole og foreldre samarbeidet tror jeg at færre hadde blitt mobbet eller digitalt mobbet.

Det er ikke kun skolens oppgave å fortelle barn og trygg bruk av digitale medier. Foreldre har også et ansvar her. Gjennom samtaler med barna sine kan de snakke om hva digitale medier skal brukes til, hvordan man skal forholde seg til dem, språkbruk, hvilke type bilder han/ hun kan legge ut, statusoppdatering, skader digital mobbing kan føre til og mye mer. Klarer foreldre å synliggjøre barn og unges bevissthet på valg og ansvarlig atferd på sosiale medier, kan det redusere faren for at barnet deres mobber noen og vil kanskje si ifra hvis de ser noen bli mobbet.

Det er flere negative sider ved bruken av sosiale medier som kan påvirke barn og unges identitetskonstruksjon. Det kan være fare for selvskading, selvmord, seksual misbruk, negativ selvbylde og mye mer. For foreldre er det dermed ikke så lett å ha oversikt over alt, men er de klar over alle risikofaktorer som kommer gjennom bruken av sosiale medier tror jeg nok de vil klare å redusere faren. Disse risikofaktorene har noe å si for individets oppvekst, selvtillit, relasjoner og mye mer.

Forslagene som ungdommer fra 30 skoler i Sandnes kom med er følgende (direkte sitat):

Gode råd mot nettmobbing fra elevene:

- Hva kan du selv gjøre?
- Ikke mobb selv.
- Si fra til mobberen at det ikke er kult på mobbe.
- Respektere andres kultur.
- Rapporter til voksne så fort som mulig.
- Inkludere alle i grupper, på fester, bursdager og i leker.
- Tenk deg om før du legger ut noe på nettet.
- Unngå baksnakking. Bytt emne hvis det skjer.
- Det du ikke tør å si ansikt til ansikt, bør du ikke skrive på nettet.
- Gi andre positive komplimenter.
- Unngå nettsider med tilgang til å være anonym.

Hva kan klassen gjøre?

- Støtte mobbeofferet i klassen.
- Passe på at klassen ikke danner gjenger som går mot enkeltpersoner.
- Ha konkurranse om best mulig klassemiljø.
- Dele tanker og meninger i klassen om digital mobbing.

Hva kan skolene/elevråd gjøre?

- Lærerne må på kurs for å lære om digital mobbing.
- Skolen må snakke med foreldrene til mobberen.
- Vennefest, antimobbefest.
- Ikke lov å chatte i skoletiden.
- Jentegrupper og guttegrupper på skolen som lærerne snakker med for å få innblikk i hva som skjer på skolen.
- Arrangere anti-mobbedager.

Hva kan foreldre gjøre?

- Vær oppdatert. Sjekk loggen på internett.
- Vær venn med barnet på Facebook.
- Blokker sider som ikke er passende.
- Foreldre og barn bør sjekke Facebook sammen.
- Pass på at unge er med på aktiviteter.

- Informer de unge hva som kan skje dersom noen mobber.
- Foreldre trenger å lære om Facebook og internett.

Hva kan kommunen/politikerne gjøre?

- Arrangere anti-mobbeuke.
- Invitere ikke-mobb-talere med kule, kjente folk. Inviter Kongen.
- Invitere Sandnes Ulf-spillere til å lage video om digital mobbing.
- Konfiskere mobilen etter mobbing.
- Ha mobbeundersøkelser.
- Lag nettside om digital mobbing.
- Obligatorisk kurs for politikere om digital mobbing.
- Ha nødtelefon for dem som opplever mobbing.

(Andreassen, 2012)

Jeg mener hvis alle sammen, både store og små passer på kan barn og unge både slippe å ta til seg rollen som den slemme eller rollen som den svake i klassen. Barn og unge trenger kun noen som følger dem, støtter dem, viser den rette veien og stopper dem hvis de gjør noe feil. Forteller de voksne konsekvensene for de negative handlingene de tenker på eller gjør kan være til stor hjelp for dem. Deres identitetskonstruksjon vil også kanskje dermed ta en positiv vending, de vil være fornøyd over hvem de er og hva de står for.

6.0 AVSLUTNING

Hensikten med denne oppgaven var å svare på problemstillingen min. Barn og unge er veldig forskjellige. Deres oppvekst skjer under ulike forhold, de er fra forskjellige kulturer og mottar ulike kulturelle impulser, materielle forholdene rundt dem er annerledes og foreldre gir dem ulik oppdragelse. Krange og Øia (2005, s. 18) beskriver unge som en gruppe, som er "*spesielt mottakelig for nye trender, motsetninger og tegn i tiden*". Det er i denne alderen barna utvikler seg både mentalt og fysisk.

Det som skulle skje i offentlige sfæren har flyttet seg til det private. Før var de mer aktive ute og lekte med venner, bygget sosiale relasjoner ansikt- til ansikt og egen identitet. I dag har det forandret seg, de bruker lite tid på ute aktiviteter, møter venner og bygger relasjoner med dem gjennom sosiale medier. Det er i ungdomsalderen at deres sosiale nettverk blir større, og ungdommene blir en del av ulike grupper. Det er grupper som viser dem aksept enten online eller offline de tiltrekker seg mest til, men gruppens verdier er også noe som vil påvirke ungdommen og deres interesse for gruppen. Det å være en del av gruppe blir på en måte å forme deres væremåte og samtidig forstå seg selv på. Alle de ulike sosiale gruppene enten online eller offline er sjelden stabile. Grunnen til dette er at gruppene endres seg i takt med ungdommens- og samfunnets utvikling og at nye sosiale medier kommer inn. Ungdommen har en midlertidig identitet når de er medlemmer i de ulike gruppene, mens deres personlige og "virkelige" identitet er under prosess (Lende, 2012).

Studiene viser at barn og unge er effektive brukere av ny teknologi og klarer raskt og mestre det. Med den gode mestringsfølelsen, øker barn og unges selvtillit, selvilde og de er stolte over seg selv og sin egen personlige identitet. Det er ikke kun mestringsfølelsen som er med på å utvikle identitet. Den blir også skapt av mange ulike momenter i livet til barnet som familie, venner og skole som er med fra fødselen. Kommunikasjon gjennom sosiale medier blir derfor bare en liten del av helheten. Forskning viser at tilbakemeldinger fra andre brukere kan ha enten positiv eller negativ påvirkning på ungdommens identitet. De er i en fase av livet der de utvikler seg og er lett påvirkelige. Alle mennesker i verden vil bli likt av andre og samtidig være en del av det store samfunnet (Husom, 2012).

Fremstilling av sanne, oppriktige "jeg" på sosiale medier kan være vanskelig. Grunnen til dette er at barn og unge er ikke alene om å presentere seg selv på nettet. Hva andre deler, sier om dem har mye å si for barnet fremstilling av deres personlige identitet. Dynamikken som oppstår mellom venners innlegg og eget innhold på for eksempel facebook fører til at barn og

unge i dag må beherske ulike roller (Henden, 2012). Når barn og unge er del av ulike sosiale medier /grupper, vil det for noen kanskje ha negativ innvirkning på deres personlige identitet. Hva kan gjøres for og unngå eller beskytte barn og unge mot negativ personlighetsutvikling? Barn og unge utvikler positive holdninger, identitet hvis de har gode sosiale egenskaper, og evne til å løse problemer. Familie, venner, og det sosiale nettverket er også til hjelp for negativ personligidentitet. Et slikt nettverk vil være emosjonell støtte for barn og unge. Videre har skolen også en veldig viktig rolle til å se og oppmuntre det enkelte barnet for en positiv identitetskonstruksjon (Lende, 2012).

Barn og unges håndtering av personvern vil jeg si både foreldre og skole må jobbe mer med. Det er som tidligere nevnt ikke alltid så lett å forstå brukervilkårene som følger med. Når voksne mennesker som vara ordfører Rita kan gjøre feil, kan barn også gjøre det. Når voksne mennesker ikke "orker" å lese gjennom brukervilkår, hvordan kan vi forvente at barn og unge gjør det? De seks punktene til Brandtzæga et al. (2010) mener jeg vil være med på en trygg opplevelse av sosiale medier for både barn og voksne.

6.1 Erfaring med studiene

Arbeidsprosessen har vært tidskrevende, spennende og ikke minst lærerikt. Det har vært en periode med både prøving og feiling, men opparbeidet meg masse kunnskap som jeg kan bruke i tiden som kommer. Alt i alt har erfaringen med masteroppgaven vært veldig positiv.

Det har både vært positive og negative erfaringer rundt denne prosessen. Jeg visste fra dag en hva jeg ville skrive om. Etter en del veiledningstimer med min veileder var problemstillingen klar, og det var bare å starte med oppgave skriving. Vi kom fram til at jeg skulle bruke rapportene som Medietilsynet (2012); Medietilsynet og Trygg (2010, 2014) har gitt ut de siste årene. Jeg kontaktet medietilsynet og fikk tilsendt ferdig data, som jeg kunne bruke. En feil jeg gjorde under denne prosessen var at jeg glemte å melde meg opp til SPSS- kurs. Jeg viste hele tiden at jeg burde fullført det kurset for at jeg skulle kunne klare å bruke dataene som ble tilsendt på mail. Jeg og min veileder kom fram til at jeg kunne starte med å skrive teori delen. Innsamling av teori tok sin tid, men følte ikke at det var vanskelig.

Etter en stund fikk jeg vite at kurset ikke skulle starte før neste semester, altså til vår 2015. Ettersom at jeg ikke kunne vente til det, måtte jeg endre metodevalget. Ikke bare det, min

veileder gikk gjennom dataene og det viste seg at det var for små tall. Disse tallene kunne ikke brukes for å svare på min problemstilling.

Dokumentanalyse var ikke nok for å svare på min undersøkelse, dermed måtte jeg ta en del valg. Valget falt for å gjøre en case- undersøkelse. Dermed endte jeg opp med å gjøre egne empiriske undersøkelser, og fant tre case som jeg ville bruke. Der møtte jeg på et problem til. Det å finne case som kunne svare på problemstillingen og som ikke var så gamle, var ikke lett å finne. Etter flere dagers undersøking fant jeg endelig tre case som jeg kunne bruke. Rapportene brukte jeg som underlag for oppgaven min. Etter all opp og nedturer var skriveprosessen i gang, og resultatet har dere sikkert til nå lest ferdig.

Ut ifra mine erfaringer rundt denne prosessen så er det en del endringer jeg ville ha gjort hvis det var mulig. Det første hadde vært å brukt en annen forskningsmetode. Dokumentanalyse som forskningsmetode var vanskelig mener jeg. Etter å ha leste flere masteroppgaver rundt det temaet jeg skriver om, hadde det vært mye bedre å bruke en kvalitativ forskningsmetode. Hadde jeg gjort for eksempel en semistrukturert intervju for innsamling av data, ville kanskje oppgaven min vært enda bedre. En annen ting jeg kunne ha endret på er at jeg startet litt tidligere med oppgave skriving. I starten brukte jeg ganske lang tid med å komme i gang.

Alt i alt har denne prosessen som tidligere nevnt vært meget lærerikt. Jeg som person har vært avhengig av andre når det kommer til oppgave skriving. Opp gjennom årene har det vært mange gruppeoppgaver og lite selvstendig skriving. Gjennom denne master prosessen har jeg stått alene og tatt valg for det jeg har skrevet om.

7.0 KILDER

- Aalen, Ida. (2013). *En kort bok om sosiale medier*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Andersen, Gisle. (2008). *Forskningsprosessen: et veiledningshefte for elever i videregående skoletrinn*. Oslo.
- Andreassen, Helene. (2012). Gode råd mot digital mobbing, *Aftenbladet*
- Aveyard, Helen. (2014). *Doing a literature review in health and social care : a practical guide* (3rd ed. utg.). Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press.
- Behzadzadeh, Sara, Enge, Trine, & Vorhaug, Tore Vasli. (2014). Motivasjon : en kvalitativ studie av frivillige i Frelsesarmeen og ansatte i Meny ; Motivation : a qualitative study of the volunteers at the Salvation Army and the employees at Meny.
- Boyd, Danah. (2007). Why Youth (Heart) Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life. I David Buckingham (Red.), *MacArthur Foundation Series on Digital Learning – Youth, Identity, and Digital Media* (s. 119-142). Cambridge: MIT Press.
- Boyd, Danah. (2008). None of this is real: identity and participation in Friendster. I Joe Karaganis (Red.), *Structures of Participation in Digital Culture. Social Science Research Council* (s. 132-157). New York: Social Science Research Council.
- Boyd, danah. (2010). Social Network Sites as Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications. I Zizi Papacharissi (Red.), *Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites* (s. 39-58): Routledge.
- Brandtzæg, Petter Bae, & Lüders, Marika. (2009). Privat 2.0: person og forbrukervern i den nye medievirkeligheten SINTEF rapport (SINTEF : 2006- : online) (Vol. SINTEF A12979). Trondheim: SINTEF IKT.
- Brandtzæga, Petter Bae, Lüdersa, Marika, & Skjetnea, Jan Håvard. (2010). Too Many Facebook "Friends"? Content Sharing and Sociability Versus the Need for Privacy in Social Network Sites. *Journal of Human-Computer Interaction*, 26(11-12).
- Bø, Inge, & Schiefloe, Per Morten. (2007). *Sosiale landskap og sosial kapital : innføring i nettverkstenkning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Carlsson, Ulla red, Erstad, Ola, Hagen, Ingunn, & Aarsand, Pål. (2010). *Children and youth in the digital media culture: from a Nordic horizon* (Vol. 2010). Göteborg: The International Clearinghouse on Children, Youth and Media NORDICOM, University of Gothenburg.
- Dahlum, Sirianne. (2014, 13.06.2014). kvantitativ analyse. Lastet, fra https://snl.no/kvantitativ_analyse
- Dalland, Olav. (2000). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Davis, Julia. (2006). "Hellow newbie!**big welcome hugs**hope you like it here as much as i do!": An exploration og teenagers Informal online learning. I David Buckingham & Rebekah Willett (Red.), *Digital generations: children, young people, and new media* (s. 211-228). Mahwah, N.J: Lawrence Erlbaum.
- Dreyfus, Hubert L. (2009). *On the internet* (2nd ed. utg.). London: Routledge.
- Drotner, Kirsten. (1996). Unge og medier: problemstillinger og perspektiver I Kirsten Drotner & Anne Scott Sørensen (Red.), *Øjenåbnere : unge, medier, modernitet*. København: Dansk lærerforening.
- Eidissen, Trine Bakke. (2013). Det vonde digitale Lastet, fra <http://web.retriever-info.com/services/archive/displayDocument?documentId=05515920131123E70EC900D69EA5EA2A86A55CF0FD2990&servicId=2>
- http://www.sa.no/lokale_nyheter/article7000743.ece
- Endestad, Tor, Brandtzæg, Petter Bae, Heim, Jan, Torgersen, Leila, & Kaare, Birgit Hertzberg. (2004). "En Digital barndom?": en spørreundersøkelse om barns bruk av medieteknologi NOVA-rapport (online) (Vol. 1/2004). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

- Erikson, Erik H. (1968). *Identitet – ungdom og kriser*. København: Hans Reitzels forlag
- Erikson, Erik H. (1971). *Identitet : ungdom og kriser*. København: Reitzel.
- Erikson, Erik H. (1980). *Identity and the life cycle*. New York: Norton.
- Retten til respekt for privatliv og familieliv 1-2 C.F.R. (2009).
- Evensen, Turi. (2011). Barnets beste i tilbakeføringssaker. Hvordan forstås dette begrepet og hvilke vurderinger inngår i fylkesnemndsvedtak om spørsmål om tilbakeføring av barn i henhold til barnevernloven § 4-21? : The University of Bergen.
- Facebook. (2004).
- Artikkel 16 privatliv, ære, omdømme – fulltekst, 1-2 C.F.R. (1991).
- Frantzen, Vegard. (2012). Ungdom, identitet og medier IVegard Frantzen & Soilikki Vettenranta (Red.), *Mediepedagogikk: refleksjoner om teori og praksis* (s. 189-212). Trondheim: Tapir.
- Fredlund, Marit, Grønlie, Mari Bjørnstad, & Hagen, Linda Harbosen. (2011). Sosiale medier. Sikkerhet og holdninger ; Social Networks. Security and Awareness.
- Frønes, Ivar. (2002). *De likeverdige: om sosialisering og de jevnaldrendes betydning* (3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Frønes, Ivar. (2003). *Moderne barndom*. Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Frønes, Ivar. (2007). *Moderne barndom* (2. utg. utg.). Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Frønes, Ivar. (2011). *Moderne barndom* (3. utg. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Fuld, G. L. (2009). Sosial networking and adolescents. *Adolescent medicine*, 57-72.
- Fyrand, Live. (1994). *Sosialt nettverk : teori og praksis*. Oslo: TANO.
- Fyrand, Live. (2005). *Sosialt nettverk : teori og praksis* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Gauntlett, David. (2008). *Media, gender and identity : an introduction* (2nd ed. utg.). London: Routledge.
- Gfellner, Barbara M. (1986). Changes in ego and moral development in adolescents: a longitudinal study. *Journal of Adolescence*, 9(4), 281-302. doi: 10.1016/S0140-1971(86)80037-9
- Gjøsund, Peik, & Huseby, Roar. (2011). *Psykologi 2-Mennesket i gruppe og samfunn* Cappelen Damm.
- Goffman, Erving. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Garden City, N.Y: Doubleday.
- Goffman, Erving. (1981). *Forms og talk* University of Pennsylvania Press.
- Goffman, Erving, Goffman, Erving, Ruggerone, L., & Bovone, L. (1991). The Interaction Order. *Studi di Sociologia*, 29(2), 95-125.
- Goffman, Erving, Risvik, Karianne, & Risvik, Kjell. (1992). *Vårt rollespill til daglig : en studie i hverdagslivets dramatikk* (Ny utg. utg.). Oslo: Pax.
- Gripsrud, Jostein. (2011). *Mediekultur, mediesamfunn* (4. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Grotevant, H. D., & Cooper, C. R. (1985). Patterns of interaction in family relationships and the development of identity exploration in adolescence. *Child development*, 56(2), 415-428.
- Grønmo, Sigmund. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforl.
- Grønbold, Sara Eline, & Hendis, Morten. (2014). *Barn og personvern*. Oslo: Kommuneforl.
- Gullestad, Marianne. (1989). *Kultur og hverdagsliv : på sporet av det moderne Norge* Det blå bibliotek. Oslo: Universitetsforlaget.
- Guneriusen, Willy. (1999). *Aktør, handling og struktur : grunnlagsproblemer i samfunnsvitenskapene* (2. utg. utg.). Oslo: Tano Aschehoug.
- Hafsaas, Lykkebø. (2014). Slik påvirkes ungdoms selvilde av sosiale medier TV2 Lastet ned fra <http://www.tv2.no/a/5398932>
- Hagen, Ingunn, & Wold, Thomas. (2009). *Mediegenerasjonen: barn og unge i det nye medielandskapet*. Oslo: Samlaget.
- Halvorsen, Knut. (2008). *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg. utg.). Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Hannemyr, Gisle. (2009). Personvern i deltakerskapte, rike medier. *Delte meninger om nettets sosiale side*.
- Harnang, Tonje. (2014). *Barn, personvern og sosiale medier* (Master), UiO, UiO.

- Hartberg, Silje, & Hegna, Kristinn. (2013). Hør på meg- Ungdomsundersøkelsen i Stavanger Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA): Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA
- Hauan, Marit Anne, & Heggli, Gry. (2002). *Younger than yesterday, older than tomorrow : cultural perspectives on contemporary childhood and youth* (Vol. 11). Turku: Nordic Network of Folklore Distribution: Folkloristics, Åbo Akademi University.
- Haugseth, Jan Frode. (2013). *Sosiale medier i samfunnet*. Oslo: Universitetsforl.
- Hauser, Stuart T., Powers, Sally I., Noam, Gil G., Jacobson, Alan M., Weiss, Bedonna, & Follansbee, Donna J. (1984). Familial Contexts of Adolescent Ego Development. *Child Development*, 55(1), 195-213. doi: 10.2307/1129845
- Henden, Sandra Stenersen. (2012). Barn og unges personvern på nett. Universitetet i Oslo Institutt for medier og kommunikasjon: S.S. Henden.
- Hinduja, Sameer, & Patchin, Frank Gee. (2009). *Bullying beyond the schoolyard : preventing and responding to cyberbullying*. Thousand Oaks, Calif: Corwin Press.
- Husom, Catriona Silk. (2012). Ungdom, selvbylde og sosialt nettverksteder på internettMaster i psykisk helsearbeid / Høgskolen i Hedmark. Elverum: C. S. Husom.
- Husveg, Irene. (2012). Er skolens mobbedefinisjoner gode nok for å fange opp alle sider ved mobbing mellom elever? : University of Stavanger, Norway.
- Jacobsen, Dag Ingvar. (2003). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: innføring i samfunnsvitenskapelig metode for helse- og sosialfagene*. Kristiansand: Høyskoleforl.
- Jacobsen, Dag Ingvar. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg. utg.). Kristiansand: Høyskoleforl.
- Jacobsen, Kristin Solheim, & Skog, Berit. (2014). Hvordan er ungdommers bruk av sosiale medier påvirket av normer?: Et kvalitativt studie av ungdommers erfaringer ved bruk av Facebook, Twitter og Instagram.
- Johannessen, Inger Lise. (2012). "Nettet" : en ny sosial arena med nye normer for kommunikasjon og samhandling? Tromsø: Universitetet i Tromsø.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Bus. Horiz.*, 53(1), 59-68. doi: 10.1016/j.bushor.2009.09.003
- Kegan, Robert. (1982). *The evolving self : problem and process in human development*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Kowalski, Robin M., Limber, Susan P., & Agatston, Patricia W. (2008). *Cyber bullying : bullying in the digital age*. Malden, Mass USA: Blackwell.
- Krange, Olve. (2004). *Grenser for individualisering: ungdom mellom ny og gammel modernitet*. (4/2004), Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo Nova, Oslo.
- Krange, Olve, & Øia, Tormod. (2005). *Den nye moderniteten: ungdom, individualisering, identitet og mening*. Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Kroger, Jane. (1996). *Identity in adolescence : the balance between self and other* Adolescence and society (2nd ed. utg.). London: Routledge.
- Landsend, Merete. (2012). Hvorfor blir noen mobbere?, *Dagbladet* Lastet ned fra http://www.dagbladet.no/2012/08/23/tema/sta_sammen/mobbekampanje/eksperter/mobbere/23087875/
- Lang, Silje Kristine Stensberg. (2012). Ungdoms selvrepresentasjon gjennom bilder på Internett : hvilke praksis følger ungdom når de legger ut bilder på Internett, og hva kan denne publiseringspraksisen si om deres selvrepresentasjon? Oslo: S.K.S. Lang.
- Langeland, Lillian, & Nilsen, Karina Ulvedal. (2012). Sosial kompetanse: drøfting av skolens styringsdokumenter i lys av teoretiske perspektiver. Bergen: NLA Høgskolen.
- Lende, Benedikte. (2012). Ungdoms identitetsutvikling i møte med internettMasteroppgave / UIS-SV-IS (Vol. 2012). Stavanger: B. Lende.
- Lie, Gro Th. (2009). Ungdom i høyrisikozonen: hva er det med dem og hvordan kan vi nå dem? I Leif Edvard Aarø & Knut-Inge Klepp (Red.), *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid* ([3. utg]. utg., s. 291-304). Oslo: Gyldendal akademisk.

- Livingstone, Sonia M. (2009). *Children and the internet : great expectations, challenging realities*. Cambridge: Polity.
- Livingstone, Sonia M., & Haddon, Leslie. (2009). *Kids online: opportunities and risks for children*. Bristol: Policy Press.
- Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven). (2000).
- Forskjellige bestemmelser. (2015a).
- Lov om opphavsrett til åndsverk m.v. (åndsverkloven) (2015b).
- Luders, Marika. (2010). Ung, dum og deilig? Om ungdom og bruk av sosiale medier I John O. Egeland & Kristin Clemet (Red.), *Til forsvar for personvernet* (s. 43-52). Oslo Universitetsforlaget
- Lundervold, Linn Kongsli. (2011). Varaordfører hetset Stella etter MGP-seieren: Dagbladet
- Lüders, Marika. (2007a). *Being in mediated spaces : an enquiry into personal media practices*. (no. 323), Department of Media and Communication, Faculty of Humanities, University of Oslo, Oslo.
- Lüders, Marika. (2007b). Private subjekter i digitale miljøer: iscenesettelse i endring? I Marika Lüders, Lin Prøitz & Terje Rasmussen (Red.), *Personlige medier : livet mellom skjermene* (s. 226-246). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Maczewski, Mechthild. (2002). Exploring identities through the internet: Youth experiences online. *Child and Youth Care Forum*, 31(2), 111-129.
- Malterud, Kirsti. (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning: en innføring* (3. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Mathisen, Ulrikke Irene, Clerwall, Christer, & Karlsson, Michael. (2010). Selvpresentasjon på Facebook: Hva skjer når sosiale roller blandes på Facebook? *Self presentation on Facebook: What happens when social roles mix on Facebook?*
- Mauseth, Lise Malén. (2014). Å finne hverandre på godt og vondt : tenåringsjenter, psykisk helse og sosiale medier. Lillehammer: Høgskolen i Lillehammer.
- Mead, George Herbert. (1934). *Mind, self, and society : from the standpoint of a social behaviorist* (Vol. vol. 1). Chicago: University of Chicago Press.
- Medietilsynet. (2012). Barn og medier 2012: fakta om barn og unges (9-16 år) bruk og opplevelser av medier. Fredrikstad: Medietilsynet.
- Medietilsynet, & Trygg, Bruk-prosjektet. (2010). *Barn og digitale medier 2010: fakta om barn og unges bruk og opplevelse av digitale medier*. Fredrikstad: Medietilsynet.
- Medietilsynet, & Trygg, Bruk-prosjektet. (2014). *Barn og digitale medier 2014: Barn og unges (9-16år) bruk og opplevelse av medier*. Fredrikstad: Medietilsynet.
- Mesch, Gustavo S., & Talmud, Ilan. (2010). *Wired youth : the social world of adolescence in the information age*. London: Routledge.
- Meyrowitz, Joshua. (1985). *No sense of place : the impact of electronic media on social behavior*. New York: Oxford University Press.
- Mikalsen, Elisabeth. (2013). «Det er nok bedre å leve på Facebook enn det er å leve i virkeligheten» - *En studie av Facebook som arena for unges selvpresentasjon*. (master), Trondheim.
- Nafstad, Petter. (1996). *Europeisk filosofi : med retninger innenfor nyere sosialfilosofi*
- Nelson, Mark Evan, Hull, Glynda A., & Roche-Smith, Jeeva. (2008). Challenges of Multimedia Self-Presentation: Taking, and Mistaking, the Show on the Road. *Written Communication*, 25(4), 415-440. doi: 10.1177/0741088308322552
- Nettvett. (2011). Hva er internett Lastet, fra <http://www.nettvett.no/sp%C3%B8rsm%C3%A5l-og-svar/hva-er-internett>
- NorSIS. (2014). Sosial manipulering Lastet, fra <https://norsis.no/2012/06/sosial-manipulering/>
- Nyegaard-Larsen, Sissel. (2010). Unge jenter i ukepresse og blogg : medierepresentasjoner av identitet.
- Pambou, Antonia. (2002). Personvern i en tid med ny teknologi. Oslo: A. Pambou.
- ReddBarna. (1946). Redd Barna. Lastet, fra <http://www.reddbarna.no/>
- Refsahl, John Terje. (2009). "Du er stygg og lukter vondt" : en kvalitativ undersøkelse om mobbing blant ungdom på internett.

- Rolfsnes, Anne Marie. (2013). Media og kommunikasjon Lastet, fra <http://annemarirolfsnes.weebly.com/kommunikasjon.html>
- Roth, Solveig Iren. (2007). Media - et kulturelt skattekammer for unge: hvordan kommuniserer mediebilder mot unges identitetskonstruksjon? Oslo: S.I. Roth.
- Sander, Kjetil. (2014). De allmektige mediene (medias påvirkningskraft). Lastet, fra <http://kunnskapssenteret.com/de-allmektige-mediene/>
- Schaffer, H. R. . (2002). *Social udvikling*. København: Hans Reitzels Forlag
- Schukalla, Ruth. (2007). Hvordan påvirker bruk av ny teknologi ungdoms sosiale liv?
- Shariff, Shaheen. (2008). *Cyber-bullying : issues and solutions for the school, the classroom and the home*. London: Routledge.
- Sneldal, Eli Kristin. (2011). Dokumentanalyse av St.meld. nr. 7. Et nyskapende og bærekraftig Norge: instrumentell og myteperspektiv i et offentlig norsk dokument. Kristiansand: E.K. Sneldal.
- Sonia, Livingstone. (2002). *Young People and New Media: Childhood and the Changing Media Environment*. London: United Kingdom, London: SAGE Publications Ltd.
- Staksrud, Elisabeth. (2013). *Digital mobbing : hvem, hvor, hvordan, hvorfor - og hva kan voksne gjøre?* Oslo: Kommuneforl.
- Stoltenberg, Camilla. (2014, 07.09.2014). Deskriptiv. Lastet, fra <https://snl.no/deskriptiv>
- Storakeren, Michelle. (2011). *I sentrum av eget univers : ungdommers selvpresentasjon og identitetskonstruksjon i det sosiale nettverket Space2Cre8*
- Svendsen, Lars H. (2010). Hvorfor personvernet? Om frihet og retten til privatliv. I John O. Egeland & Kristin Clemet (Red.), *Til forsvar for personvernet* (s. 15-24). Oslo: Universitetsforl.
- Thagaard, Tove. (2009). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (3. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Thomas, Angela. (2007). *Youth online : identity and literacy in the digital age* (Vol. vol. 19). New York: Peter Lang.
- Thorgersen, Lena. (2012). Maskulinitetskonstruksjon blant mannlige sykepleiere : en studie av menn i et kvinnedominert yrke: Universitetet i Nordland.
- Thornquist, Eline. (2003). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori: for helsefag*. Bergen: Fagbokforl.
- Thumim, Nancy. (2006). Mediated self-representations. 'Ordinary people' in 'communities'. I Stefan Herbrechter & Michael higgins (Red.), *Returning (to) communities. Theory, culture and political practice of the communal*. Amsterdam: Rodopy.
- Torgersen, Leila. (2004). *Ungdoms digitale hverdag : bruk av PC, Internett, TV-spill og mobiltelefon blant elever på ungdomsskolen og videregående skole* NOVA-rapport (online), Vol. 8/2004.
- Tynes, Brendesha M. (2007). Internet Safety Gone Wild? Sacrificing the Educational and Psychosocial Benefits of Online Social Environments. *Journal of Adolescent Research*, 22(6), 575-584. doi: 10.1177/0743558407303979
- Tønnessen, Elise Seip. (2007). *Generasjon.com: mediekultur blant barn og unge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- UngOrg, UngOrg Barn- og ungdomsorganisasjonen i Oslo. (2014). Det er på facebook man flørter: ungdommers forhold til identitet og seksualitet på sosiale medier Fredrikstad
- Vebjør, Tingstad. (2003). Betydningen av medieteknologi i barns kommunikasjon (Norsk senter for barneforskning), 41-57.
- Vibe, Rikke De, Stub, Thea, & Skjeseth, Linn. (2012, 28.11.2012). Barndommen som forsvant, *Aftenposten*, s. 16-17. Lastet ned fra <http://web.retriever-info.com/services/archive/displayPDF?method=&pdfUrl=%2FproxyTest%2F%3Fid%3D020215201211283TegEE1eHdYz2k5ImY2iDH24100201010g0w%26x%3D6eb5bcee6e508f807acc4f3a427eb22&documentId=02021520121128966295&serviceld=2&pdf.doResize=false> den 20.01.2015
- Vold, Henrik Brattli. (2010). Mye verre å bli mobbet på nett Lastet, fra <http://www.nrk.no/livsstil/mye-verre-a-bli-mobbet-pa-nett-1.7302959>

- Waaler, Andreas Skog. (2012). Facebook-revolusjonen og sosiale mediers rolle i samfunnet. Tromsø: Universitetet i Tromsø.
- Watson, James, & Hill, Anne. (2003). *Dictionary of media and communication studies* (6th ed. utg.). London: Arnold.
- Werner, Anita. (1997). Barn i fjernsynsalderen : hva vet vi om medienes innflytelse? KULT-bøker (2. utg. utg., Vol. 7). Oslo: Ad notam Gyldendal.
- Wichstrøm, Lars, & Kvalem, Ingela Lundin. (2007). *Ung i Norge : psykososiale utfordringer*. Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Wikipedia. (2013). Harold Lasswell. Lastet, fra https://no.wikipedia.org/wiki/Harold_Lasswell
- Wæhle, Espen, & Sterri, Aksel Braanen. (2014, 15.11.2014). case studie. Lastet ned UiO, fra https://snl.no/case_studie lest den 09.02.2015
- Østerud, Svein red, & Skogseth, Egil G. red. (2008). *Å være på nett: kommunikasjon, identitets- og kompetanseutvikling med digitale medier*. Oslo: Cappelen akademisk forl.
- Øye, Kristin. (2010). En mobil hverdag : hvordan bruker tolvåringer i Oslo mobiltelefon, og hvilken rolle spiller denne bruken i deres sosialisering?

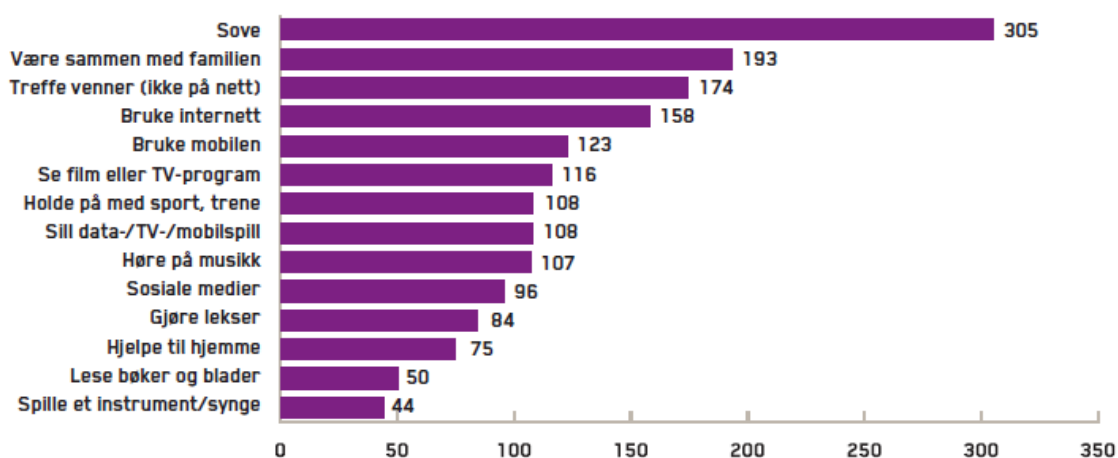
7.1 Bilder hentet fra

1. <http://www.mennesket.net/samfunnsfag/individ-og-samfunn/identitet-og-roller/>
(ROLLEKONFLIKT)
2. <http://psykologi.cappelendamm.no/c799778/artikkel/vis.html?tid=803357>
(ERIKSONS TABELL)
3. Datatilsynet (25.11.2011). *Hva er personvern?* Hentet fra <https://www.datatilsynet.no/personvern/Hva-er-personvern/> hentet den 16.09.2014
4. Nettvett (24.12.2010). *Kva er internett?* Hentet fra <http://www.nettvett.no/sp%C3%B8rsm%C3%A5l-og-svar/hva-er-internett> hentet den 28.10.2014
5. Kulturida (06.10.2011) *Hva er identitet?* Hentet fra <http://kulturida.wordpress.com/>
6. <http://www.techlila.com/use-chat-smileys-emoticons-facebook-chat/>
(SMILEYS)
7. <https://www.pinterest.com/pin/500532946063227206/>
(FORKORTELSER)

8.0 MODELLER

Figur 1

Figur 3 Fritidsaktiviteter. Gjennomsnitt. Minutter. Base: Brukere³

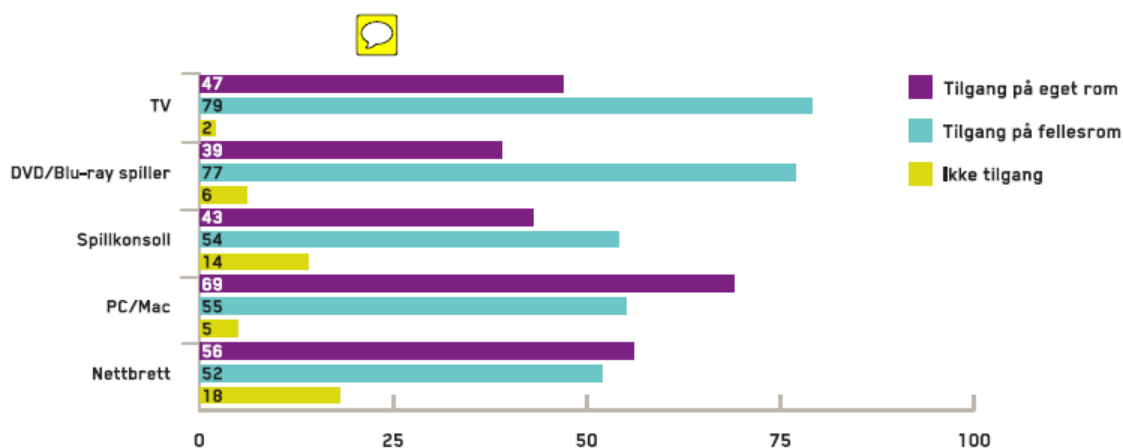
Dataene viser at andelen som holder på med sport eller trener er fallende med alder. Der kun 5 % svarer at de aldri trener i aldersgruppen 9-11 år, og 6 % i gruppen 12-14 år, er andelen 11 % blant 15-16 åringene. Gjennomsnittlig tidsbruk er også fallende med alder.

² Spørsmålet er stilt slik: "Om du tenker på en vanlig dag, omtrent hvor lang tid bruker du følgende aktiviteter?". Respondentene er bedt om å tenke på en vanlig dag med den gitte aktiviteten, og ikke hva som skjedde i går, for eksempel. Følgelig er summen av tidsbruken langt høyere enn hva som er mulig å få tid til på en dag, men viser tidsbruken en vanlig dag med den aktiviteten.

³ Skalaen brukt går fra under 30 minutter til 5 timer eller mer. I tillegg er samme vekt brukt for å beregne snittet blant alle kategoriene. Følgelig er det grunn til å tro at barn i alderen 9-16 år sover betraktelig mer enn ca. 5 timer en vanlig natt, ettersom 72 % svarte 5 timer eller mer.

Figur 2

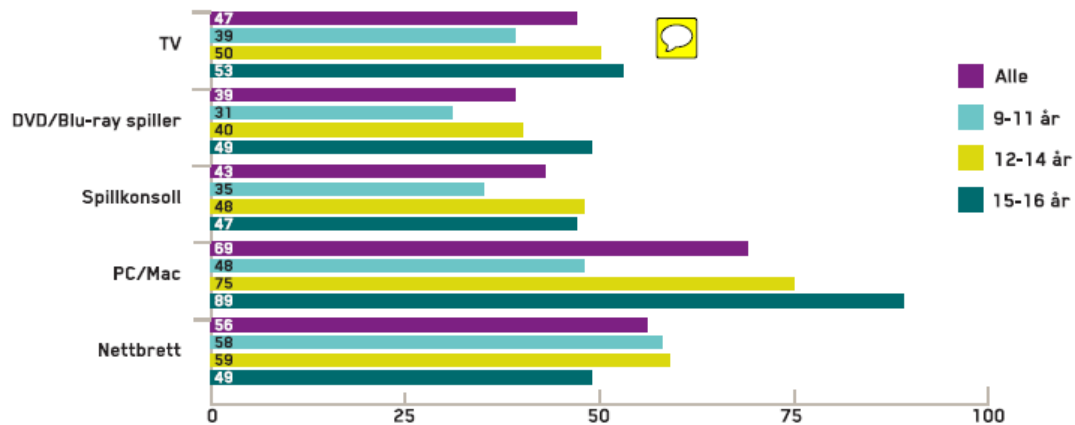
Figur 7 Barnas tilgang til ulike medier. Prosent. Base: Alle (N=1950)

Tilgangen på eget rom øker for alle mediene etter hvert som barna blir eldre, unntatt for nettbrett, der andelen er høyest for de under 14 år.

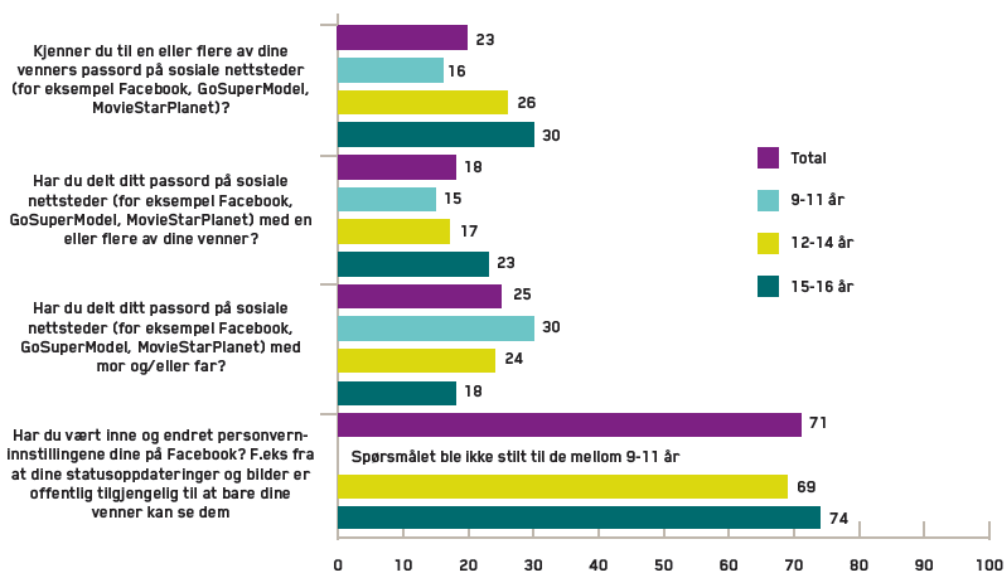
Figur 8 viser at 89 % av alle 15-16 åringer har tilgang til PC/Mac på eget rom.

Figur 8 Barnas tilgang til ulike medier på eget rom. Alder. Prosent. Base: Alle (N=1950)

Figur 3

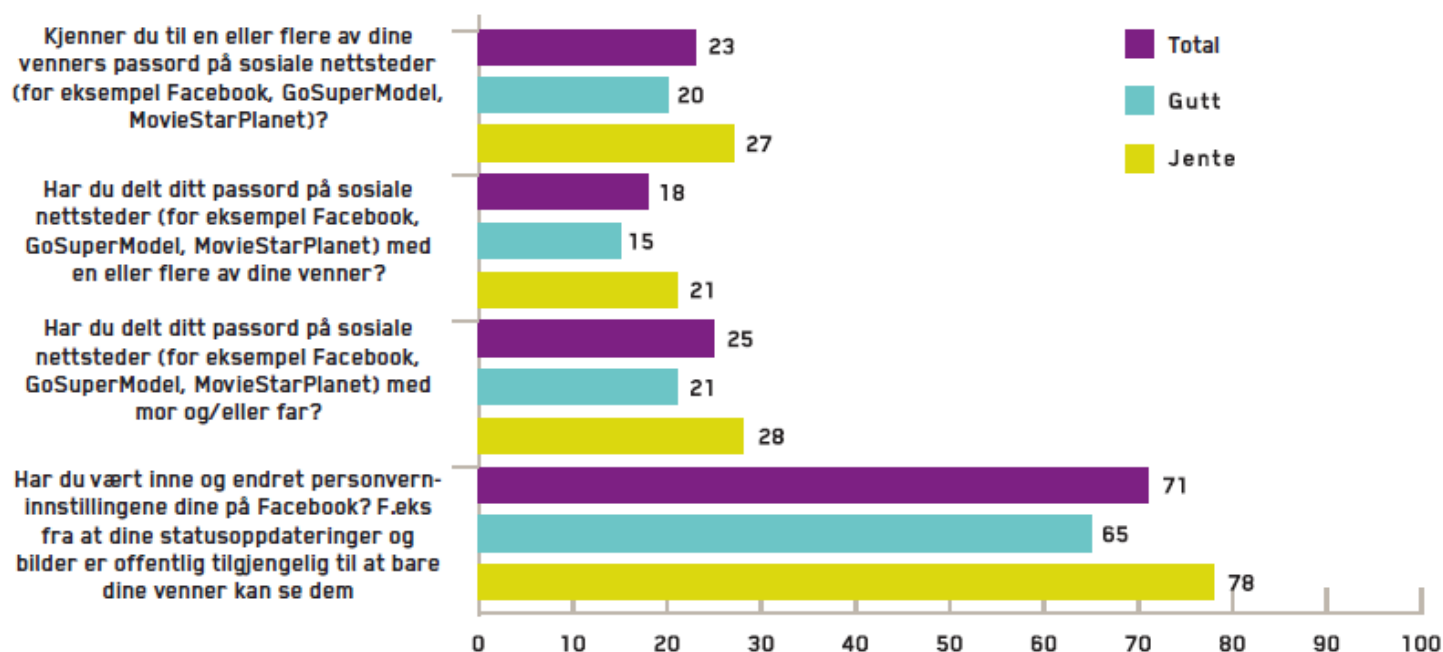
Figur 29 Personvern i sosiale medier. Ja-svar. Alder. Prosent. Base: Alle (N=1950)

Har du delt ditt passord på sosiale nettsteder (for eksempel Facebook, GoSuperModel, MovieStarPlanet) med en eller flere av dine venner?	ALDER						KJØNN				TOTALT	
	9-11 år		12-14 år		15-16 år		Gutt		Jente			
	2012	2014	2012	2014	2012	2014	2012	2014	2012	2014	2012	2014
Ja	22	15	17	17	27	23	16	15	26	21	21	18
Nel	78	85	83	83	73	77	84	86	74	79	79	82

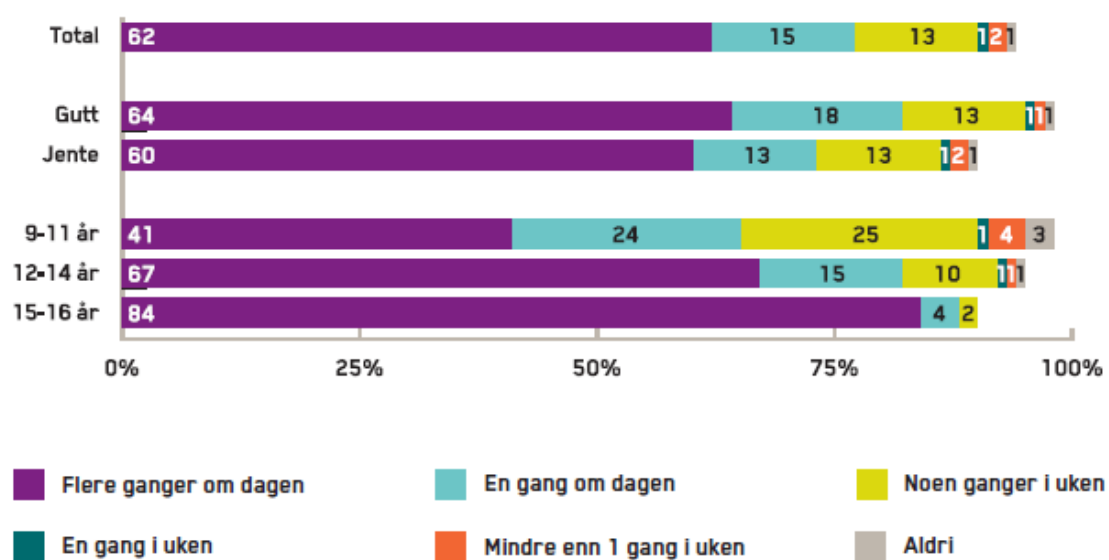
Har du vært inne og endret personverninnstillingene dine på Facebook? F.eks fra at dine statusoppdateringer og bilder er offentlig tilgjengelig til at bare dine venner kan se dem?					KJØNN				TOTALT	
	12-14 år		15-16 år		Gutt		Jente		(13-16 år)	
	2012	2014	2012	2014	2012	2014	2012	2014	2012	2014
Ja	74	69	86	74	75	65	88	78	82	71
Nel	26	31	14	27	25	35	12	22	18	29

Figur 28 Personvern i sosiale medier. Ja-svar. Kjønn. Prosent. Base: Alle (N= 1950)¹⁸

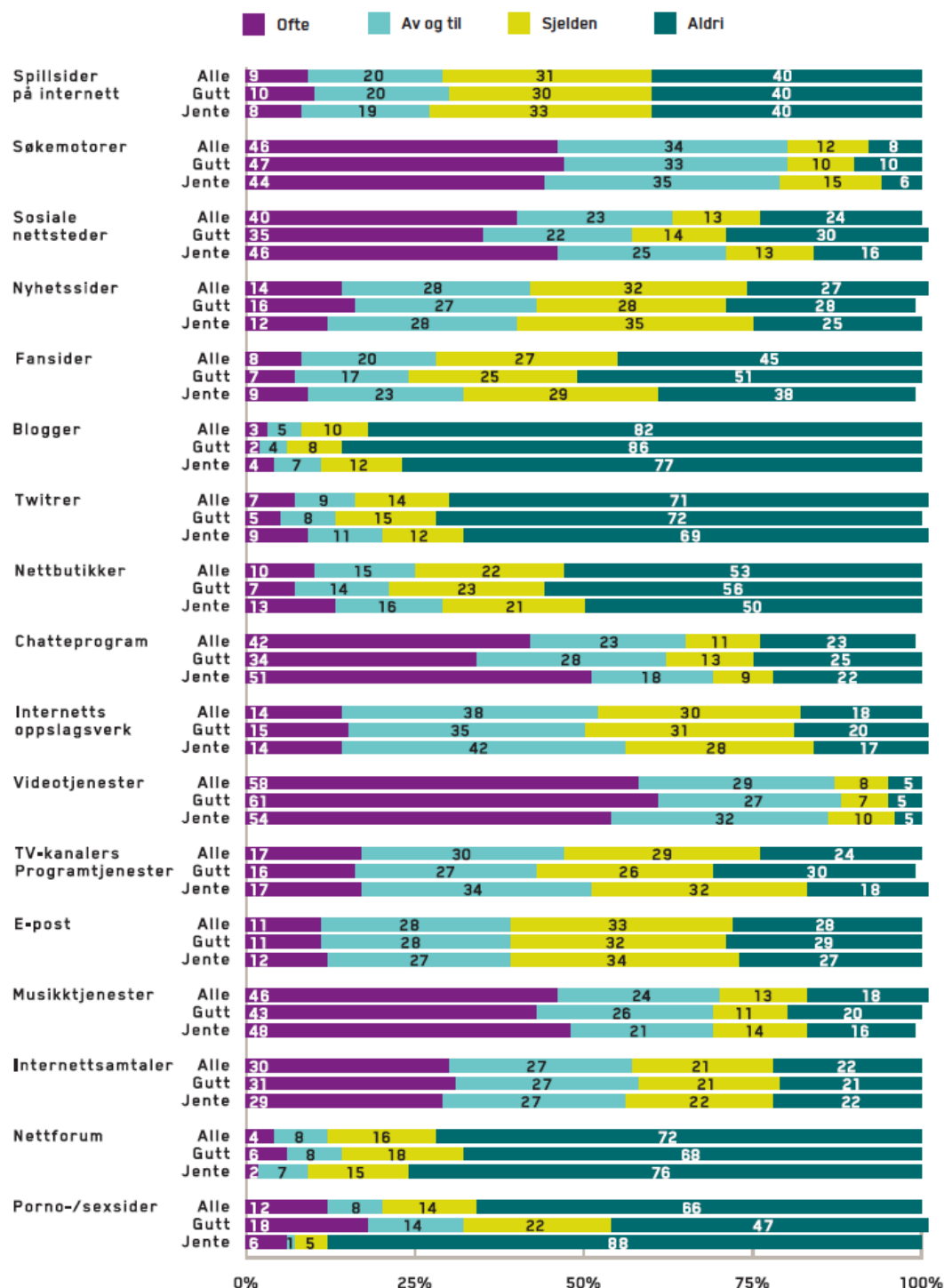
Figur 4

Figur 23 Hvor ofte bruker du internett på fritiden? Kjønn og alder. Prosent. Base: Spiller data/TV-spill (N=1872)

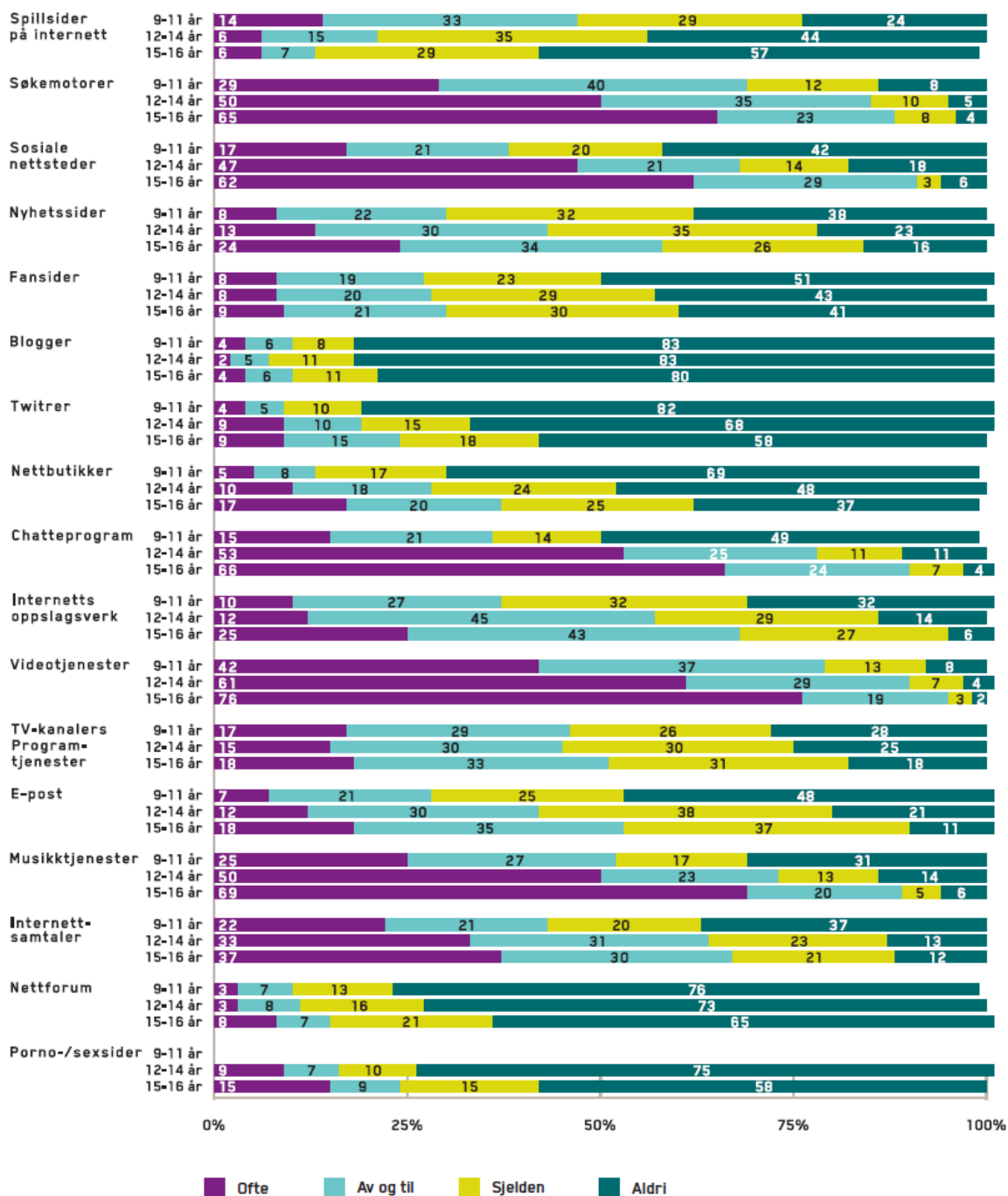
Figur 5

Figur 25 Hvor ofte bruker du følgende internettjenester? Kjønn. Prosent. Base: Bruker internett på fritiden (N=1806)

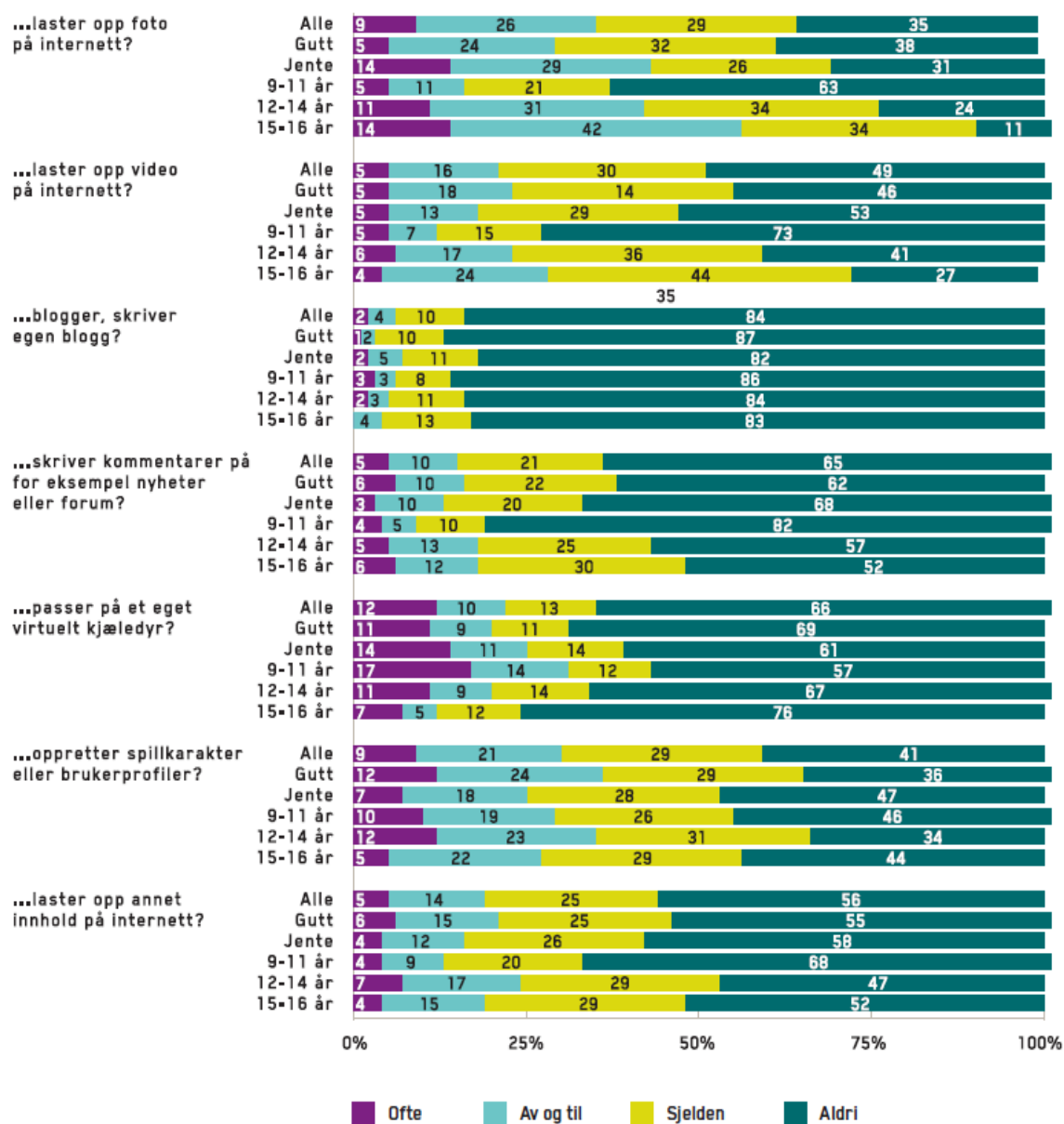
Figur 5

Figur 26 Hvor ofte bruker du følgende internettjenester? Alder. Prosent. Base: Bruker internett på fritiden (N=1806)

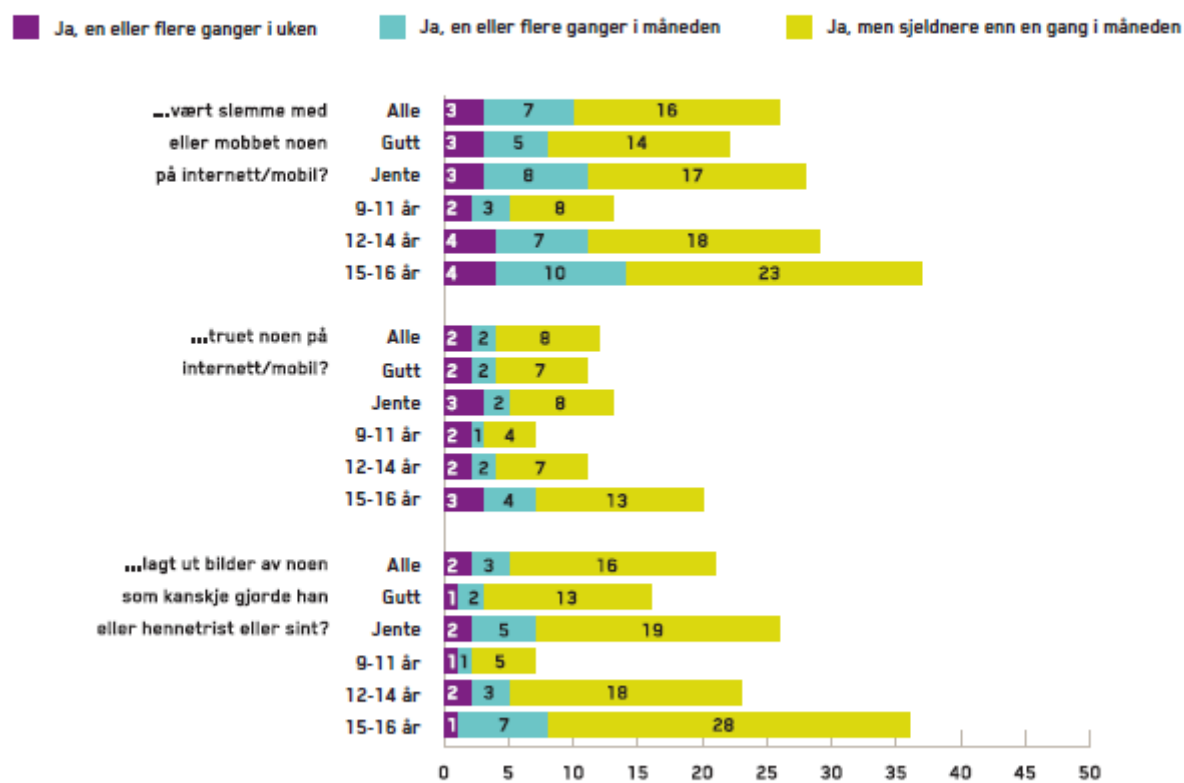
Figur 5

Figur 27 Deling av informasjon på internett. Kjønn og alder. Prosent. Base: Bruker internett på fritiden (N=1806)

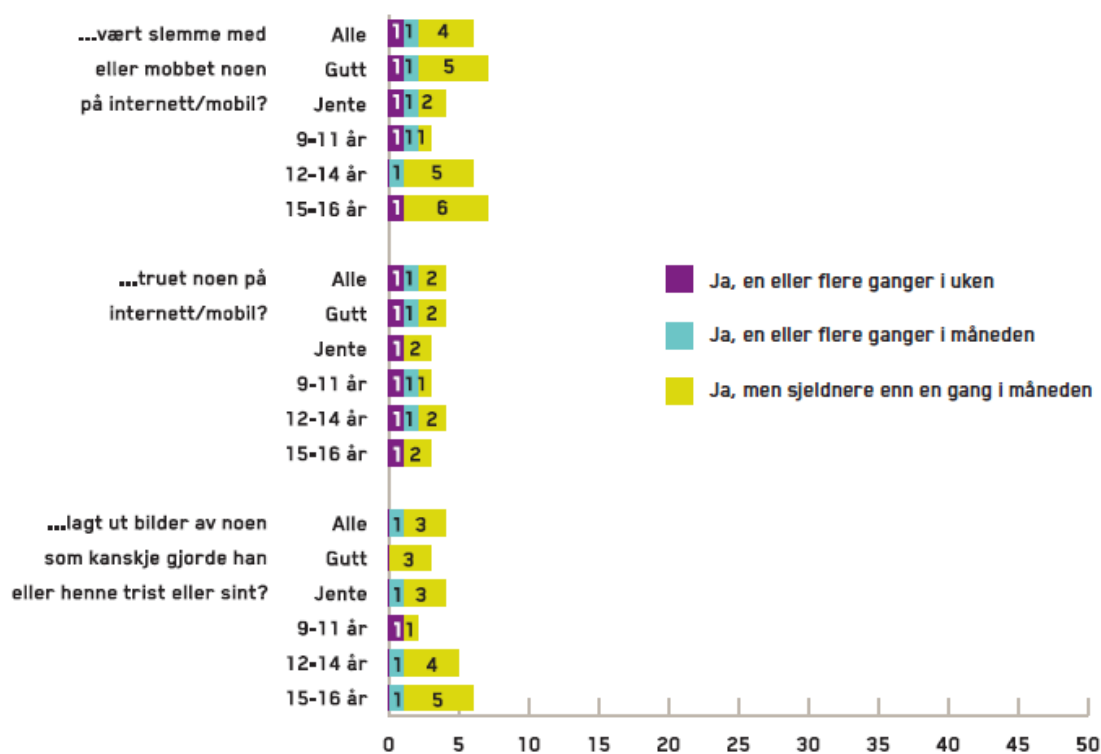
Figur 6

Figur 37 I løpet av det siste året, har du LAGT MERKE TIL at en eller flere har...? Kjønn og alder. Prosent.
Base: Alle (N=1950)

Figur 7

Figur 39 Har du SELV GJORT noe av følgende på internett eller mobil i løpet av det siste året?
Kjønn og alder. Prosent. Base: Alle (N=1950)

Figur 8

Figur 38 Har du SELV OPPLEVD noe av følgende på internett eller via mobilen i løpet av det siste året?
Kjønn og alder. Prosent. Base: Alle (N=1950)

